ဗုဒ္ဓဘာသာ
တရားတော်

(အခြေခံအဆင့်)

နည်းပြ သင်ခန်းစာ

ဦးလှသိန်းထွန်း [မဟာဝိရိယ-ဘီအေ]
ကျွမ်းပြုအယ်ဒီတာ အကြံပေးပညာရှင်ရုံး

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါန စေတနာရှင်များအဖွဲ့
ရန်ကုန်မြို့မှ လှူဒါန်းသည်။
သာသနာ ၂၅၃၉၊ ကောဇာ ၁၃၅၇၊ ခရစ် ၁၉၉၆
(ဓမ္မဒါန)

ဗုဒ္ဓဘာသာ
တရားတော်

(အခြေခံအဆင့်)

နည်းပြ သင်ခန်းစာ

ဦးလှသိန်းထွန်း

(ဓမ္မာစရိယ-ဘီအေ)

ကျမ်းပြုအယ်ဒီတာ အကြံပေးပညာရှင်ရုံး

သာသနာ ၂၅၃၉၊ ကောဇာ ၁၃၅၇၊ ခရစ် ၁၉၉၅

(ဓမ္မဒါန)

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၁၇/၉၆ (၃)
မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် - ၂၀၅/၉၆ (၃)
ပုံနှိပ်ခြင်း - ပထမအကြိမ်၊ ၁၉၉၆ ခု၊ မတ်လ
အုပ်ရေ - ၅၀၀၀
တန်ဖိုး - (ဓမ္မဒါန)
မျက်နှာဖုံးနှင့်အတွင်းပုံနှိပ် - ဒေါ်ခင်ရီ (မြဲ ၀၂၅၀၅)
နေရီရီပုံနှိပ်တိုက်၊
အမှတ် ၂/က၊ အောင်ရတနာလမ်း၊
လမ်းမတော်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
ထုတ်ဝေသူ - ဦးမြသန်း (မြဲ ၀၁၅၀)
အသိုင်းအဝိုင်းစာပေ
အမှတ်(၃၅)၊ သမာဓိလမ်း၊
ဖွဲ့စုံရပ်ကွက်၊ ကမ္ဘာအေး၊
ရန်ကုန်မြို့။

အမှတ် ၂၈၃၉၃
ရက်စွဲ ၂၈-၇-၁၃

★ ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါန ★

စေတနာရှင်များအဖွဲ့မှ
လှူဒါန်းသည်။

မာတိကာ

၁။	နိဒါန်း	
	အခန်း (၁) ပါဠိဖတ်နည်း၊ ပါဠိဆင့်ဖတ်နည်း	၁
၂။	သဒိသဒွေဘော် = အက္ခရာတူဆင့်ခြင်း	၁
၃။	အသဒိသဒွေဘော် = အက္ခရာမတူဆင့်ခြင်း	၃
	အခန်း (၂) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး၏ နေ့စဉ် ဘာသာရေးလုပ်ငန်းတာဝန်များ	၉
	အခန်း (၃) ဗုဒ္ဓဝင်အကျဉ်း	၁၄
၄။	ပါရမီဖြည့်ကျင့်ပုံ	၁၄
၅။	ပါရမီ(၁၀)ပါး အပြား(၃၀)	၁၈
၆။	စွန့်ခြင်းကြီး(၅)ပါး	၁၉
၇။	အလောင်းတော်သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဘဝဖြစ်စဉ်	၂၀
၈။	ကြည့်ခြင်းငါးပါး	၂၀
၉။	ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခြင်း	၂၃
၁၀။	တပုဿ၊ ဘလ္လိကညီနောင် မုန့်ဆွမ်းဦးလှူရခြင်း	၂၇
၁၁။	ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော်မူခြင်း	၃၀
၁၂။	သာသနာပြုစေလွှတ်တော်မူခြင်း	၃၂
၁၃။	ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွချီတော်မူခြင်း	၃၃
၁၄။	ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူခန်း	၃၈
၁၅။	ဘုရားရှင်၏ နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်မြဲ ဗုဒ္ဓကိစ္စငါးပါး	၄၇
၁၆။	သာသနာတော်တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်း	၅၃
၁၇။	မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝါဆိုတော်မူရာ မြို့ရွာဒေသများ	၅၄
၁၈။	မြတ်စွာဘုရား ဝါဆိုစဉ်လင်္ကာ	၅၅
၁၉။	ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်အကြိုခရီး	၅၆
၂၀။	မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ နောက်ဆုံးနှစ် နောက်ဆုံးခရီး	၅၈
၂၁။	ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူပြီ	၆၄
၂၂။	ကျေးဇူးတော်ရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုး	၆၅
	အခန်း (၄) ဘုရားရှိခိုးခြင်း	၆၉
၂၃။	ကန်တော့ချိုး	၇၁
၂၄။	ဩကာသအဓိပ္ပာယ်	၇၇
၂၅။	ရှစ်ပါးသီလ	၈၄
၂၆။	ကိုးပါးသီလ	၈၉
၂၇။	ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကဗျာ	၉၅
၂၈။	တရားဂုဏ်တော်(၆)ပါး ပါဠိ	၉၅
၂၉။	တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ	၉၆
၃၀။	သံဃာဂုဏ်တော်ကဗျာ(၉)ပါး ပါဠိ	၉၇

မာတိကာ

၃၁။ သံဃာတော်ကဗျာ ၉၉

၃၂။ ကံ ကံ၏အကျိုး ယုံကြည်ခြင်း ၁၀၀

၃၃။ ဒုစရိုက်၊ သုစရိုက်နှင့် ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀၂

၃၄။ ငါးပါးသီလလွန်ကျူးပြစ်နှင့် ရှောင်ကြဉ်ရကျိုး ၁၀၇

၃၅။ သီလတစ်ပါးပါးပျက်လျှင် ခံရသည့် အပြစ်ပြဝတ္ထုများ ၁၀၈

အခန်း (၅) အလှူဒါနပြုလုပ်ခြင်း ၁၁၁

၃၆။ ဒါနအကြောင်း သိကောင်းစရာ ၁၁၁

၃၇။ ဆွမ်းတော်ကပ်လှူခြင်း ၁၁၂

၃၈။ ပန်းတော်ကပ်လှူခြင်း ၁၁၃

၃၉။ ရေချမ်းတော်ကပ်လှူခြင်း ၁၁၃

၄၀။ ဆီမီးတော်ကပ်လှူခြင်း ၁၁၄

၄၁။ အလှူဒါနအမျိုးမျိုး ၁၁၅

အခန်း (၆) သာသနာတော်တည်တံ့ပြန့်ပွားရေးဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၁၉

၄၂။ သံဂါယနာတင် သမိုင်းအကျဉ်း ၁၁၉

၄၃။ ပထမသံဂါယနာ ၁၂၁

၄၄။ ဒုတိယသံဂါယနာ ၁၂၂

၄၅။ တတိယသံဂါယနာ ၁၂၂

၄၆။ စတုတ္ထသံဂါယနာ ၁၂၃

၄၇။ ပဥ္စမသံဂါယနာ ၁၂၄

၄၈။ ဆဋ္ဌမသံဂါယနာ ၁၂၅

အခန်း (၇) လူမှုရေးကျင့်ဝတ်များ ၁၂၇

၄၉။ သိင်္ဂါလောဝါဒသုတ်လာ ကျင့်ဝတ်များ ၁၂၇

၅၀။ သိင်္ဂါလောဝါဒခေါ် လူတို့ကျင့်ဝတ်များ ၁၂၇

၅၁။ မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ ၁၃၀

၅၂။ မင်္ဂလာကဗျာများ ၁၃၉

၅၃။ သင်္ဂဟတရားလေးပါး ၁၄၅

၅၅။ ပမ္မဒါတရားလေးပါး ၁၄၆

အခန်း (၈) အခြေခံအဘိဓမ္မာ ၁၄၇

၅၆။ အဘိဓမ္မာ အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်း ၁၄၇

၅၇။ စိတ်အကြောင်း ၁၄၇

၅၈။ စေတသိက်အကြောင်း ၁၅၀

၅၉။ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈-ပါး ၁၅၄

၆၀။ အနိပ္ဖန္နရုပ် ၁၀-ပါး ၁၅၈

အခန်း (၉) ဘာသာတရားရှိသူ ယဉ်ကျေးမှု ၁၅၉

နိဒါန်း

မြန်မာတို့၏ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုများမှ အများအားဖြင့် ဆင်းသက်လာသဖြင့် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်တို့ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုများကို သိရှိနားလည် မြတ်နိုးလာစေရန် အမျိုးဘာသာ သာသနာ ချစ်မြတ်နိုးစိတ်များ တိုးတက်လာစေရန် ဝံသာနုစိတ်ဓာတ် အပြည့်အဝဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်နိုင်စေရန် ရည်သန်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော် အခြေခံအဆင့် သင်တန်းများကို နိုင်ငံတော်တစ်ဝှမ်းလုံးတွင် တစ်ပြိုင်နက် ပို့ချရန် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတို့က စီစဉ်ခဲ့ကြပါသည်။သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ပညာရှင်ဝန်ထမ်းများနှင့် အကြံ ပေးပညာရှင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့သည် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းအလိုက် သွားရောက်ပြီး နည်းပြသင်တန်းများကို ပို့ချပေးကြသောအခါ အခြေခံသင်တန်း သားများ အလွယ်တကူ ထိထိရောက်ရောက် သင်ယူနိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူပြု စာအုပ်များ အရေးတကြီး လိုအပ်နေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။စာရေးသူကိုယ်တိုင်ပင် မန္တလေးတိုင်းစစ်ကိုင်းတိုင်းတို့သို့ သွားရောက်သင်ပြပေးသောအခါ သင်တန်းသားဆရာများက အခြေခံ သင်တန်းသားများ အသုံးပြုရန်အတွက် တိုရှင်းလိုရင်း နည်းပြ သင်ခန်းစာစာအုပ်ငယ်တစ်အုပ် ပြုစုပေးပါရန်တောင်းပန်ကြပါသည်။အချိန်မီ သင်တန်းသားတိုင်း လွယ်လင့်တကူ အသုံးပြုနိုင် ရန်၊ အစဉ်သဖြင့် လေ့ကျက်ဆောင်ထား နိုင်ရန် ရည်သန်၍ ဤစာအုပ် ငယ်ကို ပြုစုထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း သင်တန်းသူ သင်တန်းသားတိုင်း လက်ကိုင်ပြု လေ့လာနိုင်ပြီး အမျိုးဘာသာ သာသနာအတွက် ထူးချွန်ထက်မြက် ဆောင်ရွက်နိုင်သူများပေါ် ထွက်ပါစေဟု ဆန္ဒပြုလိုက်ရပါသည်။

စာရေးသူ

ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်
အခြေခံအဆင့်

အခန်း (၁)

ပါဠိ ဖတ်နည်း၊ ပါဠိဆင့် ဖတ်နည်း

အက္ခရာတူဆင့်ခြင်းကို သဒိသဒွေဘော်ဟုခေါ်၍ အက္ခရာမတူ ဆင့်ခြင်းကို အသဒိသဒွေဘော်ဟု ခေါ်သည်။ (သဒိသ = တူသော။ အသဒိသ = မတူသော ဒွေဘော် = နှစ်လုံးထပ်ဆင့်ပြုခြင်း။)

သဒိသဒွေဘော် = အက္ခရာတူဆင့်ခြင်း

(၁) ပထမအက္ခရာချင်းဆင့်ပုံ

(အပေါ်စာလုံးကို အသတ်ဟုမှတ်ထား၍ အသံမထွက်ရ၊ အောက်စာလုံးကိုသာ အသံထွက်ရမည်။)

က+က = က္က (သက္က = သိကြားမင်း) (သက်က)

စ + စ = စ္စ (သစ္စ = အမှန်တရား) (သစ်စ)

ဋ + ဋ = ဋ္ဋ (ဝဋ္ဋ = ဝဋ်ဆင်းရဲ) (ဝဋ်ဋ)

တ+တ = တ္တ (သတ္တ = သတ္တဝါ) (သတ်တ)

ပ + ပ = ပ္ပ (သပ္ပ = မြွေ) (သပ်ပ)

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၂) တတိယအက္ခရာချင်းဆင့်ပုံ

ဂ + ဂ = ဂ္ဂ (အဂ္ဂ = အမြတ်) (အက်ဂ)
ဇ + ဇ = ဇ္ဇ (အဇ္ဇ = ယနေ့) (အစ်ဇ)
ဍ + ဍ = ဍ္ဍ (အဍ္ဍ = တရားဆုံးဖြတ်ခြင်း) (အတ်ဍ)
ဒ + ဒ = ဒ္ဒ (သဒ္ဒ = အသံ) (သတ်ဒ)
ဗ + ဗ = ဗ္ဗ (သဗ္ဗ = အလုံးစုံ) (သပ်ဗ)

(၃) ပဉ္စမအက္ခရာချင်းဆင့်ပုံ

ဉ + ဉ = ည (အညမည = အချင်းချင်း) (အင်ညမင်ည)
ပါဠိဘာသာ၌ "ည"သည် ဉ နှစ်လုံးဆင့် ဖြစ်သည်။
မြန်မာဘာသာ၌မူ "ည"သည် တစ်လုံးတည်း ဖြစ်သည်။
ဏ+ဏ = ဏ္ဏ (ကဏ္ဏ = နား၊ နားရွက်) (ကန်ဏ)
န + န = န္န (ဆန္န = အဖုံး၊ အမိုး) (ဆန်န)
မ + မ = မ္မ (ကမ္မ = ကံ၊ အမှုကိစ္စ) (ကမ်မ)

(၄) အဝဂ် အက္ခရာတူချင်းဆင့်ပုံ

ယ+ယ = ယျ (သေယျ= အိပ်ရာ) (သေယ)
လ+လ = လ္လ (ကလ္လ = ခံ့ကျန်း) (ကန်လ)
ဝ + ဝ = ဝ္ဝ (ကုဗ္ဗတော=ပြုလုပ်သူအား။
ဝ္ဝ-ကို- ဗ္ဗ-ပြု) (ကုပ်ဗတော)
သ+သ = ဿ (ကဿက=လယ်သမား) (ကတ်သက)

အသဒိသဒွေဘော် = အက္ခရာမတူဆင့်ခြင်း

(၁) ပထမအက္ခရာက ဒုတိယအက္ခရာပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

က + ခ = က္ခ (ယက္ခ = ဘီလူး) (ယက်ခ)
စ + ဆ = စ္ဆ (အစ္ဆ = ဝံ) (အစ်ဆ)
ဋ + ဌ = ဋ္ဌ (အဋ္ဌ = ရှစ်) (အတ်ဌ)
ဋ္ဌဝမ်းဘဲကို လည်ရစ်ထည့်လျှင် နှစ်လုံးဆင့်ဟု မှတ်ရမည်။
တ + ထ = တ္ထ (သတ္ထ = လှည်းကုန်သည်) (သတ်ထ)
ပ + ဖ = ပ္ဖ (ပုပ္ဖ = ပန်း) (ပုပ်ဖ)

(၂) တတိယအက္ခရာက စတုတ္ထအက္ခရာပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

ဂ + ဃ = ဂ္ဃ (ဗျဂ္ဃ = ကျား) (ဗျက်ဃ)
ဇ + ဈ = ဇ္ဈ (မဇ္ဈ = အလယ်) (မစ်ဈ)
ဍ + ဎ = ဍ္ဎ (အာကဍ္ဎန = ဆွဲငင်ခြင်း) (အာကတ်ဎန)
ဒ + ဓ = ဒ္ဓ (သဒ္ဓါ = ယုံကြည်ခြင်း) (သတ်ဓာ)
ဗ + ဘ = ဗ္ဘ (လဗ္ဘတိ = ရအပ်၏) (လပ်ဘတိ)

(၃) ပဉ္စမအက္ခရာက ရှေ့လေးလုံးပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

င + က = င်္က (ဝင်္က = ကောက်ခြင်း) (ဝင်က)
င + ခ = င်္ခ (ကင်္ခါ = ယုံမှားခြင်း) (ကင်ခါ)
င + ဂ = င်္ဂ (မင်္ဂလ = မင်္ဂလာ) (မင်ဂလ)
င + ဃ = င်္ဃ (သင်္ဃ = သံဃာ) (သင်ဃာ)

ဉ + စ = ဉ္စ (ပဉ္စ = ငါးခု) (ပဉ်စ)

ဉ + ဆ = ဉ္ဆ (ဥဉ္ဆ = ရှာမှီးခြင်း) (အုံဆ)

ဉ + ဇ = ဉ္ဇ (အဉ္ဇန = မျက်စဉ်း) (အင်ဇန)

ဉ + ဈ = ဉ္ဈ (ဝဉ္ဈာ = အမြုံမ) (ဝင်ဈာ)

ဏ + ဋ = ဏ္ဋ (ကဏ္ဋက = ဆူး) (ကန်ဋက)

ဏ + ဌ = ဏ္ဌ (ကဏ္ဌ = လည်ချောင်း) (ကန်ဌ)

ဏ + ဍ = ဏ္ဍ (ကဏ္ဍ = အပိုင်း) (ကန်ဍ)

န + တ = န္တ (အနန္တ = အဆုံးမရှိ) (အနန်တ)

န + ထ = န္ထ (ဂန္ထ = ကျမ်းစာ) (ဂန်ထ)

န + ဒ = န္ဒ (ဆန္ဒ = အလို) (ဆန်ဒ)

န + ဓ = န္ဓ (ဂန္ဓ = အနံ့) (ဂန်ဓ)

မ + ပ = မ္ပ (ကမ္ပတိ = တုန်လှုပ်၏) (ကမ်ပတိ)

မ + ဖ = မ္ဖ (သမ္ဖပ္ပလာပ = ပြိန်ဖျင်းသောစကား) (သမ်ဖပ်ပလာပ)

မ + ဗ = မ္ဗ (အမ္ဗ = သရက်ပင်) (အမ်ဗ)

မ + ဘ = မ္ဘ (သမ္ဘူလ = မိဖုရား) (သမ်ဘူလ)

(၄) "ယ" အပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

က + ယ = ကျ (သကျမုနိ = မြတ်စွာဘုရား) (သက်ကျမုနိ)

ခ + ယ = ချ (အာချာတ = အာချာတ်) (အာချာတ)

ဂ + ယ = ဂျ (အရောဂျ = ကျန်းမာခြင်း) (အာရောက်ဂျ)

ဃ + ယ = ဃျ (မာဃျ = သင်းခွေပန်း) (မာဃယ)

စ +ယ = စျ (သဇ္ဈာ = ဆည်းဆာ) (သင်စယာ)
ဍ +ယ = ဍျ (ကဍျာဒီဟိကော) (ကဍယာဒီဟိ)
ဏ+ယ = ဏျ (အနဏျ= ကြွေးကင်းသူဘဝ)
(အနဏယ)
တ+ယ = တျ (တျာဟံ= တေ+အဟံ) (တယာဟံ)
ဒ +ယ = ဒျ (အဒျ = ယနေ့) (အဒယ)
ဓ +ယ = ဓျ (မဓျ = အလယ်) (မဓယ)
န +ယ = နျ (ကနျာ = ကညာ) (ကနယာ)
ပ +ယ = ပျ (လိပျ = ရေးသား၍) (လိပျ)
ဗ +ယ = ဗျ (ဗျာဓိ = အနာရောဂါ) (ဗျာဓိ)
ဘ+ယ = ဘျ (ဘျာဒီဟိ) (ဘယာဒီဟိ)
မ +ယ = မျ (မျာယံ = မေ+အယံ) (မျာယံ)
လ+ယ = လျ (ကလျာဏ = ကောင်းသောသူ)
(ကလယာဏ)
သ+ယ = သျ (နိသျ = မှီရာ) (နိတ်သယ)
ဟ+ယ = ဟျ (ဂါဟျ = အယူခံရသည့်ပစ္စည်း)
(ဂါဟယ)

(၅) "ရ"ပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

က+ ရ = ကြ (စကြ = စကြာ) (စက်ကြ)
ဂ + ရ = ဂြ (ဂြဟ = ဂြိုဟ်) (ဂရဟ)
တ+ ရ = တြ (တတြ = ထိုနေရာ၌) (တတ်တရ)

ဒ + ရ = ဒြ (ဒြဝ = အရည်) (ဒရဝ)
ပ + ရ = ပြ (ပြဘာ = အရောင်) (ပရဘာ)
ဗ + ရ = ဗြ (ဗြဟာ = ကြီးကျယ်သော) (ဗရဟာ)
မ + ရ = မြ (အမြိတ= အမတ) (အမရိတ)

(၆) "လ" ပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

က+လ = က္လ (က္လေသ = ကိလေသာ) (ကလေသ)
ပ +လ = ပ္လ (ပရိပ္လဝ = ပေါ်လွင်သော) (ပရိပလဝ)
(ပ္လဝ = ဖောင်) (ပလဝ)
(ယ၊ ရ၊ လ တို့အပေါ်သို့ ဆင့်ရာ၌ အပေါ် အလုံးသည် အသတ်အဖြစ် လုပ်ဆောင်ရုံမျှ မက အသံပါထွက်ရသည်။ ပါဠ်ဆင့်နှစ်လုံး စလုံး အသံထွက်ရသည်။)

(၇) "ဝ" ပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

က+ ဝ = က္ဝ (က္ဝတ္ထော= အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း) (ကွတ်ထော)
ခ + ဝ = ခ္ဝ (အထခ္ဝသ = အထခေါ+အသ) (အထခွတ်သ)
တ+ ဝ = တ္ဝ (ကတ္ဝာ = ပြုလုပ်၍) (ကတ်တဝါ)
ဒ + ဝ = ဒ္ဝ (ဒ္ဝါရ = တံခါး) (ဒွါရ)
မ + ဝ = မ္ဝ (မဒ္ဝါသဝ= မုဒရက်သီးစိမ်ရည်) (မဒ္ဝါသဝ)

န + ဝ = နွ (အနွေတိ= အစဉ်လိုက်၏)(အနွေတိ)
ယ+ ဝ = ယွ (ယွာဟံ = ယော+အဟံ) (ယွာဟံ)
သ+ ဝ = သွ (သွာဟံ = သော+အဟံ) (သွာဟံ)
ဟ+ ဝ = ဟွ (ဗဟွာဗာဓော = ဗဟု+အာဗာဓော)
(ဗဟွာဗာဓော)

(၈) "သ"ပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

သ+တ = သ္တ (ဥတ္တသ္တ = ထိတ်လန့်) (ဥတ်တသတ)
သ+ န = သ္န (သ္နေဟ = အစေး) (သနေဟ)
သ+ မ = သ္မ (ကသ္မာ = အဘယ်ကြောင့်) (ကတ်သမာ)
သ+တ+ရ= သ္တြ (ဘသ္တြ = သားရေအိတ်) (ဘသတရာ)
(ပါဠိဆင့်နှစ်လုံးစလုံး အသံထွက်ရသည်။)

(၉) "ဟ"ပေါ်သို့ ဆင့်ခြင်း

ဉ +ဟ = ဉှ (ပဉှ = ပြဿနာ) (ပင်ညှ)
ဏ+ဟ = ဏှ (ပုဗ္ဗဏှ = နံနက်အခါ) (ပုပ်ဗန်ဏှ)
န +ဟ = နှ (နှာန = ရေချိုးခြင်း) (နှာန = နဟာန)
မ +ဟ = မှ (အမှ = ငါ၊ တုမှ = သင်)
(အမ်မှ၊ တုမ်မှ)
ယ+ဟ = ယှ (ပဂ္ဂယှ = ချီးမြှောက်ခြင်း) (ပက်ဂယ်ယှ)
ဝ +ဟ = ဝှ (အဝှယတိ = ခေါ်၏) (အဝှယတိ)
ဠ +ဟ = ဠှ (ရုဠှိ = အမည်) (ရုံလှိ)

အခန်း (၂)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး၏
နေ့စဉ် ဘာသာရေးလုပ်ငန်းတာဝန်များ

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဟူသော ဝေါဟာရကို အသေးစိတ်လေ့လာကြည့်လျှင် ဗုဒ္ဓဟူသည်မှာ ဘဝများစွာ သံသရာဝယ် ကျင်လည်ရစဉ်အခါက ဒါန စသော ပါရမီဆယ်ပါး အပြားသုံးဆယ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သဖြင့် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ဝယ် သစ္စာလေးပါး တရားဥသုံ အလုံးစုံကို ဆရာမရှိ ကိုယ်တော်တိုင် ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဘုရားသခင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟူသည် ထိုဘုရားသခင်သည် ၄၅-ဝါ ကာလပတ်လုံး လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့ အကျိုးစီးပွားတိုးရန်အလို့ငှာ ဟောကြားတော်မူခဲ့သော တရားဒေသနာများတော်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားသော တရားတော်ကို ယုံကြည်သက်ဝင် ကြည်ညိုကိုးကွယ်၍ လိုက်နာကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ်အားထုတ်နေကြသောသူများဟု အဓိပ္ပာယ်ရလေသည်။

အထက်ပါစကားအရ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားသည့် တရားတော်များကို သက်ဝင်ယုံကြည် လိုက်နာသူကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးသည် အမည်ခံရုံမျှမဟုတ်ဘဲ အမှန်တကယ် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမတော်များကို လက်တွေ့ လိုက်နာကျင့်သုံးရပေမည်။ သို့မှသာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်စစ် ဖြစ်ပေမည်။ လူ့ဘဝသည် ရခဲလှသည်။ အပါယ်လေးဘုံသည် ဒုက္ခမျိုးစုံကိုသာ ခံစားနေရ၍ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာရားများ မပြုလုပ်နိုင်ပေ။ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာပြည်များသည်လည်း သုခမျိုးစုံကိုသာ စံစားရ၍ ကုသိုလ်ပြုလုပ်ရန် မေ့လျော့နိုင်သည်။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာပြုလုပ်ရန် မလွယ်ကူချေ။ လူ့ဘဝသည်သာ ဒုက္ခ၊ သုခ ရောနှောနေ၍ မိမိ၏ အသိဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ကာ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာတို့ကို ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးနိုင်ပြီး သံသရာမှ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းအားထုတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် လူ့ဘဝသည် ရခဲသည်ဟု ဘုရားရှင်ဟောကြားခဲ့သည်။ ထိုသို့ ရခဲလှသော လူ့ဘဝကို ရခဲ့ကြ၍ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်နှင့်လည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ဘုရားရှင် ဟောကြားသည့် တရားတော်များကိုလည်း နာကြားကြရသည့် ရခဲလှသော ဘဝအခိုက်အတန့်တွင် ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ နည်းလမ်းများကို အမြဲမပြတ် လိုက်နာသင့်သည်။ ထိုသို့လိုက်နာကျင့်ကြံမှလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်စစ် ဖြစ်ပေမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး ဖြစ်လာလျှင် အောက်ပါ ဘာသာရေးလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပညာဦးစီးသော ယုံကြည်မှုဖြင့် နေ့စဉ်ပြုလုပ်ရမည်။ ထိုတာဝန်များမှာ–

ဗုဒ္ဓဝမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(က) ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊
(ခ) မေတ္တာပို့ခြင်း၊
(ဂ) အမျှဝေခြင်း၊
(ဃ) အလှူဒါနပြုလုပ်ခြင်း၊
(င) သာသနာတော် တည်တံ့ပြန့်ပွားရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
(စ) လက္ခဏာရေးသုံးပါးဆင်ခြင်ခြင်း

တို့ ဖြစ်သည်။

အခန်း (၃)

ဗုဒ္ဓဝင်အကျဉ်း

လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ မြတ်စွာဘုရားသည် သုမေဓာရသေ့ဘဝမှစ၍ ပါရမီဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည်။ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ ပြန်လှန်ရေတွက်လျှင် လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းအထက်၌ မြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်သည် အမရဝတီမင်းနေပြည်၌ သုမေဓာအမည်ဖြင့် သူဌေးသား ဖြစ်၏။ ၁၆ နှစ်အရွယ်ရောက်လျှင် ပညာစုံတတ်ခဲ့သည်။ မိဘများ ကွယ်လွန်ပြီဖြစ်သဖြင့် ဘဏ္ဍာရွှေငွေများကို ပစ္စည်းထိန်းမင်းကြီးက အပ်နှံလာ၏။ “ငါ၏မိဘများသည် ဥစ္စာကို ရှာရုံသာ ရှာတတ်ကြ၏၊ မိမိနောက်သို့ ယူဆောင်မသွားနိုင်ခဲ့ကြကုန်၊ ငါကား ကိုယ့်နောက်ပါအောင် ယူဆောင်သွားမည်”ဟု ကြံစည်ကာ ဘဏ္ဍာတိုက်များကို ဖွင့်လှစ်လှူဒါန်းပြီး ရသေ့ဝတ်သွားခဲ့သည်။ ၇ ရက်ကြာ တရားအားထုတ်ရာ ဈာန်အဘိညာဉ်တန်ခိုးကိုရ၍ ကောင်းကင်၌ သွားလာလည့်ပတ်နေ၏။

ဗုဒ္ဓမာမကဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထိုအခါ လောကဦး ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ပွင့်နေပြီး ရမ္မာဝတီနေပြည်တော်သို့ ကြွတော်မူမည်ရှိစဉ် မြို့သူမြို့သားတို့က လမ်းပြင်နေကြ၏။ သုမေဓာရှင်ရသေ့တွေ့လျှင် တစ်နေရာတောင်း၍ လမ်းပြင်နေချိန်မှာပင် ဘုရားရှင် ကြွလာသဖြင့်ကိုယ်ကိုခင်း၍ ဝမ်းလျားမှောက်လျက် တံတားခင်းလှူခဲ့လေသည်။

ပရိသတ်ထဲတွင် ပါဝင်လာသော သုမိတ္တာအမျိုးသမီးလေးကလည်း ရှင်ရသေ့အပေါ် မေတ္တာသက်ဝင်၍ ပါလာသော ပန်း ၈ ခိုင်အနက် ၅ ခိုင်ကို ပေးလှူ၏။ ဘုရားကြွလာသောအခါ သုမေဓာရှင်ရသေ့က ထိုကြာပန်း ၅ခိုင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုမိတ္တာက ကြာပန်း ၃ ခိုင်ဖြင့်လည်းကောင်း ပူဇော်၍ ဘုရားဆုပန်၏။ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားက သုမေဓာရှင်ရသေ့အား နောင်အခါတွင် ဂေါတမဘုရားရှင် ဖြစ်လိမ့်မည်။ သုမိတ္တာသည် ပါရမီဖြည့်ဖက် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု နိယာတဗျာဒိတ် ပေးတော်မူ၏။

ပါရမီဖြည့်ကျင့်ပုံ

ဘုရားအလောင်းသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း တရားကောင်းတို့ကို ဆင်ခြင်တော်မူသောအခါ ဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မ၊ ပညာ၊ ဝီရိယ၊ ခန္တီ၊ သစ္စာ အဓိဋ္ဌာန်၊ မေတ္တာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသော ပါရမီဆယ်ပါးတို့ကို တွေ့မြင်တော်မူကာ ဘဝများစွာ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့လေသည်။

(၁) မိမိပိုင် သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ ပစ္စည်းများကို သူတစ်ပါးအား ပေးကမ်းစွန့်ကြဲလှူဒါန်းမှုကို ဒါနပါရမီဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟု ခေါ်၏။ လောကီစည်းစိမ်ကို မတောင့်တဘဲ သတ္တဝါများကို ကယ်မ ရန်

သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရဖို့သာ ရည်သန်တောင့်တ၍ ပါရမီဖြည့်ခဲ့သည်။ သိဝိမင်းဖြစ်စဉ် မျက်လုံးလှူဒါန်းခြင်း၊ ဝေဿန္တရာမင်းဘဝတွင် နေ့စဉ် ၆ သိန်းတန်အလှူကြီးနှင့် ဆင်ဖြူတော်လှူဒါန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်သူတို့ မကျေနပ်သဖြင့် ဟိမဝန္တာဝင်္ကပါတောင်သို့ထွက်ကာ ရသေ့ဝတ်ဖြင့် နေခဲ့သည်။ ဇာလီနှင့် ကဏှာဇိန်တို့ကို ဇူဇကာပုဏ္ဏားအားလည်းကောင်း၊ မဒ္ဒီမိဖုရားကို ပုဏ္ဏားအိုယောင်ဆောင်လျက် အလှူခံလာသော သိကြားမင်းအားလည်းကောင်း လှူဒါန်းခဲ့သည်။

(၂) အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် ကိုယ်နှုတ်တို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်းကို သီလဟု ခေါ်၏။ ဘဝများစွာ ဖြည့်ကျင့်ခဲ့၏။ အလီနသတ္တုမင်းသားဖြစ်စဉ်က ခမည်းတော်ကိုယ်စား ဘီလူးစားခံရန် သွားခဲ့၏။ သီလညှိုးနွမ်းမည်စိုး၍ လက်နက်ယူဆောင်မသွားခဲ့ပေ။

(၃) လောကီအာရုံကာမဂုဏ်များကို မစုံမက်ဘဲ စွန့်ခွာ၍ တစ်ကိုယ်တည်း ရသေ့ရဟန်းပြုခြင်း၊ တောထွက်ခြင်းကို နေက္ခမ္မပါရမီ ဖြည့်သည်ဟု ခေါ်၏။ အယောဃရမင်းသားဖြစ်စဉ်က ဘီလူးရန်ကို ကြောက်သဖြင့် မိခင်နှင့်သားငယ်ကို သံလှောင်အိမ်ထဲထားရ၏။ ၁၆ နှစ်ပြည့်၍ ထီးနန်းအပ်သောအခါ လက်မခံဘဲ တောထွက်သွားခဲ့သည်။

(၄) ပညာကို ပထမ မိမိတတ်အောင် သင်ရ၏။ ထို့နောက် သူတစ်ပါးအား သင်ပြပေးရ၏။ ထိုပညာဖြင့် အများအကျိုးရှိအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းကို ပညာပါရမီဖြည့်သည်ဟုခေါ်၏။

ဗုဒ္ဓမာမကအမျိုးသမီးအသင်း

မဟောသဓာဘ၀တွင် ဇမ္ဗူဒိပ်မင်းပေါင်းတစ်ရာကို ဖမ်းပြီး အဆိပ်ခပ်သောအရက်ကိုတိုက်၍ သတ်ဖို့ကြံစည်ထားသော စူဠနီ ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ အကြံကို မိမိဉာဏ်ပညာစွမ်းဖြင့် ပျက်အောင်ဖျက်ခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံစစ်ပြေငြိမ်းအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

(၅) သတ္တဝါများ ကောင်းစားချမ်းသာရေးအတွက် သက်စွန့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို ဝီရိယပါရမီဟု ခေါ်၏။ မဟာဇနကမင်းသားဘဝတွင် သင်္ဘောပျက်စဉ်ကာလ (၇)ရက်တိုင်တိုင် ကြိုးစားကူးခတ်ခဲ့သဖြင့် မဏိမေခလာကယ်တင်သူပေါ်လာ၏။ နောင်အခါ ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို ရရှိခဲ့၏။ ပြည်သူများအကျိုး ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့လေသည်။

(၆) လူမိုက်တို့စော်ကားမှုကို တုံ့ပြန်မပြုမူဘဲ ဒေါသမထွက်၊ စိတ်ပျက်အားငယ်မှုမရှိ အနစ်နာခံခြင်းကို ခန္တီပါရမီဖြည့်သည်ဟု ခေါ်၏။ ဘုရားအလောင်း မျောက်မင်းဘဝတွင် ဒေဝဒတ်လောင်းပုဏ္ဏား သစ်ကိုင်းကျိုး၍ ချောက်ထဲကျနေသည်ကို ကျောပိုး ကယ်ထုတ်ခဲ့သည်။ မောပန်း၍ ပုဏ္ဏား ပေါင်ပေါ်ခေါင်းအုံးအိပ် ပျော်သွားစဉ် ပဏ္ဏားမိုက်က သတ်စားရန်အကြံဖြင့် ခဲနှင့်ထုသည်။ ခေါင်းကွဲဒဏ်ရာမှကျသောသွေးစက်များဖြင့် ပုဏ္ဏားကို လမ်းပြကာ ခန္တီပါရမီကို ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည်။

(၇) သူတစ်ပါးကို လိမ်လည်လှည့်ဖြား မပြောကြားဘဲ ပြုနိုင်သလောက်ပြော ပြောသည့်အတိုင်းပြုလုပ်ခြင်း၊ မှန်ရာကိုသာ ပြောဆိုခြင်းသည် သစ္စာပါရမီမည်၏။ မဟာသုတသောမမင်း

ဖြစ်စဉ် လူသားစားပေါရိသာဒ အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ တရားနာရန် ကတိခံခဲ့သဖြင့် ခွင့်ပန်၍ပြန်ခဲ့သည်။ တရားနာပြီးသောအခါ သတ်တော့မည်ကိုသိလျက်နှင့် သစ္စာမဖျက်ဘဲ ရဲဝံ့စွာ ဘီလူးထံ ပြန်ခဲ့သည်။ ဘီလူးထိတ်လန့်သဖြင့် တရားစကားပြောကြားရာမှ မင်းအားလုံးလည်းလွတ်၊ ပေါရိသာဒလည်း ကျွတ်ကာ မင်းဘဝကို ပြန်လည်ရခဲ့သည်။

(၈) ဒါနစသော ပါရမီကောင်းမှုများကို သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း မပျက်မကွက် စွဲစွဲမြဲမြဲအောင်မြင်ပြီးမြောက်အောင် ပြုလုပ်မည်ဟု စိတ်ဆုံးဖြတ်ထားမှု၊ ဆုံးဖြတ်ထားသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်မှုကို အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ ဖြည့်သည်ဟု ခေါ်၏။ တေမိယမင်းသား ဖြစ်စဉ် ဘုရင်လုပ်ရန် ထိတ်လန့်နေချိန်တွင်ထီးချက်စောင့် နတ်သမီးသည့်အကြံအတိုင်း ဆွံ့၊အ၊နားမကြားယောင်ဆောင် မည်ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုခဲ့သည်။ ၁၆ နှစ်သားထိ နည်းမျိုးစုံဖြင့် အနုအကြမ်း စမ်းသပ်မှုကို ကြံ့ကြံ့ခံကာ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီဖြည့် ခဲ့သည်။ ဖခင်က သတ်ရန် တောသို့ပို့သောအခါမှ အားစွမ်း ပြကာ ဝမ်းသာရွှင်ပြ ရသေ့ဘဝသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

(၉) သူတစ်ဘက်သား ကြီးပွားချမ်းသာစေလိုသော စိတ်အားသည် မေတ္တာမည်၏။ မိမိအပေါ် မတော်မတရားပြုမူသူကို မေတ္တာ စိတ်ဖြင့် အပြစ်မရှုဘဲ သူ့ကောင်းကျိုးကို ဆောင်ရွက်ခြင်းကို မေတ္တာ ပါရမီ ဖြည့်သည်ဟုဆို၏။ သုဝဏ္ဏသာမရသေ့ဘဝတွင် ပီဠိယက္ခမင်းက မြှားဖြင့်ပစ်သတ်ခဲ့သည်ကိုပင် အပြစ်မတင် ချစ်ခင် မပျက်ခဲ့ပေ။ မေတ္တာသစ္စာတန်ခိုးကြောင့် အသက်မသေ ဘဲ မိဘများလည်း မျက်စိမြင်ခဲ့ကြလေသည်။

(၁၀) သူတစ်ဖက်သားအား မုန်းလည်းမမုန်း၊ ချစ်လည်းမချစ်၊ ဆိုးသူ ကောင်းသူတို့အပေါ် ဘက်မလိုက် မျှမျှတတ အလယ်အလတ် တည့်မတ်သောစိတ်ထားဖြင့် နေခြင်းကို ဥပေက္ခာပါရမီဖြည့်သည်၊ လျှစ်လျူရှုသည်ဟု ခေါ်၏။ လောမဟံသဘဝတွင် ဘုရားအလောင်းသည် မိဘတို့ ကွယ်လွန်သောအခါ ဥစ္စာပစ္စည်းများကိုစွန့်၍ အဝတ်တစ်ထည်ဖြင့် လှည့်လည်နေ၏။ မိမိကို လေးစားကြည်ညိုသူတို့ထံ ကြာကြာမနေပေ။ ရွာတစ်ရွာသို့ ရောက်သောအခါ လူအများတို့က ပြက်ရယ်ပြောင်လှောင် တံတွေးဖြင့်ထွေးကြသည်ကို စိတ်မဆိုး၊ နောင်အခါ ထိုသူတို့က ပူဇော်ကြသောအခါ၌လည်း ချစ်ခင်မှုမရှိ၊ မိမိစိတ်ကို တသမတ်တည်း ဖြောင့်ဖြောင့်ထားကာ ပါရမီဖြည့်ခဲ့သည်။

ပါရမီ (၁၀) ပါး အပြား (၃၀)

ဒါနစသောပါရမီ (၁၀) ပါးကို-

(က) ရိုးရိုးဖြည့်ကျင့်လျှင် ပါရမီဟုခေါ်၏။

(ခ) ကိုယ်လက်အင်္ဂါစွန့်၍ဖြည့်ကျင့်လျှင် ဥပပါရမီဟု ခေါ်၏။

(ဂ) အသက်ကိုစွန့်၍ ဖြည့်ကျင့်လျှင်မူ ပရမတ္ထပါရမီဟု ခေါ်၏။

ပါရမီတစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် အနုအရင့်ဖြည့်ကျင့်ပုံ သုံးမျိုးစီကွဲပြားသဖြင့် ပါရမီ (၁၀) ပါး အပြား (၃၀) ဟု ခေါ်သည်။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ထိုပါရမီတို့ကို လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကြာအောင် ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ရာ ဝေဿန္တရာမင်းဘဝ၌ ပါရမီတော်အားလုံးပြီးပြည့်စုံခဲ့လေသည်။

စရိယာ (၃) ပါး

(၁) လောကတ္ထစရိယာ–လောကသား၊ ကမ္ဘာသားတို့ ကောင်းစားရေးကျင့်စဉ်။

(၂) ဉာတတ္ထစရိယာ–မိမိအမျိုးသားများ၊ လူမျိုးများ ကောင်းစားရေးကျင့်စဉ်။

(၃) ဗုဒ္ဓတ္ထစရိယာ–သတ္တဝါများကို သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကယ်တင်နိုင်သော သဗ္ဗညုတဘုရားဖြစ်ရေးကျင့်စဉ်။
ဘဝတိုင်း၊ ပါရမီဖြည့်ကျင့်တိုင်း ဤရည်မှန်းချက်ကြီးသုံးရပ်ကို ဦးထိပ်ထား၍ ကျင့်ဆောင်ခဲ့သည်။

စွန့်ခြင်းကြီး (၅) ပါး

(၁) ဓနပရိစ္စာဂ–မိမိပိုင်ဆိုင်သော ဥစ္စာပစ္စည်းထီးနန်းကိုစွန့်၍ ပါရမီဖြည့်ခြင်း။

(၂) ပုတ္တပရိစ္စာဂ–သားသမီးတို့ကိုစွန့်လှူ၍ ပါရမီဖြည့်ခြင်း။

(၃) ဘရိယပရိစ္စာဂ–ဇနီးမယားကိုစွန့်လှူ၍ ပါရမီဖြည့်ခြင်း။

(၄) အင်္ဂပရိစ္စာဂ– မိမိခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများကိုစွန့်လှူ၍ ပါရမီဖြည့်ခြင်း။

(၅) ဇီဝိတပရိစ္စာဂ–အသက်ကိုစွန့်လှူ၍ ပါရမီဖြည့်ခြင်း။သာမန်လူတို့ စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲသော စွန့်လွှတ်ခြင်းကြီးများဖြစ်၍ "ပဉ္စမဟာပရိစ္စာဂ–စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး"ဟု ခေါ်၏။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ၊ ဘဝပေါင်းများစွာ ကာယ၊ဉာဏ၊ဓန စသည်တို့ကိုအတုမရှိစွန့်ခဲ့၍ နောက်ဆုံးဘဝ၌ အတုမရှိအောင်မြင်ခြင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဘုရားသခင် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ဤဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် သတ္တဝါအများကောင်းစားချမ်းသာရေးကို ဆောင်ရွက်ပေးတော်မူခဲ့လေသည်။ အတုမရှိ စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် လောကတွင် အတုမရှိ၊ အတူမရှိ အထွတ်အထိပ် ပြည့်စုံသူ ဖြစ်ရလေသည်။

အလောင်းတော်သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဘဝဖြစ်စဉ်

ဒီပင်္ကရာစသော (၂၃) ဆူသောဘုရားရှင်တို့ထံ ဗျာဒိတ်ခံပါရမီဖြည့်ခဲ့ရာ ဝေဿန္တရာဘဝတွင် လုံးဝပြည့်စုံပေပြီ။ထို့နောက် တုသိတာနတ်ပြည်ဝယ် သေတကေတုနတ်သားဖြစ်၍ နတ်စည်းစိမ်ခံစား၏။ စကြဝဠာပေါင်းတိုက်တစ်သောင်းမှ နတ်ဗြဟ္မာတို့ တောင်းပန်မှုကြောင့် ကြည့်ခြင်းကြီးငါးပါးကြည့်ကာ လူ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေရန် ဝန်ခံလေသည်။

ကြည့်ခြင်းကြီးငါးပါး

(၁) ကာလ (အခါကာလ)- လူ့သက်တမ်း ၁၀၀ နှင့် တစ်သိန်းတန်း ကြားတွင်သာ ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ရိုးအချိန်ဖြစ်သည်။
(၂) ဒီပ (ကျွန်း)- ဇမ္ဗူဒီပတောင်ကျွန်း၌သာ ပွင့်ရိုးဖြစ်၏။
(၃) ဒေသ (အရပ်)- မဇ္ဈိမဒေသ၌သာ ပွင့်ရိုးဖြစ်၏။
(၄) ကုလ (အမျိုး)- ခတ္တိယ (မင်းမျိုး)နှင့် ဗြာဟ္မဏ (ပုဏ္ဏားမျိုး)တို့၌သာ ဖြစ်ရိုးရှိ၏။

(၅) မာတုအာယုပရိစ္ဆေဒ- (မယ်တော်အသက်အပိုင်းအခြား) မယ်တော်သည် သီလဖြူစင်၍ ဘုရားအလောင်းဖွားပြီးနောက် (၇)ရက်သာ သက်တမ်းရှိရမြဲဖြစ်၏။

ကြည့်ခြင်းငါးပါးကို ကြည့်တော်မူပြီးနောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် နတ်ပြည်မှ စုတေကာ ကပိလဝတ်ပြည် သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့၏ဘုရင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ မိဖုရားခေါင်ကြီး မယ်တော်မဟာမာယာဒေဝီ၏ဝမ်း၌ မဟာသက္ကရာဇ် (၆၇) ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလပြည့်ကြာသပတေးနေ့တွင် ပဋိသန္ဓေယူတော်မူလေသည်။

ဆယ်ရက်စေ့သောနေ့တွင် မယ်တော်မာယာသည် မိမိဇာတိတိုင်းပြည်ဖြစ်သော ဒေဝဒဟသို့ပြန်လေရာ ဒေဝဒဟနှင့် ကပိဝတ်ပြည်အကြား လုမ္ဗိနီအင်းကြင်းတော၌ မဟာသက္ကရာဇ် (၆၈) ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ဝယ် ဘုရားအလောင်းကို ဖွားတော်မူသည်။ မြောက်အရပ်သို့ ခြေခုနှစ်လှမ်း လှမ်းကြွတော်မူပြီး စကားသုံးခွန်းကို ကျူးရင့်တော်မူသည်။

(၁) အဂ္ဂေါဟမသ္မိလောကဿ-ငါသည် လောကတွင် အဦးဆုံးဖြစ်၏။

(၂) ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိလောကဿ-ငါသည် လောကတွင် အကြီးအကဲဆုံးဖြစ်၏။

(၃) သေဋ္ဌောဟမသ္မိလောကဿ-ငါသည် လောကတွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။

ဘုရားအလောင်းဖွားပြီး (၅)ရက်မြောက်တွင် လက္ခဏာတော်ကို ဖတ်ရှုစေရာ ကောဏ္ဍည ပုဏ္ဏားက ဘုရားဖြစ်မည် ကေန်မှု

ဟော၏။ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွား ဆန္ဒများကို ပြည့်ဝစေတတ်သဖြင့် 'သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား'ဟု မှည့်၏။ အနွယ်တော်အားဖြင့် ဂေါတမအနွယ်ဖြစ်သည်။ (၇) ရက်မြောက်တွင် မယ်တော်မာယာနတ်ရွာစံ၍တုသိတာနတ်ပြည်၌ နတ်သားဖြစ်၏။ မယ်တော်မရှိသည့်နောက် မိထွေးတော် မဟာပဇာပတိ ဂေါတမီက သားရင်းပမာပြုစု၏။

(၁၆) နှစ်သားတွင် အခက်ဆုံးသောလေးအတတ်ပညာကိုပြသကာ မယ်တော်မာယာ၏မောင်ဖြစ်သော ဒေဝဒဟပြည် သုပ္ပဗုဒ္ဓမင်း၏သမီးတော် ယသော်ဓရာကို မိဖုရာခေါင်ကြီးမြှောက်၍ ရမ္မသုဘသိရမ္မနန်းမသုံးဆောင်၌ နန်းစည်းစိမ်ခံစားတော်မူ၏။ တစ်ဆယ့်သုံးနှစ်မျှ ထီးနန်းစည်းစိမ်ခံစားပြီး သက်တော် (၂၉) နှစ်တွင် နတ်တို့ဖန်ဆင်းပြသော သူအို၊သူနာ၊သူသေ၊ရဟန်းဟူသော နမိတ်ကြီးလေးပါးကိုလေးလစီခြား၍ တွေ့မြင်ကာ ထိတ်လန့်သွားလေသည်။ သားတော်ရာဟုလာဖွားမြင်သော မဟာသက္ကရာဇ် (၉၇)ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်တနင်္လာနေ့၌ည သန်းခေါင်ယံအချိန်မှာပင် ကဏ္ဍကမြင်းတော်ကိုစီးလျက် ဆန္နအမတ်နှင့်အတူ တောထွက်တော်မူသည်။ မြို့ပြင်အရောက်တွင် ခုနစ်ရက်ကြာလျှင် စကြာရတနာဆိုက်ရောက်ပါလိမ့်မည်။ တောမထွက်ပါနှင့်ဟု တားမြစ်လာသော မာန်နတ်သားကိုငြင်းဆန်ကာ နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း ခြံရံလျက် တောထွက်တော်မူသည်။ နံနက်မိုးလင်းသောအခါ အနော်မာမြစ် တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ဖြတ်ကျော်သန်းကာ ဆံထုံးတော်ကို သန်လျက် ဖြင့်ရိတ်ပယ်တော်မူသည်။ "ဘုရားဖြစ်မည်မှန်လျှင် ဤဆံထုံးတော်သည် ကောင်းကင်၌ တည်ပါစေသတည်း"ဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ မြှောက်ပစ်လိုက်ရာ ကောင်းကင်၌တည်နေ

၏။ သိကြားမင်းက ရတနာပန်းကလပ်ဖြင့်ခံယူကာ သာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ စူဠာမဏိစေတီတော်တည်၍ ကိုးကွယ်၏။ ဃဋီကာရ ဗြဟ္မာမင်းလှူသော သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ ပရိက္ခရာကို ခံယူတော်မူကာ ရဟန်းပြုလေသည်။ ဝတ်လဲတော်များကို ယူဆောင်သွားပြီး ဗြဟ္မာပြည်၌ ဒုဿစေတီတည်ထားကိုးကွယ်လေသည်။ ဆန္ဒအမတ်ကို နန်းတော်သို့ပြန်လွှတ်ရာ ကဏ္ဍကမြင်းတော်သည် မြစ်တစ်ဘက်ကမ်း အရောက်တွင် ရင်ကွဲနာကျ၍ သေဆုံးခဲ့သည်။ တစ်နန်းတော်လုံးယူကြုံး မရ ငိုကြွေးကြကုန်၏။

ရဟန်းပြုပြီးသောအခါ ဘုရားအလောင်းတော်သည် အနော်မာ မြစ်အနီး အနုပိယသရက်တော၌ (၇)ရက်မျှနေပြီး ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ကြွ တော်မူကာ ဆွမ်းခံဝင်၏။ ချောမောသပ္ပာယ်လွန်းလှသော ဘုရား အလောင်းရဟန်းကိုမြို့သားတို့ ငေးမောကြည့်ရှုကြကုန်၏။ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီးကြားသိ၍ လိုက်လာကာ ပဏ္ဍဝတောင်ခြေ၌ ဆွမ်းဘုန်းပေးနေ သော ဘုရားအလောင်းအားကြည်ညိုလှသဖြင့် ထီးနန်းခွဲဝေလှူဒါန်း၏။ ဘုရားအလောင်းကငြင်းပယ်သဖြင့် ဘုရားဖြစ်သောအခါ မိမိနိုင်ငံသို့ ဦးစွာကြွရောက်ပါရန် လျှောက်ထားလေသည်။

ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခြင်း

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ရာဇဂြိုဟ်မှ တောင်အရပ်ရှိ တောအုပ်ကြီးသို့ ထွက်ခွာကာ အာဠာရနှင့် ဥဒကရသေ့ကြီးတို့ထံ နည်းခံပြီး တရားအားထုတ်ရာ လောကီစျာန်သမာပတ်တရားတို့ကို ရရှိတော်မူသည်။ ဂိုဏ်းဆရာကြီးအရာပေးအပ်သည်ကို ငြင်းပယ်ကာ လောကီစျာန်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရရှိသောလမ်းစဉ်မဟုတ်ဟု ဆုံး ဖြတ်ပြီး ဥရုဝေလတောအုပ်သို့ကြွတော်မူ၏။

ခေါင်းခေါင်းပါးပါး ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခြိုးခြံကျင့်နိုင်မှ တရားထူးရမည်ဟူသော်အတွေးအခေါ်များ လွှမ်းမိုးနေသောခေတ်ဖြစ်၍ အလောင်းတော်သည် ဥရုဝေလတော၌ ဒုက္ကရစရိယာခေါ် သာမန်လူတို့ ကျင့်ကြံနိုင်ခဲသော အကျင့်ကို ခြောက်နှစ်တိုင်တိုင်ကျင့်တော်မူ၏။ အစာကိုစားသည်ဆိုရုံလောက်သာစားသည်။ တစ်နေ့လုံးမှ သစ်သီးတစ်လုံးလောက်သာသုံးဆောင်ပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် မနေမနား တရားကျင့်တော်မူသည်။ ခန္ဓာကိုယ်အသားအရေလည်း ခြောက်ကပ်သွား၏။ (၃၂)ပါးသောလက္ခဏာတော်များ ပျောက်ကွယ်၍ ဝါဝင်းသော အဆင်းတော်သည် ညိုမည်းသွား၏။ ဝမ်းဗိုက်သားနှင့်ကျောပြင်သည် ကပ်နေ၏။ အရိုးပေါ်အရေတင်ကာ မသေရုံတမည်သာ ရှိတော့သည်။ အရိုးပြိုင်းပြိုင်း၊ အကြောပြိုင်းပြိုင်းထကာနေ၏။ စကြံကြွရာ မတ်တတ်ကလဲကျ၏။

ထိုသို့(၆)နှစ်မျှကျင့်ပြီးသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်အင်အားမရှိလျှင် တရားမရနိုင်ဟု ဆင်ခြင်တော်မူကာ ဆွမ်းခံစား၍ မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်အရ တရားကျင့်တော်မူပြန်သည်။ အသားအရေ စိုပြည်ဝါဝင်း၍ အားအင်ပြည့်လာ၏။ (၃၂)ပါးသောယောကျ်ားမြတ် လက္ခဏာတော်များလည်း ပြန်၍ ပေါ်လာတော့၏။ ဘုရားအလောင်း တရားကျင့်စဉ် ကောဏ္ဍည၊ ဝပ္ပ၊ ဘဒ္ဒိယ၊ မဟာနာမ်၊ အဿဇိအမည်ရှိသော ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးဦးတို့သည် ဘုရားဖြစ်လျှင် တရားဦးနာမည်ဟုမျှော်လင့်ကာ ပြုစုလုပ်ကျွေးနေကြ၏။ ဆွမ်းခံစား၍ မျှမျှတတ တရားအားထုတ်သောအခါ အလောင်းတော်အပေါ် စိတ်ပျက်အားလျော့ကာ မိဂဒါဝုန်တောသို့ ထွက်ခွါသွားကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓမမွေဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဥရုဝေလတော်အနီး သေနာခေါ်သောရွာကြီး၌ သုဇာတာ ခေါ်သော သူဌေးသမီးသည် တောင့်တတိုင်းပြည့်သောကြောင့် ကဆုန် လပြည့်နေ့ရောက်တိုင်း ညောင်ပင်စောင့် ရုက္ခစိုးနတ်မင်းအား နှစ်စဉ် သွားရောက်ပသမြဲဖြစ်၏။ ယခုအကြိမ် ကဆုန်လပြည့်နေ့၌လည်း ညောင်ပင်အောက်၌ ဘုရားအလောင်းထိုင်နေသည်ကို နတ်မင်း ကိုယ် ထင်ရှားပြ၍ အပူဇော်ခံသည်ဟုအောက်မေ့ကာ ဃနာနို့ဆွမ်းကို ရွှေခွက်ပါလှူဒါန်းလိုက်လေသည်။ အလောင်းတော်သည် နေရဥ္စရာမြစ် ၌ ရေသုံးသပ်ပြီး နို့ဃနာဆွမ်းကို (၄၉)လုတ်ဘုန်းပေးတော်မူကာ "ယနေ့ ဘုရားဖြစ်မည်မှန်လျှင် ဤရွှေခွက်သည် ရေညာသို့ ဆန်တက် စေသတည်း"ဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ ရေ၌မျှောလေသည်။

ရွှေခွက်လည်း ရေညာသို့အတောင်ရစ်ဆယ်ခန့် ဆန်တက်ပြီးမှ နစ်မြုပ်သွားလေသည်။

ညနေချမ်းအခါ ဗောဓိညောင်ပင်ရှိရာအရပ်သို့ ကြွတော်မူ၏။ သောတ္ထိယမြက်ထမ်းသမားလှူသော မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို အလှူခံခဲ့ပြီး အရှေ့ဘက်အရပ်မှ ဗောဓိပင်သို့ကပ်ဝင်၍ လကျာ်ရစ်သုံးပတ်လှည့်ပြီး မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို ဖြန့်ခင်းတော်မူလိုက်ရာ ဆန်းကြယ်သော "အပရာဇိတ ရတနာပလ္လင်" ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ဗောဓိပင်စည်ကိုကျောပေး လျက် အရှေ့ဘက်သို့မျက်နှာမူကာ ရတနာပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ ခွေ ထိုင်နေတော်မူသည်။

"အရေ၊အကြော၊အရိုးတို့သာကြွင်းကျန်၍ အသားအသွေးတွေ ခမ်းခြောက်သွားပါစေ၊ ဘုရားမဖြစ်သမျှ ဤတင်ပလ္လင်ခွေကို ငါမဖျက် တော့အံ့"ဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းလျက် စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားကာ ထိုင်နေတော်မူနေ၏။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဘုရားအလောင်းသည် ယနေ့ပင် ဧကန်ဖြစ်တော့မည်ဟု သိသော မာရ်နတ်သည် ဂိရိမေခလာဆင်ပြောင်ကြီးကိုတက်စီးကာ စစ်သည်အင်အားများပြားစွာ လက်နက်မျိုးစုံကိုင်စွဲလျက် လာရောက်တိုက်ခိုက်နှောက်ယှက်၏။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သော ပါရမီတော်စွမ်းအားဖြင့် မာရ်နတ်ရန်ကို ခုခံအနိုင်ယူခဲ့လေသည်။ နေမဝင်မီမှာပင် အောင်ပွဲဆင်ခဲ့လေသည်။

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဝိပဿနာတရားရှုပွားတော်မူရာ ညဦးယံအချိန်၌ မိမိ သူတစ်ပါးတို့၏ ရှေးဘဝများစွာကို မြင်နိုင်စွမ်းသော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ **သန်းခေါင်** ယံ၌ အကြီးအသေး၊ အနီးအဝေးမဟူ နတ်မျက်**စိပမာ ထိုးဖောက်မြင်**တော်မူနိုင်စွမ်းသော "ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်တော်" ကိုလည်းကောင်း၊ မိုးသောက်ယံ ခေါ် အရုဏ်တက်ချိန်၌ သစ္စာလေးအင်သိမြင်တော်မူကာ ကိလေသာအလုံးစုံ ကုန်ခမ်းသည့် "အာသဝက္ခယဉာဏ်" ခေါ် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း ရတော်မူလေသည်။

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်မှာပင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ခေါ် အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင်သော ဉာဏ်တော်မြတ်ကိုလည်း ရပြီးဖြစ်လေတော့၏။ သက်တော် (၃၅) နှစ်အရွယ်တွင် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ပင်ဖြစ်လေသည်။ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ ရှိခိုးဦးခိုက်ပူဇော်ခြင်းကို ခံတော်မူထိုက်သော အတုအတူမရှိ သဗ္ဗညုတဉာဏရှင် ဘုရားသခင်အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသောအခါ စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့သည် ဝမ်းသာရွှင်ပျ ပူဇော်ကြကုန်၏။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်၏ စွမ်းရည်သုံးပါးမှာ–

(၁) ဟောကြားရမည့် အကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဥ်း၍ အကြွင်းမရှိ အလုံးစုံ သိတော်မူသည်။

(၂) တရားနာယူမည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သဘာဝ အခြေအနေမှန်ကိုလည်း အကြွင်းမရှိ အးလုံးသိမြင်တော်မူသည်။

(၃) ဟောပုံဟောနည်းနှင့်စပ်၍လည်း အကြွင်းမရှိ အားလုံး သိမြင်တော်မူသည်။

ဘုရားပွင့်တော်မူမည်ဟူသော ဗုဒ္ဓကောလာဟလသည် အနှစ်တစ်ထောင်ကပင် ကြိုတင်၍ပေါ်ထွက်နေသည်။ အစစ်တစ်ခု၊ အတုတစ်ထောင်ဟူသောစကားနှင့်အညီ အလွန်ထူးခြားမြင့်မြတ်လှသော ဘုရားဟူသောပုဂ္ဂိုလ်ထူးကို စောင့်စားနေကြစဥ် ဘုရားတု၊ ဘုရားယောင်တိတ္ထိဆရာကြီးခြောက်ဦးတို့ ပေါ်ထွက်လာသည်။ (၁) ပူရဏကဿပ၊ (၂) မက္ခလိဂေါသာလ (၃) အဇိတကေသကမ္ဗလ၊ (၄) ပကုဓကစ္စာယန၊ (၅) သဥ္စယဗေဠဋ္ဌပုတ္တ (၆) နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တတို့ဖြစ်ကြသည်။ ပညာဉာဏ်မဲ့သောလူအချို့က ကိုးကွယ်ကြလေသည်။

တပုဿဘလ္လိကညီနောင် မုန့်ဆွမ်းဦးလှူရခြင်း

ဘုရားအဖြစ်သို့ရောက်တော်မူပြီးနောက် သတ္တသတ္တာဟစံနေတော်မူသည်။

(၁) ပလ္လင်္ကသတ္တာဟ– ဗောဓိပင်အောက် ရွှေပလ္လင်ထက်ဝယ် (၇)ရက်ကြာ ဖလသမာပတ်ဝင်စား၍ နေတော်မူသည်။

(၂) အနိမိသသတ္တာဟ– ဗောဓိပင် အရှေ့မြောက်ဘက် (၄၈) တောင်ကွာအရပ်၌ ရပ်တော်မူကာ ပလ္လင်တော်ကို မမှိတ်သော မျက်စိဖြင့် (၇) ရက်ဝိုင်တိုင် ကြည့်တော်မူသည်။

(၃) စင်္ကမသတ္တာဟ– ဗောဓိပင်နှင့် ရုပ်တော်မှုရာအကြား အရှေ့အနောက် အတောင် (၆၀) ရှည်သော ရတနာစင်္ကြံဝယ် (၇) ရက်လုံးလုံး စင်္ကြံကြွတော်မူသည်။

(၄) ရတနာဃရ သတ္တာဟ – ဗောဓိပင်၏ အနောက်မြောက် အတောင် (၄၀)အကွာအရပ်ရှိ နတ်တို့ဖန်ဆင်းသော ရတနာ စံကျောင်းတော်၌ (၇) ရက်တိုင်တိုင် အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ရောင်ခြည်တော်ကွန့်မြူးသည်။

(၅) အဇပါလသတ္တာဟ– ဗောဓိပင်၏အရှေ့ဘက် (၁၂၈) တောင် ဝေးသော အဇပါလခေါ် ဆိတ်ကျောင်းသမားတို့နားနေရာ ညောင်ပင်သို့ ကြွတော်မူလျက် (၇) တိုင်တိုင် ဖလသမာပတ်ဝင် စား၍နေတော်မူသည်။

(၆) မုစလိန္ဒသတ္တာဟ– ဗောဓိပင်၏အရှေ့တောင်ဘက် အတောင် (၂၀၀) ကွာ အရပ်ရှိ မုစလိန္ဒခေါ် ကျည်းပင်ပေါက်ရာအိုင်အနီး ကျည်းပင်သို့ ကြွတော်မူပြီး ဖလသမာပတ်ဝင်စားတော်မူသည်။ (၇) ရက်တိုင်တိုင် ရွာသောမိုးကြီး ရွာသွန်းသဖြင့် မြတ်စွာဘုရား အအေးဒဏ်မခံစားရစေရန် မုစလိန္ဒနဂါးမင်းသည် မိမိ ခန္ဓာကိုယ် ခုနစ်ခွေတို့ဖြင့် ဘုရားရှင်ကို ရစ်ပတ်ကာ ဦးထိပ်၌ ပါးပြင်းအုပ်မိုး၍ ပူဇော်လေသည်။

(၇) ရာဇာယတနသတ္တာသဟ– ဗောဓိပင်နှင့် အတောင် (၁၆၀) အကွာရှိရာ ဇာယတနခေါ် လင်းလွန်းပင်အောက်သို့ ကြွတော်မူပြီး (၇) ရက်ပတ်လုံး ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

၇ × ၇ = ၄၉ ရက်ပြည့်သောအခါ သိကြားမင်း လှူသော သျှိသျှားသီးကို ဘုဥ်းပေး၍ ဝမ်းသက်စေတော်မူပြီး နွယ်ချိုတံပူကိုဝါး၍ အနဝတတ်ရေစင်ဖြင့် မျက်နှာသစ်တော်မူ၏။ ထို့နောက်လင်းလွန်းပင် အောက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဥက္ကလာတိုင်း ပေါက္ခရဝတီမြို့သား လှည်းကုန်သည်ငါးရာတို့၏ အကြီးအမှူး တပုဿနှင့်ဘလ္လိကညီနောင် တို့သည် ဘုရားရှင်ထံရောက်လာကြပြီး သကြား၊ ထောပတ်၊ ပျားရည်တို့ပေါင်းစပ်၍ မုန့်မှုန့်နှင့်ဆုပ်ထားသော မုန့်ဆုပ်ကို ကပ်လှူ လေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ထိုအဟာရကို ဘုဥ်းပေးတော်မူပြီး တရားဟော တော်မူ၏။ ဘုရားနှင့်တရား သရဏဂုံနှစ်ပါးကို ပထမဆုံး ကိုးကွယ် စည်းကပ်ရသော ဒွေဝါစိက သရဏဂုံဥပါသကာများဖြစ်ကြလေသည်။ အမြဲကိုးကွယ်ဖို့ရန်အတွက် ဆံတော်များကို ချီးမြှင့်တော်မူ၏။ ကုန် သည်ညီနောင်တို့သည် ဥက္ကလာတိုင်းသို့ပြန်ရောက်သောအခါ သိင်္ဂုတ္တရ ကုန်းတော်၌ တိကုမ္ဘမည်သော စေတီတည်၍ဆံတော်မားကို ဌာပနာ ကာ ကိုးကွယ်ကြလေသည်။ တပုဿနှင့်ဘလ္လိကတို့မှာ မြန်မာတိုင်းရင်း သားများဖြစ်ကြသည်။ ဤသာသနာတော်တွင် ဘုရားရှင်ကို အဦးဆုံး ဖူးတွေ့ရသူ၊ ဆွမ်းဦးလှူရသူ၊ သရဏဂုံ အဦးဆုံးဆောက်တည်ရသူ၊ ဆံတော် ချီးမြှင့်ခံရသူ၊ စေတီတည် ကိုးကွယ်ရသူဟူ၍ ဦး(၅)ဦး ဂုဏ်ထူးဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာ စတင်ရာ နိုင်ငံမှာ မြန်မာနိုင်ငံဖြစ် လေသည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဓမ္မစကြာတရားဦး ဟောတော်မူခြင်း

မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇာယတနသတ္တာဟပါလမှ ညောင်ပင်သို့ ချဉ်းကပ်တော်မူပြီး မိမိသိမြင်ခဲ့သောတရားတော်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူသောအခါ မိမိကိုယ်တော်အတွက်မှာမူ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရရှိပြီးဖြစ်၍ ပြုဖွယ်ကိစ္စအားလုံးပြီးဆုံးပြည့်စုံပြီဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း သုမေဓာရသေ့ဘဝက ကြုံးဝါးခဲ့သော-

ဗုဒ္ဓေါဗောဓေယျံ- ငါသိသလို သတ္တဝါတို့ကိုလည်းသိစေရမည်။

မုတ္တောမောစေယျံ- ငါလွတ်သလို သတ္တဝါတို့ကိုလည်း လွတ်စေရမည်။

တိဏ္ဏောတာရေယျံ- သံသရာမှ ငါကူးမြောက်သလို သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ကူးမြောက်စေရမည်။ ဟူသော ကြုံးဝါးချက်အရ ငါသိသည့်အတိုင်း ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား တရားဟောရန်အချိန်တန်ပေပြီ။ သို့သော် ငါသိသောတရားကား ခက်ခဲနက်နဲသိမ်မွေ့၏။ သိမြင်နိုင်ခဲ၏။ ကမ္ဘာလောကရှိသတ္တဝါတို့ကား လောဘ၊ ဒေါသ၊မောဟဖုံးကာငါ့တရားကိုနားလည်ကြမည်မဟုတ်ဘ်။ တရားဟောလျှင် ငါသာလျှင် ပင်ပန်းရုံရှိတော့မည်"ဟု အောက်မေ့ကာ တရားမဟောဘဲ အေးချမ်းစွာနေရန် အကြံဖြစ်တော်မူ၏။

ထိုအကြံကို သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးသိသဖြင့် တရားဟောတော်မူရန် တောင်းပန်လျှောက်ထား၏။ တရားဟောရန် တောင်းပန်ရခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ဓမ္မတာတည်း။ တောင်းပန်၍ ဟောရခြင်းသည် တရားတော်ဂုဏ်တက်၏။ ထိုခေတ်ထိုအခါက တစ်လောကလုံးက ဘုရားအဖြစ်ကိုးကွယ်နေကြသော ဗြဟ္မာကြီးကိုယ်တိုင် ဦးညွှတ်တောင်းပန်ရသည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်တရားသည် သာ၍

ပင် လေးစားဘွယ်ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်လည်း အသိဉာဏ်ပါရမီရှိသူများ ရှိနေသေးကြောင်း သိတော်မူပြီးဖြစ်၏။

တရားဦးဟောရန်အတွက် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုသည်ရှိသော် လွန်ခဲ့သော (၇) ရက်ခန့်က အာဠာရရသေ့ကြီး ကွယ်လွန်ခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကရသေ့ကြီး လွန်ခဲ့သောညသန်းကောင်ယံက ကွယ်လွန်ခဲ့သည်ကိုတွေ့တော်မူ၏။ ဆက်လက်ရှုတော်မူရာ ကျေးဇူးလည်းရှိ၊ ဟောလျှင် သိနိုင်သောသူများဖြစ်သည့် ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ကိုတွေ့တော်မူသဖြင့် မဟာဗောဓိပင်မှ (၁၈) ယူဇနာ (၁၄၄ မိုင်ခန့်)ဝေးသော ဗာရာဏသီမြို့အနီး မိဂဒါဝုန်တောသို့ ခြေလျင်ကြွတော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သားသမင်တို့အား ဘေးမဲ့ပေးရာ မိဂဒါဝုန်တော၌ ပဉ္စဝဂ္ဂီ (၅) ဦးတို့အား ရှောင်ကြဉ်ရန် ဝဲယာအစွန်းလွန်လမ်းစဉ်နှစ်မျိုး၊ လိုက်နာကျင့်ကြံရန် မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ခေါ် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ သစ္စာလေးပါးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန် (ဓမ္မစကြာ) တရားဦးကို မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ်၊ နေလည်းဝင်စ၊ လလည်းထွက်ပြူချိန်ဖြစ်သော ဝါဆိုလပြည့်စနေနေ့ ညနေချမ်းဝယ် ဟောတော်မူသည်။ အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်သည် နတ်ဗြဟ္မာ (၁၈) ကုဋေနှင့်အတူ သောတာပန်ဖြစ်တော်မူသည်။ လပြည့်ကျော် (၁)ရက်နေ့မှ (၄)ရက်နေ့ထိဆက်လက်ဟောပြတော်မူရာ ဝပ္ပ၊ ဘဒ္ဒိယ၊ မဟာနာမ်၊ အဿဇိမထေရ်တို့ သောတာပန်တည်ကြကုန်၏။ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် (၅)ရက်နေ့တွင် အနတ္တလက္ခဏာသုတ္တန်ကို ဟောတော်မူရာ ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးပါးလုံး ရဟန္တာဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဤကမ္ဘာလောက၌ သံဃရတနာဟူ၍ရပေါ်ပေါက်လာလေသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သာသနာပြုစေလွှတ်တော်မူခြင်း

မြတ်စွာဘုရာ မိဂဒါဝုန်တော်၌ ဝါကပ်တော်မူစဉ် ဗာရာဏသီ သူဌေးနှင့် သုဇာတာတို့၏သား ယသသတို့သားသည် ချမ်းသာစွာ ကာမဂုဏ်ခံစားနေရာမှ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ပြီး မိဂဒါဝုန်သို့ ထွက်လာခဲ့ သည်။ ဘုရားရှင် တရားဟောရာ သောတာပန်တည်၏။ မနက်မိုးလင်း ၍ သားပျောက်ရှာထွက်လာသော ဖခင်ကြီးအား တရားဟောပြန်ရာ သူဌေးကြီးသောတာပန်တည်၍ ယသမှာမူ ရဟန္တာဖြစ်သွားလေသည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် ဘုရားရှင်နှင့် ယသထေရ်တို့သည် အိမ်သို့ကြွ ရောက်ပြီး ဆွမ်းဘုဉ်းပေးကာ တရားဟောရာ သုဇာတာနှင့် ယသ ဇနီးဟောင်းတို့ သောတာပန်တည်ကြကုန်၏။ သူဌေးကြီးဇနီးမောင်နှံ နှင့် ယသဇနီးသည်တို့သည် ဘေဝါဓိက သရဏဂုံ သုံးပါးဆောက် တည်ရသူ အဦးဆုံးသူများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ယသသူဌေးသား ရဟန်းပြုသည့် သတင်းကိုကြားရသောအခါ ယသလိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုး ဝင် ရောက်သော သာသနာတော်သည် အမှန်တကယ် မြင့်မြတ်ကောင်းမွန် ၍သာ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြပြီး ယသ၏သူငယ်ချင်း ငါးကျိပ် လေးဦး (၅၄ ဦး)တို့ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်ရောက်လာကြလေသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ဉာကမ္ဘာလောကကြီး၌ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တကွ ကိလေသာ အာသဝေါကုန်ခမ်းသော ရဟန္တာခြောက်ကျိပ်၊ စုစုပေါင်း ခြောက်ကျိပ်တစ်ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်တော်မူလာလေသည်။ ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းများချည်းဖြစ်ကုန်၏။ "ချစ်သား လာလော့"ဟု ခေါ်ရုံမျှဖြင့် လူ့အသွင်ပျောက်ကာ ရဟန်းအသွင်ရောက်လာသူများ ဖြစ်လေသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဗာရာဏသီပြည် မိဂဒါဝုန်တော၌ ပထမဝါကပ်တော်မူပြီး ဝါကျွတ်သောအခါ သတ္တဝါများ စီးပွားချမ်းသာများစေရန်အလို့ငှာ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောတရားကို ဟောကြား၍ မရှိမပင်ပြည့်စုံ ဝါ မဂ္ဂင်ကျင့်စဉ်များကို ပြသပေးရန် သာသနာပြု စေလွှတ်တော်မူသည်။ ခရီးတစ်ကြောင်းတွင် နှစ်ပါးပေါင်း၍ မသွားရန်လည်း မှာကြားတော်မူသည်။

ထို့နောက် ဥရုဝေလတောရှိ ဥရုဝေလကဿပ၊ နဒီကဿပ၊ ဂယာကဿပ ဦးဆောင်သော ရသေ့တစ်ထောင်ကို ချွတ်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီ ညီနောင်သုံးကျိပ်တို့ကို ချွတ်တော်မူသည်။

ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွချီတော်မူခြင်း

ဘုရားအလောင်းတော် တောထွက်စက ဗိမ္ဗိသာရမင်းအား ပေးထားခဲ့သော ကတိအရ ဘုရားရှင်သည် ကဿပညီနောင်တို့ ဦးဆောင်သော ရဟန်းတစ်ထောင်တို့နှင့်အတူ ပြာသိုလပြည့်နေ့ လောက်တွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွတော်မူရာ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး ထန်းပင်ပျိုဥယျာဉ်ကြီးသို့အရောက် မင်းနှင့် ပြည်သူ တစ်သိန်း နှစ်သောင်း တို့ ခမ်းခမ်းနားနား သောင်းသောင်းဖြဖြ ကြိုဆိုဖူးမြော် လာကြသည်။

ဘုရားရှင်သည် "မဟာနာရဒကဿပဇာတ်တော်ကြီး" ကို ဟောတော်မူရာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးနှင့် လူတစ်သိန်းတစ်သောင်းတို့ သောတာပန်တည်ကြ၍ လူတစ်သောင်းတို့ သရဏဂုံတည်ကြ လေသည်။

နောက်တစ်နေ့နံနက် မင်းနန်းတော်သို့ ဆွမ်းစားကြွတော်မူသောအခါ ဖူးမြော်သူ ပရိသတ်များ များပြားလှသဖြင့် သိကြားမင်းကိုယ်တိုင် လုလင်ယောင်ဆောင်၍ ဓမ္မဂီတများကို သီကျူးလျက် နိမ္မာန်ဆော်အဖြစ် ရှေ့ကပင့်ဆောင်သွားရလေသည်။

နန်းတော်သို့ ရောက်သောအခါ ဆွမ်းကပ်၍ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်တို့ သီတင်းသုံးရန် ဝေဠုဝန်ဥယျာဉ်တော်ကို နှင်းအပ်လှူဒါန်းလေသည်။ ဝေဠုဝန်ဥယျာဉ်တော်ကြီးကို ကျောင်းရံအဖြစ် ရေစက်ချ လှူဒါန်းလိုက်ရာ သာသနာရေသောက်မြစ်ကြီး အမြစ်တွယ်လာသည့်အလား မဟာပထဝီမြေကြီးသည် တုန်ခါမြည်ဟည်း လျှောင်ကြီးလှုပ်လေသည်။

ထိုနေ့ညဉ့်ပင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ နန်းတော်တစ်ခုလုံး ပြိတ္တာများ၏ ခြောက်လှန့်သံများကို ကြားရသဖြင့် ဘုရားရှင်ထံသို့ သွားရောက်လျှောက်ထားရာ တိရောကုဋ္ဋသုတ္တန်ကို ဟောကြားတော်မူသဖြင့် သတ္တဝါပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ သစ္စာသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြလေတော့သည်။

လွန်ခဲ့သည့် ၉၂-ကမ္ဘာကာလ ဖုဿမြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တွင် ဗိမ္ဗိသာရလောင်းလျာ အတွင်းဝန်နှင့် ဆွေမျိုးသားချင်းများသည် ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်များ၏ ဆွမ်းကွမ်းဝေယျာဝစ္စများကို ဆောင်ရွက်ကြရလေရာ ဝေယျာဝစ္စ ကောင်းမွန်စွာလုပ်သူများသည် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြသည်။ သံဃာ့ပစ္စည်းကို ခိုးယူသိဝှက်စားသုံးဖျက်ဆီးသူတို့ကား ငရဲကျပြီးနောက် ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်တွင် ပြိတ္တာဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားကြသည်။ ထိုပြိတ္တာများ

သည် မိမိ၏ ဆွေမျိုးများက ကုသိုလ်အမျှတန်း ပေးဝေ၍ သာဓုခေါ်ရသဖြင့် ကျွတ်သွားသော ပြိတ္တာများကိုကြည့်ကာ မိမိတို့အားရည်စူး၍ ကုသိုလ်ပြု အမျှဝေမည့်သူကို မသိနိုင်ကြသဖြင့် ကဿပဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားကြသည်။

ဂေါတမဘုရားရှင် လက်ထက်တွင် ထိုပြိတ္တာတို့၏ ဆွေမျိုးဟောင်းဖြစ်သော အတွင်းဝန်မင်းသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းအမည်ဖြင့် ဖြစ်သောအခါ အမျှဝေသဖြင့် ပြိတ္တာဘဝမှ ကျွတ်လွတ်ကြမည့် အကြောင်းကို ဟောတော်မူသည်။ ဆွေမျိုးဟောင်း ပြိတ္တာတို့သည် များစွာဝမ်းမြောက် မျှော်လင့်နေခဲ့ကြကုန်၏။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ကျောင်းအရံလှူပြီးသော်လည်း ကုသိုလ်အမျှမဝေမိသဖြင့် ဆွေမျိုးဟောင်း ပြိတ္တာတို့ တစ်ညလုံး ခြောက်လှန့်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ထိုပြိတ္တာတို့ကို အကြောင်းပြု၍ မြတ်စွာဘုရားသည် တိရောကုဋ္ဋသုတ္တန်ကို ဟောပြောတော်မူလေရာ ကုသိုလ်ဒါနပြုတိုင်း ဆွေမျိုးဟောင်းများအား ကုသိုလ်အမျှဝေရန် ညွှန်ကြားတော်မူလေသည်။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးလည်း ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များကို ဆက်ကပ်ပြီး အမျှတန်း ပေးဝေလိုက်ရာ ပြိတ္တာဘဝမှ ကျွတ်လွတ်၍ ကိုယ်ရေအဆင်းလှပစွာဖြင့် နတ်တို့၌ဖြစ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များ စားသုံးနေသည်ကို မြင်ရလျှင် မင်းကြီးသည် လွန်စွာဝမ်းမြောက်သွားလေသည်။

အဝတ်သင်္ကန်း၊ အိပ်ရာ၊ နေရာ စသည် လှူဒါန်းပြီး အမျှဝေပြန်ရာ နတ်ဝတ်တန်ဆာများနှင့် အိပ်ရာ၊ နေရာ၊ ဗိမာန်များ ရရှိသွားသည်ကို မြင်သောအခါ မင်းကြီးသည် ပို၍ဝမ်းသာကြည်နူးဖြစ်သွားလေသည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မြတ်စွာဘုရားရှင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူသောအခါ တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦးတွင် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်သော သိဥ္စည်းဆရာကြီး (သဉ္စယဗေလဋ္ဌပုတ္တ) သည် ဘုရားအမည်ခံကာ တပည့်ပရိသတ်အများ ခြံရံလျက် ရာဇဂြိုဟ်၌ ရှိနေနှင့်၏။ ထိုဆရာကြီးထံ၌ ဥပတိဿနှင့် ကောလိတ အမည်ရှိသော ပရိဗိုဇ်နှစ်ဦးသည် နောက်လိုက်တပည့်ပရိသတ် ၅၀၀ တို့နှင့်အတူ ပရိဗိုဇ်ရဟန်းပြု၍ နေကြလေသည်။ ဥပတိဿနှင့် ကောလိတတို့ကား ပုဏ္ဏားသူဌေးသားများဖြစ်ကြ၍ ပရိဗိုဇ်မဝတ်မီ နောက်လိုက်နောက်ပါများနှင့်အတူ တောင်ထိပ်သဘင်ပွဲသို့ သွားကြရာမှ သံဝေဂဖြစ်ကာ ပရိဗိုဇ်ဝတ်လာသူများဖြစ်သည်။

သိဥ္စည်းဆရာကြီး၏တရားသည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းမဟုတ်၊ အနှစ်သာရရှိသော လမ်းစဉ်မဟုတ်သည်ကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်သွားကြသဖြင့် အမြိုက်တရားကို လှည့်လည်ရှာဖွေရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ အမြိုက်တရားကို အလျင်တွေ့သူက မိမိသူငယ်ချင်းအား ပြန်လည်ပြောပြရန်လည်း ကတိထားကြလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ရောက်၍ ၁၅-ရက်လောက်အရ ဟပို့တွဲလဆန်းစတွင် ရှင်အဿဇိမထေရ်သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွတော်မူ၏။ ဥပတိဿပရိဗိုဇ်သည် အဿဇိမထေရ်၏ ကြည်လင်သော အသားရေ၊ ဣန္ဒြေတည်ငြိမ်စွာ ဆွမ်းခံကြွတော်မူသည်ကို မြင်ရသဖြင့် တရားထူးရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာအကဲခတ်မိလေသည်။ အရှင်အဿဇိနောက်သို့ လိုက်သွားကာ "သင်၏ဆရာကား မည်သူပါနည်း၊ အဘယ်တရား

ကို နှစ်သက်ပါသနည်း" စသည်ဖြင့် မေးလျှောက်ရာ သစ္စာလေးပါး ကို ဟောကြားတော်မူသဖြင့် ဥပတိဿ သောတာပန်တည်လေသည်။

ဥပတိဿပရိဗိုဇ်လည်း မိမိရရှိသောတရားကို ပြောပြရာ ကောလိတပရိဗိုဇ်လည်း သောတာပန်တည်လေသည်။

ဘုရားရှင်ထံ မသွားမီ မိမိတို့ဆရာ သိဉ္စည်းဆရာကြီးထံ သွား၍ ပြောဆိုခေါ်ငင်သော်လည်း လိုက်ပါရန် ငြင်းဆန်၍နေ၏။ "အမောင်တို့–ဆရာကြီးလုပ်ပြီးမှ ငါ တပည့်မခံလိုပြီ၊ ရှိပါစေတော့ အမောင်တို့၊ လောက၌ လူမိုက်နှင့် ပညာရှိ လူမိုက်သာများသည် မဟုတ်လော၊ ပညာရှိသူများ ပညာရှိသော ဂေါတမထံ သွားကြလိမ့် မည်၊ လူမိုက်များ ငါ့ထံသို့ လာကြလိမ့်မည်"ဟု ပြောဆို၍ သူ၏ ကျောင်း၌ပင် နေရစ်ခဲ့လေသည်။

ဥပတိဿနှင့် ကောလိတ ပရိဗိုဇ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံ ရဟန်းပြုခွင့် တောင်းပန်ကြသောအခါ "**ဧဟိ ဘိက္ခု**"ရဟန်းများ ဖြစ်လာကြသည်။ ကောလိတပရိဗိုဇ် ၇–ရက်၊ ဥပတိဿပရိဗိုဇ် ၁၅–ရက်ကြာမှ ရဟန္တာဖြစ်တော်မူကြသည်။ ဥပတိဿသည် ပညာ အရာ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ခံမည့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ ကောလိတပရိဗိုဇ်ကား တန်ခိုးဣဒ္ဓိအရာ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ ခံမည့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီး ဖြစ်လာသည်။

ထိုအချိန်ကား ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌ တန်ခိုးအဘိညာဉ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဧဟိ ဘိက္ခု ရဟန်းသံဃာ ရဟန္တာပေါင်း ၁၂၅၀–ပါး တို့ စုံညီစုဝေးမိသော တပို့တွဲလပြည့်နေ့ဖြစ်ရာ ပထမဆုံးသော သာဝကအစည်းအဝေးကြီး (ပထမသာဝကသန္နိပါတ) ဖြစ်လေသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထိုအစည်းအဝေးကြီး၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား လက်ယာတော်ရံ အဂ္ဂသာဝကရာထူး၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်အား လက်ဝဲတော်ရံ အဂ္ဂသာဝကရာထူးကို အသီးသီး ပေးသနားချီးမြှင့်တော်မူလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဩဝါဒ ပါတိမောက်ပြ (ဟောကြားဆုံးမ) တော်မူလေသည်။

ကပိလဝတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူခန်း

ကပိလဝတ်ပြည်ရှိ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် သားတော်ဘုရား ရဟန်းအပေါင်းခြံရံလျက် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ကိန်းအောင်းစံနေသည့် သတင်းကို ကြားသိရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အမတ်တစ်ဦးအား မင်းချင်းတစ်ထောင် အခြံအရံဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ သွားရောက်ပင့်ဆောင်ရန် မိန့်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား တရားဟောတော်မူနေစဉ် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့ရောက်ရှိ၍ ပရိသတ်အစွန်ကပင် တရားတော်ကို နာယူနေခဲ့ကြသည်။ တရားဒေသနာပြီးဆုံးသောအခါ ထိုတမန်တော်အမတ်နှင့် မင်းချင်းများအားလုံး ရဟန္တာချည်း ဖြစ်တော်မူသွားကြ၏။ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုသာ ခံစားနေကြသဖြင့် ခမည်းတော်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးထံ သတင်းပြန်ကြားရန်ကို မဆိုထားဘိ ဘုရားရှင်ကိုပင် မလျှောက်ထားတော့ချေ။

သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးသည် သတင်းပြန်ကြားချက် မရရှိသဖြင့် နောက်ထပ်အမတ်တစ်ဦးနှင့် မင်းချင်းတစ်ထောင်တို့ကို ထပ်မံစေလွှတ်တော်မူ၏။ ထိုအမတ်နှင့် မင်းချင်းတို့သည်လည်း ရှေးနည်းတူ ရဟန္တာချည်း ဖြစ်တော်မူသွားကြ၍ သတင်းပြန်ကြားရန် ကြောင့်ကြ

တော်မမူကြပေ။ ဤနည်းဖြင့် (၉)ကြိမ်တိုင်တိုင် စေလွှတ်တော်မူရာ အမတ်(၉)ဦး၊ မင်းချင်း(၉)ထောင်တို့အားလုံး ရဟန္တာချည်း ဖြစ်တော်မူသွားကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော ကာဠုဒါယီအမတ်ကြီးအား မင်းချင်းတစ်ထောင်နှင့်အတူ စေလွှတ်ရာ "ရဟန်းပြုခွင့်ရပါလျှင် ပင့်ဆောင်ပေးပါမည်" ဆို၍ မင်းကြီး ကတိဝန်ခံကာ စေလွှတ်တော်မူသည်။

ကာဠုဒါယီအမတ်နှင့် မင်းချင်းတို့လည်း ရဟန္တာချည်းပင် ဖြစ်တော်မူကြပြန်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ခမည်းတော်နှင့် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား ချီးမြှောက်ပါရန် ကြွရောက်ပါမည့်အကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။

ထိုအချိန်ကား တပေါင်းလဖြစ်၍ မအေးလွန်း မပူလွန်း၊ ရွက်သစ်လောင်း၍ ရွက်ဟောင်းကြွေချိန်လည်း ဖြစ်၏။ သီးနှံရိတ်သိမ်းပြီးစဖြစ်၍ ခရီးလမ်းပန်းလည်း ချောမော၏။ ခရီးလမ်းတစ်လျှောက် ပန်းမျိုးစုံ ဖူးပွင့်သော အခါသမယလည်း ဖြစ်သည်။ အရှင်ကာဠုဒါယီ မထေရ်သည် အခါရာသီ တောတောင်သဘာဝ သာယာလှပမှုတို့ကို ၆၄–ပုဒ်သော ဂါထာကဗျာများဖွဲ့ဆိုကာ ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ကြွရန် တောင်းပန် လျှောက်ထားလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တပေါင်းလပြည့်ကျော် (၁)ရက်နေ့တွင် ရာဇဂြိုဟ် ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်မှ နောက်ပါရဟန်းအပေါင်း နှစ်သောင်း ခြံရံတော်မူလျက် ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ကြွချီတော်မူလေသည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်နှင့် ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သည် ယူဇနာ ၆၀– ဝေးကွာသဖြင့် တစ်နေ့လျှင် တစ်ယူဇနာကျ ကြွတော်

မူရာ (၂)လတိုင်တိုင် ကြွတော်မူရလေသည်။ ကဆုန်လပြည့်ကျော် (၁)ရက်နေ့တွင် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ဆိုက်ရောက် တော်မူလေသည်။

ကပိလဝတ်နေပြည်တော်၏ အရှေ့ဘက်၌ရှိသော နိဂြောဓ မင်းသား၏ ဥယျာဉ်သည် မိုး၊ ရေ၊ အရိပ်အာဝါသကောင်းသည့်အပြင် နေပြည်တော်နှင့် မနီးလွန်း၊ မဝေးလွန်းသဖြင့် ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း၊ သွားရလွယ်ကူခြင်းတို့ကြောင့် ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်များ သီတင်းသုံးရန် သတ်မှတ်ကြလေသည်။ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ တော်များအား ကြိုဆို၍ နိဂြောဓာရုံဥယျာဉ်ကျောင်းတော်သို့ ခမ်းနား ကြီးကျယ်စွာ ပူဇော် ပင့်ဆောင်ကြလေသည်။

ဆွေတော်မျိုးတော် သာကီဝင် အကြီးအကဲတို့သည် မိမိတို့၏ တူသားဖြစ်၍ အရွယ်အားဖြင့်ငယ်သော ဘုရားရှင်အား ဦးချကန်တော့ ရန် ဝန်လေးနေကြ၏။

ဘုရားရှင်သည် သာကီဝင် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ မာနကို နှိမ့်ချပယ်ချိုးရန် စကြဝဠာနှင့်အမျှ ထက်ကောင်းကင်၌ ရတနာစင်္ကြံ ကြီးကို ဖန်ဆင်းတော်မူလိုက်သည်။ ဘုရားရှင်တို့၏ တန်ခိုးအား အစွမ်းကို ပြတော်မူလိုသဖြင့် ရတနာစင်္ကြံပေါ်၌ လူးလာတုံ့ခေါက် စင်္ကြံလျှောက်တော်မူ၏။ စကြာဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ နတ်ဗြဟ္မာ တို့သည်လည်း ကောင်းကင်မလပ် နေရာစပ်မျှ ထက်ရပ်တစ်ခွင်၌ ဖူးမြင်ပူဇော်လာကြကုန်၏။

ဘုရားရှင်သည် စင်္ကြံလျှောက်ရင်း စကြဝဠာတစ်ခွင်လုံး လင်းလင်းထအောင် တောက်ပဖြိုးဖွေးသော ရောင်ခြည်တို့ကို လွှတ် တော်မူ၏။ ညိုသောရောင်ခြည်တော်များ၊ နီမြန်းသောရောင်ခြည်တော်

များ၊ ဝင်းဝါတောက်ပသော ရောင်ခြည်တော်များ၊ ဖြူဝင်းသော ရောင်ခြည်တော်များ စသည်ဖြင့် ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့ကို အလှယ်လှယ် အပြန်ပြန် ဖန်ဆင်းပြတော်မူလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ညာဘက်မျက်လုံးတော်မှ ရေအလျဉ်များ၊ ဘယ်ဘက်မျက်လုံးတော်မှ မီးအလျှံများ အပြန်ပြန်အလှန်လှန် ဖန်ဆင်း၍ ပြတော်မူရာ သာကီဝင်မင်းအပေါင်းတို့သည် မာန်မာနကျ၍ နှစ်ထောင်းအားရ ဖူးမြော်၍မဝဖြစ်ကာ အကြိမ်ကြိမ်ဦးချ ပူဇော်ကြကုန်၏။

ယင်းသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား ရေမီးအစုံအစုံ (ယမိုက်ပြာဋိဟာ) တန်ခိုးအဖုံဖုံပြနေစဉ် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီး ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ တပည့်ရဟန်း(၅၀၀)နှင့်အတူ သီတင်းသုံးနေခဲ့သော လက်ယာတော်ရံ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်ကြီးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုတော်မူရာ ဘုရားရှင်သည် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား ရေမီးအစုံအစုံ(ယမိုက်ပြာဋိဟာ) တန်းခိုးအဖုံဖုံ ပြနေပုံကို သိမြင်တော်မူလေသည်။

လောက၌ ဘုရားဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်ရန် မည်မျှခက်ခဲကြောင်း၊ မည်သို့ဆည်းပူးရကြောင်း၊ ဘုရားရှင်၏ အားအစွမ်းသည် မည်မျှကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ကြောင်း၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့ သိရှိကြည်ညိုစေလိုသဖြင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဘုရားရှင်အား ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်ကြောင်းကို ပြန်ပြောင်းဟောပြတော်မူရန် တောင်းပန်လိုစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ထို့ကြောင့် တပည့်ရဟန်း(၅၀၀)ကို ခေါ်ဆောင်၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ သွားရောက်ဖူးမြော်ကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဘုရားရှင်အား ဗုဒ္ဓဝင်တရား ဟော ကြားရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်၍ ဗုဒ္ဓဝင်တရားတော်ကို စကြံ လျှောက်ရင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓဝင်တရားဟောကြားအပြီး ရတနာစင်္ကြံမှ သက်ဆင်းတော်မူ ၍ ဘုရားရှင်တို့၏ မြတ်သောနေရာတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ပေါက္ခရဝဿမိုးကြီး ရွာချသည်။ ပေါက္ခရဝဿမိုးဟူသည် စိုစွတ်လို သူတို့သာ စိုစွတ်၍ မစိုစွတ်လိုသူတို့အား မစိုစွတ်အောင် ရွာသွန်းသောမိုး ဖြစ်သည်။ ထိုအံ့ဖွယ်ကောင်းသော ပေါက္ခရဝဿမိုးနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး လျှင် တအံ့တသြ ပြောဆိုကြသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်ကြီးကို ဟောတော်မူရပြန်လေသည်။

နောက်တစ်ရက်နံနက်တွင် သံဃာတော်ပေါင်း နှစ်သောင်း ခြံရံလျက် ကပိလဝတ်နေပြည်တော်အတွင်း ဆွမ်းခံလှည့်တော်မူသည်။

ရာဟုလာမယ်တော် ယသော်ဓရာသည် အဆောင်တော်မှ လှမ်းမျှော်ကြည့်ကာ တစ်လမ်းပြီးတစ်လမ်း၊ တစ်အိမ်ပြီးတစ်အိမ် လှည့်လည်တောင်းခံသည်ကို မြင်ရသောအခါ ရင်ထုမနာ ဖြစ်ရလေ၏။

ယသော်ဓရာသည် ချက်ချင်းပင် ခမည်းတော်မင်းကြီးထံ သွား၍ လျှောက်တင်လေရာ မင်းကြီးလည်း ဘုရားရှင်ထံ အဆော တလျင် သွားရောက်၍ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် မသင့်လျော်ကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က အိမ်စဉ်လှည့်၍ ဆွမ်းခံ စားသော အကျင့်သည် ဘုရားရှင်အဆူဆူတို့၏ မြတ်သောအကျင့် ဖြစ်ကြောင်း ဟောတော်မူရာ မင်းကြီး သောတာပန်တည်လေသည်။ မင်းကြီးသည် ဘုရားရှင်သပိတ်တော်ကို လှမ်းယူ၍ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်တို့အား နန်းတော်သို့ ဆွမ်းကပ်ရန် ပင့်ဆောင်လာသည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အိမ်စဉ်လှည့်လည်၍ တရားသဖြင့် ဆွမ်းခံစားရသော ကျင့်ဝတ်သည် အသက်မွေးမှုစင်ကြယ်၍ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ ချမ်းသာကြီးပွားကြောင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆွမ်းခံဝတ်အကြောင်းကို ဆက်လက်ဟောပြတော်မူရာ မိထွေးတော် မဟာပဇာပတိဂေါတမီ သောတာပန်တည်၍ ခမည်းတော်မင်းကြီး သကဒါဂါမ်တည်သွားသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးသည်နှင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကို နောက်ပါခေါ်ဆောင်၍ ခမည်းတော်မင်းကြီးအား သပိတ်ကိုထမ်းစေလျက် ယသော်ဓရာတိုက်ခန်းသို့ ကြွလှမ်းတော်မူလေသည်။

ယသောဓရာသည် ကျက်သရေတိုက်ခန်းမှ ဖြည်းညင်းစွာထွက်လာပြီးလျှင် ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်အစုံကို လက်နှစ်ဘက်ဖြင့်ဆုပ်ကိုင်လျက် အားပါးတရ ပူဇော်လေတော့သည်။

ဘုရားရှင်က မိမိအပေါ်၌ ယသောဓယာ ချစ်ခြင်းမေတ္တာသစ္စာကြီးပုံကို စန္ဒကိန္နရီဇာတ်ကြောင်းဖြင့် ထပ်လောင်းဟောပြတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ကပိလဝတ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးနောက် သုံးရက်မြောက်နေ့ နန်းတော်သို့ ဆွမ်းစားကြွရာတွင် မဟာပဇာပတိဂေါတမီ၏သားဖြစ်သူ နန္ဒမင်းသားအား ဇနပဒကလျာဏီနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်၍ အိမ်ရှေ့မင်းအရာ အပ်နှင်းသည်။ နန်းတက်မင်္ဂလာဆွမ်းကျွေးပွဲအပြီး ညီတော်နန္ဒမင်းသားအား သပိတ်ထမ်း ခေါ်ဆောင်၍ ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓမမွေ ဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

"မြန်မြန်ပြန်လာခဲ့ပါ မောင်တော်"ဟူသော ဇနပဒကလျာဏီ၏ စကားသည် နန္ဒမင်းသား၏ နှလုံးသားဝယ် တံကျင်လျှိုသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားကာ နောက်ဆံတင်းတင်းနှင့် မငြင်းမဆန်သာ လိုက်ပါသွားရသည်။ ကျောင်းတော်သို့ရောက်လျှင် ရဟန်းပြုပေး၍ တရားသဖြင့် မမွေ့လျော်နိုင်ဘဲရှိရာ ဇနပဒကလျာဏီအလှကို မျှောက်မနှင့်လည်းကောင်း၊ နတ်သမီးများနှင့်လည်းကောင်း လက်တွေ့နှိုင်းယှဉ်ပြတော်မူလေသည်။ နန္ဒမထေရ်သည် နတ်သမီးကိုအကြောင်းပြု၍ ရဟန်းတရားကို ဆက်လက်အားထုတ်ရာ ရဟန္တာဖြစ်တော်မူလေသည်။

ခုနစ်ရက်မြောက်သောနေ့ နန်းတော်သို့ ဆွမ်းစားကြွရာယသောဓရာသည် ခုနစ်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်လာသော သားတော်ရာဟုလာအား ကောင်းစွာဝတ်စားဆင်ယင်စေ၍ ဘုရားရှင်ထံစေလွှတ်ကာ အမွေတောင်းခိုင်းလေသည်။

ဘုရားအလောင်းတော် ဖွားတော်မူသည့်နေ့တွင် တစ်နေ့တည်းဖွားမြင်ဖြစ်ပေါ်လာသော "ယသောဓရာမင်းသမီး၊ အာနန္ဒာမင်းသား၊ ကာဠုဒါယီအမတ်၊ ဆန္နအမတ်၊ ကဏ္ဍကမြင်းတော်၊ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေအိုးကြီးလေးလုံး"ဟူသော ဖွားဘက်တော် ၇-မျိုးရှိရာတွင် တောထွက်သည့်အချိန်မှစ၍ ပျောက်ကွယ်သွားသော ရွှေအိုးကြီးလေးလုံးကို ရည်ညွှန်း၍ အမွေတောင်ခိုင်းခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်ဆွမ်းစားပြီး၍ နိဂြောဓာရုံကျောင်းတော်သို့ပြန်သောအခါ သားတော်ရာဟုလာလည်း ခမည်းတော်ဘုရား၏သင်္ကန်းကိုဆွဲကာ တစာစာအမွေတောင်းရင်း ကျောင်းတော်သို့ ပါသွားလေသည်။

ဗုဒ္ဓမဟာဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ကျောင်းတော်သို့ရောက်သောအခါ ချစ်လှစွာသော သားတော်အား လောကီအမွေထက်တန်ဖိုးရှိသော လောကုတ္တရာအမွေကိုသာ ပေးတော်မူလိုသဖြင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာအား ရှင်သာမဏေပြုပေးစေသည်။

ရှစ်ရက်မြောက်သောနေ့တွင် "ငါးပါးသီလ ငယ်ကမသေ" ဟူသော မဟာဓမ္မပါလဇာတ်တော်ကို နာယူရသဖြင့် ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး အနာဂါမ်တည်လေသည်။ သာကီဝင်မင်းသားများ ဖြစ်ကြသော ဘဒ္ဒိယ၊ အနုရုဒ္ဓါ၊ ညီတော်အာနန္ဒာ၊ ဘဂု၊ ကိမိလ၊ ဒေဝဒတ္တနှင့် ဆတ္တာသည် (ခေါင်းရိတ်သမား) ဥပါလိစသော သာကီဝင်မင်းညီမင်းသား တစ်ထောင်ကျော်တို့သည် တစ်သုတ်ပြီး တစ်သုတ် ရဟန်းပြုကာ သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကြလေသည်။

ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် ငါးနှစ်မြောက်သောအခါ သာကီဝင်မင်းသမီးများဖြစ်ကြသော မိထွေးတော် မဟာပဇာပတိဂေါတမီ၊ ယသော်ဓရာ၊ ဇနပဒကလျာဏီ၊ ကိသာဂေါတမီ စသောအမျိုးသမီးများလည်း ဘိက္ခုနီသာသနာတော်သို့ ဝင်ရောက်လာကြသဖြင့် သာသနာတော် စည်ပင်ပြန့်ပွားလာလေသည်။

ဘုရားလက်ထက်တော်က ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိပြည်၌ လူဦးရေ ၇-ကုဋေရှိသည်။ ၅-ကုဋေမှာ အရိယာဖြစ်၍ ကျန် ၂-ကုဋေမှာ ပုထုဇဉ်များ ဖြစ်ကြသည်။ သာဝတ္ထိပြည် အနာထပိဏ်နှင့် ဝိသာခါတို့သည် သာသနာတော်ကို ထောက်ပံ့ရာ၌ ထင်ရှားသူနှစ်ဦး ဖြစ်သည်။

အနာထပိဏ်၏ငယ်မည်မှာ သုဒတ္တဖြစ်၍ ရာဇဂြိုဟ်သူ သူဌေးဝိသာလ၏နှမ ပုညလက္ခဏာနှင့် ထိမ်းမြားခဲ့သည်။ ကာဠမည်

သော သားနှင့် မဟာသုဘဒ္ဒါ၊ စူဠသုဘဒ္ဒါ, သုမနာသမီးသုံးယောက် ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဘုရားရှင်သည် ဒုတိယဝါအဖြစ် ရာဇဂြိုဟ်၌ သီတင်းသုံးတော် မူသောနှစ်မှာပင် အနာထပိဏ်သည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ အရောင်းအဝယ်သွားရာမှ မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးတွေ့ရပြီး သောတာပန် အရိယာဖြစ်ခဲ့သည်။ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ကြွရောက်သီတင်းသုံးပါရန် လည်း ဘုရားရှင်အား ပင့်လျှောက်ခဲ့သည်။

သူဌေးကြီးသည် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတမင်းသား၏ ၁၆-ပယ် ကျယ်သော ဥယျာဉ်မြေကို ငွေအသပြာ ၁၈-ကုဋေဖြင့် ဝယ်ယူကာ 'ဇေတဝန်' အမည်ဖြင့် ကျောင်းတော်ဆောက်လှူသည်။ ဂန္ဓကုဋီ ကျောင်းတော် အပါအဝင် ကျောင်းပေါင်းများစွာကို အလုပ်သမား တစ်ထောင်ဖြင့် ခြောက်လ ဆောက်လုပ်ရသည်။ ၁၈-ကုဋေကုန်ကျ လေသည်။ ဇေတဝန် ကျောင်းတော်ကြီးပြီးစီးသောအခါ ဘုရားရှင်ကို ပင့်ဖိတ်ပြီး ၁၈-ကုဋေအကုန်ခံ၍ ခမ်းနားစွာရေစက်ချပွဲကျင်းပလှူဒါန်း သည်။ သံဃာတော်တစ်ထောင် နေ့စဉ်ဆွမ်းကပ်သည်။ ၅၄-ကုဋေ သော အသပြာငွေကို သာသနာတော်အတွက် လှူဒါန်းခဲ့သော သူဌေးကြီး ဖြစ်လေသည်။

ဝိသာခါကျောင်းအမကြီးကား သာကေတမြို့ ဓနဥ္စယသူဌေး ကြီး၏ သမီးဖြစ်၍ ၇-နှစ်သမီးအရွယ်ကပင် သောတာပန်တည်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ မေဏ္ဍကသူဌေးကြီး၏ မြေးဖြစ်၏။ သာဝတ္ထိပြည်မှ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော မိဂါရသူဌေးကြီး၏သား ပုဏ္ဏဝဍ္ဍနနှင့် ထိမ်းမြား ခဲ့သည်။ ဝိသာခါအတွက်ရွှေစင်နိက္ခတစ်ထောင်အလေးချိန်ရှိပြီး ပတ္တမြား၊ ပုလဲစသော ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့် စီခြယ်ထားသော အသပြာ ၉-ကုဋေတန် မဟာလတာတန်ဆာပြုလုပ်ပြီး ဖခင်ကြီးက လက်ဖွဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓမမွဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ယောက္ခမသူဌေးကြီးသည် ယခင်က တိတ္ထိတို့ကို ကိုးကွယ်သော်လည်း ဝိသာခါ၏ကျေးဇူးကြောင့် ဘုရားရှင်ကို ကိုးကွယ်လာရာမှ ဝိသာခါလည်း 'မိဂါရမာတာ–မိဂါရသူဌေးကြီး၏မိခင်'ဟုပင် ခေါ်တွင်လာလေသည်။ အသက် ၁၂၀–ရှည်၍ ဆံဖြူသွားကျိုးခြင်းမရှိ၊ အစဉ်နုပျိုနေသည်။

မဟာလတာတန်ဆာကိုရောင်းချ အဖိုးထား၍ သာဝတ္ထိမြို့တွင် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကြီးနှင့် အလားတူ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်သည်။ သာဝတ္ထိမြို့၏အရှေ့ဘက်၌တည်ရှိ၍ ရှစ်ပယ်ကျယ်သည်။ ၉–ကုဋေဖြင့် မြေဝယ်ယူသည်။ ၉–လတိုင်တိုင် ကျောင်းများစွာကို ဆောက်လုပ်ရ၏။ ၉–ကုဋေကုန်ကျသည်။ ရေစက်ချပွဲ ခမ်းနားစွာပြုလုပ်ပြီး ၂၇–ကုဋေသော အသပြာကို သာသနာတော်အတွက် စွန့်လှူခဲ့သည်။

ဘုရားရှင်သည် ၄၅–ဝါအနက် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်တွင် အချိန်အကြာမြင့်ဆုံး ၁၉–ဝါတိုင်တိုင် သီတင်းသုံးတော်မူသဖြင့် သာဝတ္ထိပြည်၌ ဟောသောတရားများသည် အများဆုံးဖြစ်တော့သည်။ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်းတော်တွင် ၆–ဝါ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။

ဘုရားရှင်၏ နေ့စဉ်ဆောင်ရွက်မြဲ ဗုဒ္ဓကိစ္စငါးပါး

"ဗုဒ္ဓေါ လောကေ သမုပ္ပန္နော၊ ဟိတာယ သဗ္ဗပါဏိနံ။
မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သတ္တဝါအားလုံးအကျိုးစီးပွားများစေရန် ပွင့်ထွန်းပေါ်ပေါက်တော်မူလာရသည်"

မိမိတစ်ဦးတည်းအကျိုးအတွက်ဆိုရပါမူ ဘုရားရှင်သည် ဖလသမာပတ်ဝင်စား၍ ချမ်းသာစွာနေတော်မူနိုင်သော်လည်း နေတော်မမူ

အား၊ သတ္တဝါများအတွက် မနေမနားကြိုးစားတော်မူသည်။ ဘုရားရှင်၏နေ့စဉ် ဆောင်ရွက်တော်မူမြဲဖြစ်သော လုပ်ငန်းစဉ် (ဗုဒ္ဓကိစ္စငါးပါး) ကို လေ့လာကြည့်လျှင်ပင် သတ္တဝါများအပေါ် ထားတော်မူသော မဟာကရုဏာတော်ကို အလွယ်တကူပင် တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်၏။

တစ်နေ့တာအချိန်ကို ငါးပိုင်းပိုင်း၍ သူ့အချိန်နှင့်သူ မလစ်လပ်စေရအောင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဆောင်ရွက်တော်မူသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အရုဏ်တက်ချိန်စောစောအိပ်ရာမှ ထတော်မူ၍ မျက်နှာသစ်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်းကို ပြုတော်မူသည်။ ထို့နောက် ဂန္ဓကုဋီတိုက်ခန်းသို့ ပြန်ဝင်တော်မူပြီး သမာပတ်ဝင်စားကာ ခဏမျှ ချမ်းသာစွာနေတော်မူသည်။

ဆွမ်းခံချိန်ရောက်သောအခါ ဆွမ်းခံကြွတော်မူသည်။ ဒကာ၊ ဒကာမတို့လည်း ပန်းနံ့သာလက်စွဲကာ ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြော်ရန် စုပေးရောက်လာကြကုန်၏။ မိမိတို့တတ်နိုင်သလောက် သံဃာတော်ဆယ်ပါး၊ အပါးနှစ်ဆယ်၊ အပါးတစ်ရာစသည် တောင်းယူပင့်ဆောင်ကြကုန်လျက် မြတ်စွာဘုရား၏ သပိတ်တော်ကို ယူဆောင်ကာ နေရာတော်ခင်း၍ ရိုသေစွာလုပ်ကျွေးကြကုန်၏။ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဒကာ၊ ဒကာမတို့၏ စရိုက်၊ ဓာတ်ခံကို ဆင်ခြင်တော်မူလျက် သင့်လျော်သောအနုမောဒနာတရားကို ဟောကြားတော်မူ၏။

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူ၏။ ပန်းနံ့သာတို့ဖြင့် ထုံမွှမ်းထားသော စုဝေးရာ မဏ္ဍပ်နေရာတော်၌ ထိုင်နေတော်မူ၍ ဆွမ်းစားရာမှ ပြန်လာကြသောရဟန်းတော်တို့ကို

စောင့်လျက်နေတော်မူ၏။ ထို့နောက် သံဃာတော်များစုံလင်သောအခါ ဂန္ဓကုဋီကျောင်းဆောင်ဘက်သို့ ကြွတော်မူလေသည်။ ဤသည်ကား နေ့စဉ်နံနက်တိုင်း ပြုလုပ်လေ့ရှိသော နံနက်ခင်း လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပေသည်။

(ခ) ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စ = နေ့လည်လုပ်ငန်းစဉ်

ဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်အနီး အသင့်ခင်းထားသောနေရာတော်၌ ထိုင်တော်မူပြီးနောက် ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌ ရပ်တော်မူလျက် ရဟန်းတော်များအား ဒုလ္လဘတရားငါးပါးကို နေ့စဉ်ပင်ဟောကြား သတိပေးတော်မူမြဲဖြစ်သည်။

"အပ္ပမာဒေန ဘိက္ခဝေသမ္ပာဒေထ = ရဟန်းတို့ မမေ့လျော့သော သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံကြပစေ။

၁။ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ ဒုလ္လဘော လောကသ္မိံ = ရဟန်းကို့- လောက၌ ဘုရားရှင် ပွင့်ထွန်းတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ၏။

၂။ မနုဿတ္တပဋိလာဘော ဒုလ္လဘော = လူ့အဖြစ်ရခြင်းသည် ခက်ခဲ၏။ (လူ့အဖြစ် ရခဲ၏)။

၃။ သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိ ဒုလ္လဘာ = (ရတနာသုံးပါးနှင့် ကံကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်မှု) သဒ္ဓါတရားနှင့်ပြည့်စုံခြင်းသည် ခက်ခဲ၏၊ (သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကို ရခဲ၏)။

၄။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဒုလ္လဘာ = ရဟန်းအဖြစ်ကို ရခဲ၏။

၅။ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ ဒုလ္လဘံ = သူတော်ကောင်းတရားကြားနာရဖို့ခက်ခဲ၏။"

ဒုလ္လဘတရားဟောကြားသတိပေးပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းမေး လျှောက်သော ရဟန်းတို့အား သင့်လျော်သောကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးတော်မူသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းသင်ယူပြီးသောရဟန်းတော်များ မိမိတို့နှင့် သင့်လျော် စိတ်ငြိမ်ရာသို့ အသီးသီးကြွရောက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ တရား ပွားများ အားထုတ်ကြလေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးပြီးနောက် ဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်သို့ဝင်တော်မူကာ တစ်လောကလုံးကိုခြုံ၍ ချွေချွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါဝေနေယျများ ရှိ–မရှိ အမြဲရှုကြည့်တော်မူလေသည်။ ဒကာ၊ ဒကာမတို့သည် ညနေချမ်းကာလရောက်လျှင် အဖျော်ယမကာ၊ ပန်းနံ့သာ စသည် ယူဆောင်လျက် တရားနာယူရန် ကျောင်းတော်သို့ ရောက်လာစည်းဝေး ကြသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုတရားမဏ္ဍပ်ရှိနေရာတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူလျက် သင့်လျော်သောတရားကို ဟောကြားတော်မူ လေသည်။ ညနေစောင်းအချိန်လောက်တွင် တရားပွဲပြီးဆုံး၍ ပရိသတ် တို့ ကျောင်းတော်မှ ပြန်ကြလေသည်။

(ဂ) ပုရိမယာမကိစ္စ = ညဉ့်ဦးယံ လုပ်ငန်းစဉ်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်တစ်နေ့တာဆောင်ရွက်ဖွယ် လုပ်ငန်း များပြုလုပ်ပြီးနောက် ရေချိုးတော်မူလိုလျှင် ရေချိုးအိမ်သို့ဝင်တော်မူကာ ရေသပ္ပါယ်တော်မူသည်။ အလုပ်အကျွေးရဟန်းကလည်း ဘုရားရှင်နေ ရာတော်ကို ဂန္ဓကုဋီပရိဝုဏ်အတွင်း၌ ခင်းထားရလေရာ ရေသုံးသပ် တော်မူပြီးလျှင် ထိုနေရာတော်သို့ကြွကာ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကိုဝတ်၊ ခါးပန်းကြိုးကိုဖွဲ့ချည်ပြီးလျှင် ကိုယ်ရုံလက်ကန်တော့ထိုးတော်မူလျက် တစ်မုဟုတ်ခန့် တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်း စံနေတော်မူလေသည်။

ခဏကြာလျှင် ထိုထိုအရပ်မှ ရဟန်းတော်များလာရောက် ဆည်းကပ်ကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ညဉ့်ဦးယံတစ်ချိန်လုံး ထိုရဟန်းတော်များမေးလျှောက်သမျှ ဖြေဆိုတော်မူ၍ တရားဓမ္မဟော ပြပေးတော်မူ၏၊ ဤသို့ဖြင့် ညဉ့်ဦးယံအချိန်ပိုင်း ကုန်လွန်သွား၏။

(ဃ) မဇ္ဈိမယာမကိစ္စ = သန်းခေါင်ယံလုပ်ငန်းစဉ်

ညဉ့်ဦးယံလုပ်ငန်းပြီးဆုံး၍ ရဟန်းတော်များ ပြန်ကြပြီးသော အခါ နတ်ဗြဟ္မာတို့ဆည်းကပ်ရန် အချိန်ဖြစ်တော့သည်။ စကြဝဠာ အပေါင်း တိုက်တစ်သောင်း၌ နေကြကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် မိမိတို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားခဲ့ကြသော အမေးပုစ္ဆာပြဿနာများကို မေး လျှောက်ကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် သန်းခေါင်ယံတစ်ချိန်လုံး အမေးပုစ္ဆာပြဿနာအလိုက် နတ်ဗြဟ္မာတို့ သံသယပြေကင်းအောင် ဖြေရှင်းဟောပြတော်မူရလေသည်။ မင်္ဂလသုတ် စသောသုတ်တော်များ သည် နတ်ဗြဟ္မာများမေးလျှောက်သဖြင့် ဤသန်းခေါင်ယံ၌ ဟောကြား ဖြေရှင်းတော်မူခဲ့သော သုတ်တော်များ ဖြစ်လေသည်။

(င) ပစ္ဆိမယာမကိစ္စ = မိုးသောက်ယံလုပ်ငန်းစဉ်

ပစ္ဆိမယံခေါ် မိုးသောက်ယံကို သုံးပိုင်းခွဲတော်မူလျက် ကျင့် ဆောင်တော်မူလေသည်။

တစ်နေ့တာလုံး ဆောင်ရွက်တော်မူရသဖြင့် ကိုယ်လက်ပင်ပန်း နွမ်းနယ်မှုပြေပျောက်စေရန် ပထမပိုင်းတစ်ချိန် စင်္ကြံကြွခြင်းဖြင့် ကုန်လွန်စေသည်။

ဒုတိယပိုင်းတစ်ချိန်မှာမူ ဂန္ဓကုဋီကျောင်းတော်သို့ဝင်၍ လက်ျာနံတောင်းဖြင့် လျောင်းစက်တော်မူသည်။

ဘတိယပိုင်းအချိန် ကျောင်းတော်မှုရာမှ ထံတော်မူပြီးလျှင် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူကာ ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့ အထံ၌ ဒါန၊ သီလ စသည်ပြုဖူးခဲ့သော ကုသိုလ်ပါရမီဘူးရှိသူများ ရှိ–မရှိ တစ်လောကလုံးကို ခြုံငုံ၍ ကြည့်ရှုတော်မူလေသည်။

ဤကား မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်အကျိုးမပါ၊ သတ္တဝါများအကျိုးကိုသာ ၄၅–နှစ်တိုင်တိုင် (မဆိုစလောက်သာကျိန်းစက်တော်မူ၏) နေ့စဉ်နှင့်အမျှ လုပ်ငန်းစဉ်ချလျက် ဆောင်ရွက်တော်မူပုံဖြစ်သည်။

အထူးသဖြင့် နံနက်တစ်ကြိမ်၊ နေ့လည်တစ်ကြိမ် တစ်လောကလုံးကို ခြုံငုံရှုကြည့်တော်မူ၍ ချွတ်ထိုက်သော ဝေနေယျနှင့်လျှင် ခရီးယူဇနာမည်မျှဝေးကွာစေကာမူ ကြွရောက်ချွတ်တော်မူမြဲဖြစ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မိမိနှင့်မိမိပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ငဲ့ကွက်တွယ်တာသည့် လောဘစသော ကိလေသာတို့ကို အငွေ့အသက်မျှ မကျန်ရအောင် ပယ်သတ်နိုင်စွမ်းသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရတော်မူသည်မှစ၍ တစ်လောကလုံး၌ အနစ်နာအခံနိုင်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသည်။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်အား မည်သည့်တရားကို မည်သို့ဟောကြားရမည်ဟု အကြွင်းမရှိ သိမြင်နိုင်စွမ်းသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရတော်မူသည်မှစ၍ တစ်လောကလုံး၌ သူတစ်ပါးအကျိုးကို အဆောင်ရွက်နိုင်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသည်။

ထိုဉာဏ်တော် နှစ်ဖြာကို မဟာကရုဏာတော်နှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အားချိန်၊ နားချိန်မျှမထားဘဲ သတ္တဝါအများ၏ အကျိုးကိုသာ တရစပ် သယ်ပိုးတော်မူလေသည်မှာ အလုပ်ဖြင့်ပြတော်မူခဲ့သော ဩဝါဒသင်ခန်းစာကြီးပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သာသနာတော်တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မနေမနား အချိန်အားမထား နေ့ညမဟူ နေပူမိုးရွာမရှောင် ၄၅–ဝါကာလပတ်လုံး သတ္တဝါများအတွက် ရွက်ဆောင်တော်မူခဲ့သည့်နည်းတူ သံဃာတော်အရှင်များသည်လည်း ဝေးနီးအရပ်များသို့ ကြွရောက်ကြပြီး သတ္တဝါများအတွက် ဟောမြွက်ဆုံးမခဲ့ကြသည်။

မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်သို့ မင်း၊ ပုဏ္ဏား၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်၊ ကုန်သည်၊ လယ်လုပ်မှစ၍ လူမျိုးဘာသာအဆင့်အတန်း မရွေး လူတန်းစားအသီးသီး၊ အလွှာအသီးသီးမှ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများစွာ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ် ဝင်ရောက်လာကြသည်။

ကပိလဝတ်ပြည့်ရှင် ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၊ မဂဓတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည့်ရှင် ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ၊ ကောသလတိုင်းကြီး၏ပြည့်ရှင် ဘုရင်ကောသလစသော မဟာရာဇာများ၊ ရှင်ဘုရင်များနှင့် အနာထပိဏ်၊ ဝိသာခါ၊ ဇောတိက၊ ဇဋိလ၊ ဥပါလိက၊ စိတ္တသူကြွယ်၊ ကောသမ္ဗီပြည်၊ ဃောသက၊ ကုက္ကုဋ၊ ပါဝါရိက သူကြွယ်များကလည်း သာသနာတော်ပြန့်ပွားရာပြန့်ပွားကြောင်း အသီးသီးစောင့်ရှောက်ထောက်ပံ့ကြသဖြင့်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင် သာသနာတော်ကြီးသည် မဇ္ဈိမဒေသကို ဗဟိုပြုလျက် တိုးတက်ထွန်းကားပြန့်ပွားလာတော့သည်။

ဘုရားရှင်သည် ၄၅–နှစ်တာကာလတစ်လျှောက် ဝါတွင်းသုံးလမှ တစ်ပါး ယူဇနာ ၂ဝဝဝ–ရှည်လျားသောအရပ်သို့ပင် ခရီးဒေသစာရီ ကြွချီဟောပြ ချေချွတ်တော်မူရသည်။ ၄၅–နှစ်တာအတွင်း အောက်ဖော်ပြပါမြို့ရွာဒေသတို့၌ လှည့်လည်၍ သီတင်းသုံး ဝါကပ်တော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ဝါဆိုတော်မူရာ မြို့ရွာဒေသများ

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃–ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင် ဘုရားသခင်အဖြစ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်သည်မှစ၍ အောက်ပါ မြို့ရွာဒေသများ၌ ဝါကပ်တော်မူလေသည်။

(၁) ဝါ – ဗာရာဏသီပြည်၊ ဣသိပတန မိဂဒါဝုန်တော၊
(၂)(၃)(၄)ဝါ – ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၊
(၅) ဝါ – ဝေသာလီပြည်၊ မဟာဝုန်တော၊ ကူဋာဂါရသာလာကျောင်း၊
(၆) ဝါ – မကုဋတောင်၊ ချရားတော၊
(၇) ဝါ – တာဝတိံသာနတ်ပြည်
(၈) ဝါ – ဘဂ္ဂတိုင်း၊ သံသုမာရဂိရိပြည်၊ ဘက္ဂါသဃဇနပုဒ်အနီး ဘေသကဠာ မိဂဒါဝုန်တော၊
(၉) ဝါ – ကောသမ္ဗီပြည်၊ ဃောသိတာရုံ၊ ကုက္ကုဋာရုံ၊ ပါဝါရိကာရုံကျောင်းများ၊
(၁၀) ဝါ – ပါလိလေယျက တောအုပ်၊
(၁၁) ဝါ – နာဠကပုဏ္ဏားရွာ၊ နာဠိကာရုံကျောင်း၊
(၁၂) ဝါ – ဝေရဥ္စတိုင်း၊ နဠေရုတမာပင်ရင်း၊
(၁၃) ဝါ – စာလိယတောင်၊
(၁၄) ဝါ – သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်း၊
(၁၅) ဝါ – ကပိလဝတ်ပြည်၊ နိဂြောဓာရုံကျောင်း၊
(၁၆) ဝါ – အာဠဝီပြည်အနီး မဟာဝုန်ကျောင်း၊
(၁၇) ဝါ – ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေဠုဝန်ကျောင်း၊

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၁၈) ဝါ(၁၉)ဝါ - စာလိယတောင်၊
(၂၀) ဝါ - ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေဠုဝန်ကျောင်း၊
(၂၁) ဝါမှ(၃၉)ဝါ - သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်း၊
(၄၀) ဝါမှ(၄၄)ဝါ - သာဝတ္ထိပြည်၊ ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း၊
(၄၅) ဝါ - ဝေဠုဝရွာ။

မြတ်စွာဘုရား ဝါဆိုစဉ်လင်္ကာ

တက်ထွန်းကျက်သရေ၊ သုံးလူ့ဆွေကား၊ အောင်မြေသိရိ၊ ဗောဓိသမီပ၊ ရပ်ဌာနဌ၊ နှစ်လမှန်တယ်၊ ရက်ခြောက်ဆယ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗာယ်မျှတ၊ နေပြီးမှလျှင်၊ ပထမဝါ၊ ဗာရာဏသီ၊ မြိုင်တောမိဂ်၏၊ နောက်ချီဒုတိယ၊ တတိယနှင့်၊ စတုတ္ထဝါ၊ ပြည်ရာဇဂြိုဟ်၊ ဝါးညို ကျောင်းလှ၊ ဝါကပ်မျှ၏၊ ပဉ္စမဝါ၊ ပြည်ဝေသာလီ၊ လိစ္ဆဝီမင်းပေါင်း၊ ဆောက်တုံ ရှောင်းသည့်၊ ကျောင်းမဟာဝန်၊ တတန်ဆဋ္ဌ၊ မကုဋ္ဌတောင်မှာ၊ ခုနှစ်ဝါသော်၊ တာဝတိံ‌ရောက်။ မြောက်တုံရှစ်ဝါ၊ ဘဂ္ဂါယန၊ ကိုးဝါကျသော်၊ ဌာမပူရိ၊ ကောသမ္ဗိဌ၊ ဃောသိတာရုံ၊ ရွှေဘုံမိုကပ်၊ ဆယ်ဝါရပ်ကား၊ မလှုပ်သိပ်သည်း၊ ပလလည်းသာမော၊ ဆင်မင်းတောဝယ်၊ ရှင်စောမိုကာ၊ ဆယ့်တစ်ဝါကား၊ နာဠာထင်ရှား၊ ပုဏ္ဏားနေထ၊ ရပ်ဂါမတည့်၊ ဒွါဒသယှဉ်၊ ဝေရဥ္ဇခေါ်၊ ဆယ့်သုံးသော် ကား၊ တောင်ကျော်သာလှ၊ စာလိယဌ၊ ကပ်ထပြီးခါ၊ ဆယ့်လေး ဝါတွင်၊ သာဝတ္ထိတောင်စွန်၊ ဇေတဝန်ထင်ရှား၊ ရှင်ပျော်ပါး ၏၊ ဆယ့်ငါးဝါမှ၊ ကပိလတွင်၊ စိမ်းမြပ်ရိပ်သာ၊ နိဂြောဓာဟု၊ ကျောင်း သာစံမြောက်၊ ဆယ့်ခြောက်ဝါဆီ၊ အာဠဝီဟု၊ပုရိဘက်မှဲ၊ ပျော်စံခဲ့၍၊

ဆယ့်ခုနစ်ဝါ၊ ထိုသောခါလျှင်၊ ရာဇဂြိုဟ်ဌာန၊ သာလုဗိမာန်၊ နတ်ဌာန တူလျော၊ ဝါးတောညိုလဲ့၊ အောင်ပွဲဖွဲ့၏၊ တစ်ဆယ့်ရှစ်ဝါ၊ ဆယ့်ကိုးဝါ၌၊ စာလိယရောက်၊ ဝါဆိုမြောက်၏၊ ပယ်ဖျောက်ရန်ကွာ၊ နှစ်ဆယ်ဝါ ကား၊ ရာဇဂြိုဟ်ငှင်း၊ ရောက်ပြန်ရှောင်း၏၊ နှစ်ပေါင်း ဝီသ၊ ပထမ ဗောဓိ၊ မုနိမြတ်စွာ၊ ဝါဆိုပါလည်း၊ မြဲစွာမရှိ၊ နောက်ဗောဓိကား၊ သာဝတ္ထိမှာ၊ ပုဗ္ဗာရုံမှန်၊ ဇေတဝန်ဟု၊ နှစ်တန်ကျောင်းမှာ၊ လူးလာမဝေး၊ နှစ်ဆယ့်လေးဝါ၊ နေပြီးခါမှ၊ နိဗ္ဗာနသို့၊ ကြွအံ့လူလူ၊ ဝါတစ်ခုကား၊ ဝေဠုဝရွာ၊ ကပ်မှီလာ၏၊ သချာမှတ်သား၊ ဆယ့်ငါးဌာန၊ ပဥ္စဝတ္တာ၊ ဝါလေးဆယ့်ငါး၊ သက်ကားရှစ်ဆယ်၊ တိုင်ခါဝယ်၌၊ ဘုန်းကြွယ်ထွတ် ခေါင်၊ ခေမာသောင်သို့၊ ရွှေဖောင်တော်ယွန်း၊ စံသိမ်းမြန်းသည်၊ သုံးခန်းလူတို့မှန်ကူတည်း။

ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်အကြိုခရီး

မြတ်စွာဘုရားသည် ပါရမီဖြည့်ကျင့်တော်မူသည်မှစ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရသည့်ကာလတိုင်အောင် ၄၅-ဝါကာလပတ်လုံး မည်သည့်အချိန်က၊ မည်သည့်မြို့ရွာဒေသ၌ သီတင်းသုံး၍ မည်သူမည်ဝါတို့အား မည်သည့်တရားကို ဟောကြားကြောင်း နေရာ၊ ဒေသ၊ ဟောပြသောတရား၊ ဖြစ်ပွားသောအကြောင်းအရာ၊ ၄၅-နှစ်တာကာလ ပတ်လုံး တွေ့ကြုံဆုံဆည်းရသူများအကြောင်း အသေးစိတ်သမိုင်း မှတ်တမ်းတင်ထားလျက်ရှိသည်မှာ ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာကြီးဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ၄၄-ဝါမြောက် ဝါကို ဝိသာခါကျောင်းအမကြီး ဆောက်လှူသော သာဝတ္ထိပြည် ပုဗ္ဗာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူပြီး

နောက် နောက်ပါရဟန်းများနှင့်အတူ မဂဓတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူသည်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ကျောင်းတိုက်ကြီး ၁၈-တိုက်ရှိရာ တွင် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ကျောင်း၌ ကိန်းအောင်းစံနေတော်မူသည်။

ရဟန်းတော်များအားဟောကြားရာ၌ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ "သိက္ခာသုံးပါး"ကို တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး အမှီသဟဲပြုကာ ခိုင်မာရင့် ကျက်အောင် ထူထောင်ကြရမည်။ ထိုသို့ထူထောင်မှသာ သံသရာဝဋ် ဒုက္ခမှ လျင်စွာ လွတ်မြောက်ကြမည်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ အထူးဟော ကြားတော်မူသည်။ အကြောင်းကား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရန် နီးကပ် လာပြီဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဂိဇ္ဈကုဋ်မှ နာဠန္ဒာမြို့သို့ကြွတော်မူရာ ပါဝါရိကသူဌေး၏ သရက်ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ ထိုနေရာတို့၌လည်း ရဟန်းတို့အား "သိက္ခာသုံးပါး"ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဟောပြတော်မူ၏။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပါဋလိပုတ်နေပြည်တော်ဖြစ်လာ မည့် ပါဋလိရွာသို့ကြွတော်မူရာ ညနေချမ်းတွင် ဆိုက်ရောက်တော်မူ သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဋလိရွာသားများအား ကိုယ်ကျင့်သီလ တရားမရှိလျှင်-

(၁) စီးပွားဥစ္စာများ ဆုံးယုတ်ခြင်း၊
(၂) မကောင်းသတင်း ကျော်ကြားခြင်း၊
(၃) ပရိသတ်အလယ် ညှိုးငယ်ခြင်း၊
(၄) မိန်းမောတွေဝေ သေရခြင်း၊
(၅) သေသည့်နောက် အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်း။

အပြစ်ငါးမျိုး ကိုယ်ကျင့်သီလပြည့်စုံသူ၏ အပြန်အကျိုးငါးပါး နှင့် ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ လှူဒါန်းရသောအကျိုးများကို ညဥ့်နက်သည် အထိ ဟောကြားတော်မူသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ကောဋိရွာသို့ ထိုမှတစ်ဆင့် ကြွတော်မူရာ အရှင်အာနန္ဒာသည် ထိုကွယ်လွန်သူတို့၏ လားရာဂတိကို လျှောက်ထားလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က-

မိမိကိုယ်တိုင် မှန်ရေ့၌ ရပ်ကြည့်သည့်ပမာ ကိုယ်တိုင်ကြည့်၍ မြင်နိုင်သောနည်း (တရားကြေးမုံ)ကို ဟောပြတော်မူလေသည်။ ‘သိက္ခာသုံးပါး’ ဖြည့်ကျင့်ရန်လည်း ထပ်မံသတိပေးတော်မူ၏။

ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာသုံးပါး၌ မမိုတ်မသုံ ယုံကြည်၍ ငါးပါးသီလ အပြည့်အဝ လုံခြုံသူသည် အပါယ်လေးပါးမှ ကင်းလွတ်၍ သုဂတိဘဝ ရောက်နိုင်ကြောင်း ရှင်းပြတော်မူ၏။

ထို့နောက် နာတိကရွာမှ ဝေသာလီပြည် အမ္ဗပါလီပြည့်တန်ဆာမ၏ သရက်ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ နောက်ဆုံးနှစ် နောက်ဆုံးခရီး

ဝေသာလီမှတစ်ဆင့် ဝေဠုဝရွာငယ်သို့ ကြွတော်မူရာ ဝါဆိုချိန်နီးကပ်လာသဖြင့် အလုပ်အကျွေးဖြစ်သူ အရှင်အာနန္ဒာ တစ်ပါးတည်းကိုသာချန်ထား၍ ရဟန်းများအားလုံးကို ဝေသာလီပြည်သို့ သွားရောက်သီတင်းသုံးဝါကပ်ရန် စေလွှတ်တော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ၄၅-ဝါမြောက် နောက်ဆုံးဝါကို ဝေဠုဝရွာငယ်၌ပင် ဝါကပ်တော်မူစဉ် သေဝပါးနီး ရောဂါကြီးကို ခံစားတော်မူရသည်။ တပည့်သံဃာအပေါင်းအား အသိမပေးဘဲ ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုသင့်သေးဟု ယူဆတော်မူ၍ အသက်နေထိန်းထားနိုင်သောဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကာ တရားအစွမ်းဖြင့် ပြန်လည်ကျန်းမာတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေဠုဝရွာငယ်မှ သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းသို့ ကြွတော်မူရာ အချိန်အခါကား တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၈–ရက်နေ့လောက် ဖြစ်သည်။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရန် မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံခွင့်ပန်၍ မိဿအယူရှိသောမယ်တော် ရူပသာရိပုဏ္ဏေးမကြီးအား နောက်ဆုံးချီးမြှောက်ရန်အတွက် ဥပတိဿ ခေါ် နာဠကရွာကြီးသို့ ကြွတော်မူလေပြီ။

အရှင်စုန္ဒထေရ်သည် ထိုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့မှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသွားတော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဓာတ်တော်သပိတ်ကို ပင့်ဆောင်၍ မြတ်စွာဘုရားရှင်လက်တော်သို့ ဆက်ကပ်ရာ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ကျေးဇူးဂုဏ်များကို ၅၀၀–သော ဂါထာများဖြင့်ချီးကျူးပြီး ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ သာဝတ္ထိပြည်၌ပင် စေတီတည်ထားကိုးကွယ်စေလေသည်။

ထို့နောက် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူရာ တန်ဆောင်မုန်း လကွယ်နေ့၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်ကြီးလည်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဣသိဂိလိတောင်ယံ ပတ္တမြားညိုအဆင်းရှိသော ကာဠသိလာကျောက်ဖျာထက်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကော်မူပြန်၏၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်ပင် အရှင်မဟာမေဂ္ဂလ္လာန်၏ ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတံခါးမုခ်၌ စေတီတည်တော်မူစေသည်။

ဥက္ကစေလမြို့မှ ဝေသာလီပြည်သို့ ကြွတော်မူရာ စာပါလစေတီ နတ်ကွန်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အရှင်အာနန္ဒာအား ဝေသာလီပြည်ကြီး စည်ပင်ဝပြောကြောင်း ချီးကျူးတော်မူလျှက်က ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးကို ပွားများလျှင် သက်တမ်းစေ့နေရရုံမျှမက သက်တမ်းထက် ကျော်လွန်

၍နေနိုင်ကြောင်း အရိပ်နိမိတ်စကား သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်မြွက်ကြားတော်မူသည်။ သို့သော် အရှင်အာနန္ဒာကား "သက်တော်ရာကျော်ရှည်တော်မူသည့်တိုင် သတ္တဝါတို့၏အကျိုးကို ဆောင်တော်မူပါ"ဟု မလျှောက်ထားမိခဲ့ချေ။ မာရ်နတ်သည် ဘုရားရှင်အနီးသို့ ကပ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရန် လျှောက်ထားလေ၏။

"မာရ်နတ် သင်မစိုးရိမ်လင့်၊ သုံးလကြာလျှင် ငါ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော့မည်"ဟု မိန့်တော်မူလိုက်သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ သက်တော်အာယုရှည်စေမှုအတွက် ပြုပြင်စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသမျှ ကြောင့်ကြစိုက်တော်မမူ၊ အာယုသင်္ခါရလွှတ်တော်မူ၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေသာလီပြည် မဟာဝုန်တောအတွင်းရှိ ပြာသာဒ်ကျောင်းသို့ ကြွတော်မူ၏။

"ချစ်သားတို့ သုံးလမြောက်သောအခါ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူတော့မည်၊ ငါဘုရား၏အရွယ်တော်လည်း အသက်နေနည်းခဲ့ပြီ၊ သင်တို့အား စွန့်ခွာသွားရတော့မည်ဖြစ်၍ မမေ့မလျော့သော သတိတရားဖြင့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ တရားတို့ကို ပြည့်စုံအောင်ကြိုးစားရစ်ကြ"ဟု သတိပေးဆုံးမတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဘောဂမြို့မှ ပါဝါပြည်သို့ ရဟန်းတော်များနှင့်အတူ ကြွတော်မူ၍ ရွှေပန်းထိမ်သည် စုန္ဒ၏သရက်ဥယျာဉ်၌ သီတင်း သုံးတော်မူ၏။ နောက်တစ်နေ့နံနက် စုန္ဒရွှေပန်းထိမ်သည် ကပ်လှူသောဝက်ပျိုသားဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးတော်မူသည်။ ထိုနေ့ပင် မြတ်စွာဘုရားသည် ပြင်းထန်သော သေဝေနီးပါး သွေးဝမ်းသွားသော ရောဂါကြီးကို ခံစားတော်မူရသည်။

ဗုဒ္ဓမဟာဒါနစေတ-နာရှင်များအဖွဲ့

မြတ်စွာဘုရားသည် ဤ၀က်ပျို့သားဆွမ်းကို မဘုဉ်းပေးသော်လည်း ရှေး၀ိပါက်တော်ကြောင့် သွေးလွန်ရောဂါ မလွဲမသွေ ခံစားရမည့်အချိန်ဖြစ်၍။ ဤဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးရသဖြင့်သာ ရောဂါခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့က သုဇာတာကပ်လှူသောဆွမ်းနှင့် ဤယခု စုန္ဒ၏ဆွမ်းတို့ အကျိုးရှိပုံ တူညီသည်ဟု ဟောတော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သွေး၀မ်းတော်လားလျက်က ကုသိနာရုံပြည်သို့ ဆက်လက်၍ခရီးထွက်တော်မူရာ နွေရာသီ ကဆုန်လပြည့်ဖြစ်၍ ရာသီဥတုကလည်း ပူပြင်းလှသည်။ ပါ၀ါပြည်နှင့် ကုသိနာရုံပြည်သည် သုံးဂါ၀ုတ်မျှသာဝေးသော်လည်း ကိုယ်တော်ပင်ပန်းတော်မူလှသဖြင့် ၂၅–ကြိမ်တိုင်တိုင် အထောက်ထောက် နား၍နား၍ ကုသိနာရုံအရောက် ကြွသွားတော်မူသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိနာရုံပြည်မြို့အ၀င်လမ်းကွေ့ရှိ မလ္လာမင်းတို့၏ အင်ကြင်းဥယာဉ်သို့ ၀င်ရောက်တော်မူပြီး–

“အာနန္ဒာ၊ အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏ကြား မြောက်ဘက်သို့ ဦးခေါင်းထားကာ ခုတင်ညောင်စောင်းကို ခင်းလော့၊ ငါဘုရားပင်ပန်းတော်မူလှပြီ။ လဲလျောင်းတော်မူတော့အံ့”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထိုအချိန်မှ သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်သည် မိုးသောက်ယံ၌ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော့မည့်သတင်းကိုကြား၍ ပြဿနာမေးလျှောက်ရန် မြတ်စွာဘုရားအထံသို့ တိုး၀င်လာရာ ရှင်အာနန္ဒာက သုံးကြိမ်တိုင်တိုင်တားမြစ်လေသည်။ သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်နှင့် ရှင်အာနန္ဒာတို့ အချီအချပြောဆိုနေသော စကားကို မြတ်စွာဘုရားကြားတော်မူ၍ ရှင်အာနန္ဒာအား မမြစ်တားရန် မိန့်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မြတ်စွာဘုရားက သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်အား-

"မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကျင့်စဉ်မရှိသော အယူဝါဒ၌ ကိလေသာ ငြိမ်းသော အရိယာများ မဖြစ်ပေါ်နိုင်၍ အချည်းအနှီးဖြစ်ပုံ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကျင့်စဉ်ရှိသော ဤသာသနာတော်၌သာ ကိလေသာငြိမ်းသူ အရိယာရှိပုံ၊ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းတို့သည် ကိုယ်တိုင်လည်းကျင့်၊ တစ်ဆင့်လည်း ဟောပြကာ ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံနေသမျှကာလပတ်လုံး ဤလောက၌ ရဟန္တာမဆိတ် သုဉ်းနိုင်ကြောင်း" ဟောပြတော်မူ၏။

သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်လည်း သာသနာဘောင်သို့ဝင်ရောက်ကာ ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီး မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်ဆုံးသာဝက ဖြစ်ပေတော့သည်။ ရာသီဥတုကလည်းကြမ်း၊ သွေးဝမ်းရောဂါကလည်း ပြင်းထန်စွာ ဖိစီးသည့်ကြားက (၂၅) ထောက်တိုင်တိုင် တန့်နား၍ ကုသိနာရုံ အရောက် ဆင်းရဲပင်ပန်းခံကာ ကြွသွားတော်မူသည်မှာ ပဓာနအားဖြင့် တစ်ဦးတည်းသော သိဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်အား ချေချွတ်တော်မူရန်ဖြစ်သည်။ ကရုဏာကြီးမားတော်မူလှပါပေ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် သဘဒ္ဒ၏ အမေးနှင့်စပ်၍ အခြားဘာသာ ဝါဒတို့၌ လွတ်မြောက်ရေးလမ်းစဉ်မရှိ၊ လွတ်မြောက်သူမရှိကြောင်း၊ ဤမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌သာလျှင် လွတ်မြောက်ရေး လမ်းစဉ်နှင့် လွတ်မြောက်သူရှိကြောင်း အတိအလင်းပင် မိန့်ကြားတော် မူပြီးနောက် ဆိတ်ငြိမ်စွာ ဆည်းကပ်နေကြသော သံဃာတော်များအား ရည်ညွှန်း၍-

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

"ချစ်သားအာနန္ဒာ၊ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသဖြင့် ငါတို့မှာ ဆရာမရှိပြီဟု မအောက်မေ့ရ၊ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာဟူသော ဓမ္မဝိနယကို ငါဘုရား ဟောကြားပညတ်ခဲ့ပြီ၊ ထိုဓမ္မဝိနယသည်ပင် ငါဘုရားကိုယ်စား သင်တို့အား ဆုံးမရစ်မည့်ဆရာ ဖြစ်သည်"ဟု–

အလေးအနက် မိန့်မှာတော်မူ၏။ အများသံဃာတို့အားလည်း–

"ရဟန်းတို့၊ သင်တို့သည် ရတနာသုံးပါး ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃာနှင့်စပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ မဂ်ဖိုလ်နှင့်စပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ အကျင့်လမ်းစဉ်နှင့်စပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ယုံမှားသံသယရှိလျှင် မည်သူမဆို ငါ့ကို မေးလျှောက်ကြ၊ နောင်အခါကျမှ မမေးလျှောက်ခဲ့ရမိလေခြင်း မရှိကြနှင့်၊ မမေးမလျှောက်ရဲ မရှိကြကုန်လင့်"

ဟုလည်း တိတိလင်းလင်းပင် ဖိတ်ကြားတော်မူလေသည်။ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မေးလျှောက်ခြင်းမရှိချေ၊ ဆိတ်ဆိတ်သာနေကြလေ၏။ ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည် အတန်ငယ်ဆိုင်းငံ့အားယူပြီးနောက် အောက်ပါအတိုင်း နောက်ဆုံးဩဝါဒစကားကို မှာကြားမိန့်တော်မူသည်။

ဟန္ဒ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ၊
ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ၊ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ။

ချစ်သားတို့– သင်တို့အား ယခုနောက်ဆုံးစကား မှာကြားပေအံ့–
"ဖြစ်ပေါ်သမျှ သဘာဝတို့သည် ပျက်စီးရသည်ချည်းသာတည်း။ မြဲမြံသောသတိဖြင့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ တရား

တို့ကို ပြည့်စုံတိုးပွားအောင် ကြိုးစား အားထုတ်ရစ်ကြကုန်လော့"

ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူပြီ

အင်ကြင်းတောကြီးတစ်ခုလုံး တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သွား၏။ ကဆုန်လပြည့်နေ့ည လမင်းတော်လည်းမွန်းတိမ်းကာ မိုးသောက်ယံပင်ရောက်လေပြီ၊ ဆိတ်ငြိမ်သောအင်ကြင်းဥယျာဉ်တော်အတွင်း၌ တစ်စုံတစ်ရာ မြွက်ကြားသော မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်သံများနောက်ထပ် ပေါ်မလာတော့ချေ။

အနာဂါမ် ရဟန္တာဖြစ်သော တပည့်သား၊ သံဃာနှင့် လူနတ်ဗြဟ္မာတို့သည် တရားဘာဝနာရှုမှတ်၍ အမြတ်ဆုံးပူဇော်ခြင်း၊ နောက်ဆုံးပူဇော်ခြင်းဖြင့် ပူဇော်လျက်ရှိကြကုန်၏။ ပုထုဇဉ်နှင့်သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်မျှသာ ရှိကြသေးသော ရဟန်းသံဃာနှင့် လူနတ်ဗြဟ္မာတို့ကား အသံမကြားအောင် ကြိတ်၍ ပူဆွေးငိုကြွေးနေကြကုန်၏။

မြောက်အရပ်သို့ ဦးခေါင်းမူလျက် လဲလျောင်းတော်မူနေသော သုံးလောကထွတ်ထား မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကား မျက်လုံးတော်အစုံကိုမှိတ်လျက် ဈာန်သမာပတ်တရားတို့ကို ရင်းဖျားတုံ့လှည့်ဝင်စားတော်မူလျက်ရှိသည်။

မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈–ခု၊ ဥတုဂိမှန္တ ကဆုန်လပြည့်နေ့ည အင်္ဂါနေ့ မိုးသောက်ယံ၊ အရှေ့လောကဓာတ်မှ ထွက်ပေါ်လာသော ရောင်ခြည်ဦးနှင့်အတူ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူရာ နှစ်သိန်းလေးသောင်း

အထုရှိသော မဟာပထဝီ ဤမြေကြီးလည်း ကမ္ဘာပျက်သည့်အလား ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် တုန်လှုပ်မြည်ဟည်းလေတော့ သည်။ ထက်ကောင်းကင်ယံ၌လည်း အလျှံပြိုးပြက် နဘံအက်မျှ ကြောက်မက်ဖွယ် လျှပ်စစ်မိုးကြိုးတို့လည်း ထစ်ကြိုးရိုက်ချုန်းကာ တစ်လောကလုံး ယူကျုံးမရ အမှောင်ကြီးကျသွားသကဲ့သို့ ခံစားကြရ လေတော့သတည်း။

ကျေးဇူးတော်ရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုး

သန္ဓေတော်ယူသောနေ့

(မ) ၁။ သုံးလူ့ရှင်ပင်၊ ကျွန်းထိပ်တင်၊ သောင်းခွင် စကြဝဠာ၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့၊ ညီညာရုံးစု၊ ဘောင်းပန် မှုကြောင့်၊ ရတုနဂို၊ ရွှန်းရွှန်းစိုသည်၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ ကြွက်မင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ကြည်ဖြူ၊ သန္ဓေယူ သည်။ ။နတ်လူငြိမ်းဖို့ကိန်းပါကို။

(ကြာသပတေးနေ့)

ဖွားမြင်တော်မူသောနေ့

(သိ) ၂။ သန္ဓေယူခါ၊ ဆယ်လကြာသော်၊ မဟာသက္ကရာဇ်၊ ခြောက်ဆယ့်ရှစ်ကြို၊ ကဆုန်လပြည့်၊ သောကြာ နေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့စုံစီ၊ လုမ္ဗိနီ၌၊ မဟီလိုက်ဆူ၊ ဖွားတော်မူသည်။ ။နတ်လူအောင်မြို့လမ်းပါကို။

(သောကြာနေ့)

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

တောထွက်တော်မူသောနေ့

(ကြ) ၃။ ဖွားမြင်မြောက်သော်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရွယ်၊ ပျိုနုနယ်၌၊ သုံးသွယ်ရွှေနန်း၊ သိမ်းမြန်းပြီးလစ်၊ ဆယ့်သုံးနှစ်လျှင်၊ ဘုန်းသစ်လျှံလူ၊ စံတော်မူ၍၊ ရွယ်မှုနဖြိုး၊ နှစ်ဆယ့်ကိုးဝယ်၊ လေးမျိုးနိမိတ်၊ နှတ်ပြဟိတ်ကြောင့်၊ ရွှေစိတ်ငြင်ငြို၊ သံဝေပိုကာ၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ ကျားမင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ရဂုံ၊ တောရိပ်ယုံသည်။ ။စုံမြိုင်ပင်ရိပ်ခန်းမှာကို။

(တနင်္လာနေ့)

ဘုရားဖြစ်တော်မူသောနေ့

(လျှင်) ၄။ တောရိပ်မြိုင်ပေါ်၊ ခြောက်နှစ်ပျော်၍၊ ခါတော်တစ်ဖုံ၊ ပွင့်ချိန်ကြုံက၊ ကဆုန်လပြည့်၊ ဆင်မင်းနေ့ဝယ်၊ မြေ့ပရမေ၊ ပလ္လင်ဗွေထက်၊ ရွှေညောင်တော်ကြီး၊ ဗိတာန်ထီးနှင့်၊ မငြီးကြည်ဖြူ၊ နေတော်မူလျက်၊ ရန်မြူခပင်း၊ အမှိုက်သင်းကို၊ အလျှင်းပယ်ဖျောက်၊ အလင်းပေါက်က၊ ထွန်းတောက်ဘုန်းတော်၊ သောင်းလုံးကျော်သည်။ ။သုံးဖော်လူတို့ငြိမ်းပါကို။

(ဗုဒ္ဓဟူးနေ့)

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မမွစကြာဟောတော်မူသောနေ့

(တွေး) ၅။ ဘုရားဖြစ်ခါ၊ မိဂဒါသို့၊ စကြာရွှေဖွား၊ ဖြန့်ချီ
သွားဖျ၊ ငါးပါးဝဂ္ဂီ၊ စုံအညီနှင့်၊ မဟီတစ်သောင်း၊
တိုက်အပေါင်းမှ၊ ခသျှောင်းကပ်လာ၊ နတ်ဗြဟ္မာ
အား၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ စနေနေ့ဝယ်၊ ကြွေ့ကြွေ့
လှုံ့တက်၊ မမွစက်ကို၊ မိန့်မြွက်ထွေပြား၊ ဟောဖော်
ကြားသည်။ ။တရားနတ်စည်ရွှမ်းတယ်ကို။
(စနေနေ့)

ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသောနေ့

(ဆ) ၆။ တရားနတ်စည်၊ ဆော်ရွှမ်းလည်က၊ သုံးမည်
ဘုံသိုက်၊ တစ်သောင်းတိုက်ဝယ်၊ ကျွတ်ထိုက်သသူ၊
နတ် လူ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါကို၊ ခေမာသောင်သို့၊
ဖောင်ကူးတို့ဖြင့်၊ ဆောင်ပို့ပြီးခါ၊ ဝါလေးဆယ့်ငါး၊
သက်ကားရှစ်ဆယ်၊ စုံပြည့်ကြွယ်က၊ ရာလေးဆယ့်
ရှစ်၊ သက္ကရာဇ်ဝယ်၊ နယ်မလ္လာတိုင်း၊ စံနိုင်း
မယုတ်၊ ကုသိနာရုံ၊ အင်ကြင်းစုံဒွ၊ ကဆုန်လပြည့်၊
အင်္ဂါနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့နိဗ္ဗူ၊ စံတော်မူသည်။ ။
ဝှန်းဆူသောင်းလုံးကျော်တယ်ကို။
(အင်္ဂါနေ့)

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

တေဇောဓာတ်လောင်တော်မူသောနေ့

(ဦး) ၇။ နိဗ္ဗူစံပြီ၊ ရှမအိသား၊ သိင်္ဂီရွှေလျှော်၊ အလောင်း
တော်ကို၊ ထိုရော်ကဆုန်၊ လဆုတ်ကြဲ၍၊ ဂဠုန်
နေ့ဝယ်၊ခိုးငွေ့မနှော၊ ဓာတ်တေဇောလျှင်၊ ရှင်စော
ညာဏ်စက်၊ မိဋ္ဌာန်ချက်ဖြင့်၊ လျှံတက်ကော်ရော်၊
မီးပူဇော်သည်။ ။မွေ့တော်ရှစ်စိတ်ကြွင်းတယ်ကို။
(တနင်္ဂနွေနေ့)

ထိုခုနစ်နေ့၊ သာချမ်းမြေ့ကို၊ တွေ့တွေ့ကြည်ဖြူ၊
အာရုံယူလျက်၊ သုံးလူတို့နတ်၊ မြက်ထက်မြတ်
သား၊ ကိုယ်တော်ဖျားကို၊ သုံးပါးမွန်စွာ၊ ဝန္ဒနာဖြင့်၊
သဒ္ဒါဖြိုးဖြိုး၊ ကျွန်ရှိခိုးသည်။ ။ကောင်းကျိုး
ခပ်သိမ်း ကြွယ်စေသော်။

အခန်း (၄)

ဘုရားရှိခိုးခြင်း

ရှိခိုးဦးချပုံဦးချနည်း

ဘုရားနှင့် သံဃာတော်တို့ထံ ဆည်းကပ်ရှိခိုးသောအခါ ရှိသေစွာ လက်အုပ်ချီပြီးနောက် "နီး, ဝေး, ရှေ့, နောက်၊ မြင့်မောက်, လေညာ"ဟူသော အပြစ်ခြောက်မျိုးလွတ်သော နေရာ၌ နေ၍ ရှိခိုးပြီး လျှောက်ထားဖွယ် စကားတို့ကို လျှောက်ထားရမည်။

လျှောက်ထားနာယူပြီးလျှင် ရှိခိုးဦးချ၍ ပြန်ရမည်။ ပြန်သော အခါ ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတော်တို့ကို ကျောပေး၍မပြန်ဘဲ လက်အုပ်ချီကာ လေးငါးလှမ်းခန့် နောက်ဆုတ်ပြန်ရမည်။

ရှိခိုးခြင်းသုံးမျိုး

(၁) ထိခြင်းငါးပါးနှင့်အညီ ကိုယ်ဖြင့်ရှိခိုးခြင်း (ကာယဝန္ဒနာ)၊
(၂) နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆို ရှိခိုးခြင်း (ဝစီဝန္ဒနာ)၊
(၃) စိတ်ဖြင့်ရည်မှတ် ရှိခိုးခြင်း (မနောဝန္ဒနာ)။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထိုင်ခြင်းငါးပါးရှိခိုးခြင်း

ဒူးနှစ်ဘက်၊ လက်နှစ်ဘက်၊ နဖူးတို့ကို မြေ၌ သို့မဟုတ် ကြမ်းပြင်၌ ထိစေ၍ ရှိခိုးခြင်းသည် ထိုခြင်းငါးပါးနှင့်အညီ ရှိခိုးသည် မည်၏။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ခြေ လက် နဖူး၊ တံတောင် ဒူး၊ ငါးဦး မြေထိစေ။

ရပ်လျက်ရှိခိုးခြင်း

လမ်းတွင် ရဟန်းသံဃာတော်တို့ကို တွေ့ဆုံသောအခါ ဦးထုပ် ဖိနပ်ချွတ်၍ ခြေစုံရပ်ကာ လက်အုပ်ကို ဦးထိပ်၌တင်လျက် ကိုယ်ကို ရှေ့သို့ညွတ်ကာ ရှိခိုးရမည်။

ထိုင်လျက်ရှိခိုးခြင်း

အမျိုးသားဖြစ်လျှင် ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်လျက်၊ အမျိုးသမီး ဖြစ်လျှင် ကြုံ့ကြုံ့ထိုင်လျက် ထိခြင်းငါးပါးနှင့်အညီ တုပ်ဝပ်လျက် ရှိခိုးရမည်။

ဘုရားရှိခိုးသောအခါ ဦးစွာပထမ ဦးချရမည်။ ဦးချသော အခါ–

ဗုဒ္ဓံ ပူဇေမိ = ဗုဒ္ဓံ–မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပူဇေမိ–ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဓမ္မံ ပူဇေမိ = ဓမ္မံ–တရားတော်မြတ်ကို၊ ပူဇေမိ–ပူဇော် ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သံဃံ ပူဇေမိ = သံဃံ-သံဃာတော်အရှင်မြတ်ကို၊ ပူဇေမိ-
ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား-

ဟု ဆို၍ ဦးချရမည်။

ကန်တော့ချိုး

ဩကာသ ဩကာသ ဩကာသ၊ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ၊ သဗ္ဗဒေါသ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်တို့ကို ပျောက်ပါစေခြင်းအကျိုးငှာ ပထမ ဒုတိယ တတိယ၊ တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မြောက်အောင် ဘုရားရတနာ၊ တရားရတနာ၊ သံဃာရတနာ ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ကို အရိအသေ အလေးအမြတ် လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန်လျှော့ ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ကန်တော့ရသော အကျိုးအားကြောင့် အပါယ်လေးပါး၊ ကပ်သုံးပါး၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၊ ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၊ ဗျသနတရား ငါးပါးတို့မှ အခါခပ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်းသည်ဖြစ်၍ မဂ်တရား ဖိုလ်တရား နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို ရပါလို၏ အရှင်ဘုရား။

သရဏဂုံနှင့် ငါးပါးသီလတောင်း

အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ
ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ
မေ ဘန္တေ။

ဒုတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

သံဃာ - ယ-မဟံ ဝဒါမိ၊ တံ ဒေထ။

လူ - အာမ ဘန္တေ။

အနက် - ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန- သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ ပဉ္စသီလံ- ငါးပါးသီလ ဟူသော၊ ဓမ္မံ- တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ- တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ မေ- တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ- ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ- ငါးပါးသီလကို၊ ဒေထ- ပေးသနားတော်မူပါဘုရား။

သံဃာ - ယံ- အကြင်စကားကို၊ အဟံ- ငါသည်၊ ဝဒါမိ- ဆို၏၊ တံ- ထိုငါဆိုသောစကားကို၊ ဝဒေထ- လိုက်၍ဆိုကြလော့။

လူ - ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အာမ- မှန်ပါအရှင်ဘုရား။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ (သုံးကြိမ်ဆို)

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အနက် - ဘဂဝတော- ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော၊ အရဟ
တော- ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- ဆရာမရှိ မိမိအလိုလို
ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသော၊ တဿ-
ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော- ရှိခိုးပါ၏။

သရဏဂုံဆောက်တည်ခြင်း

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃာ - တိသရဏဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ။
လူ - အာမ ဘန္တေ ။
အနက် - ဗုဒ္ဓံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
ဓမ္မံ- တရားတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သံဃံ- သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
ဒုတိယမ္ပိ- နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း-
ဗုဒ္ဓံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
ဒုတိယမ္ပိ- နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း-
ဓမ္မံ- တရားတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
ဒုတိယမ္ပိ- နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း-
သံဃံ- သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
- တတိယမ္ပိ- သုံးကြိမ်မြောက်လည်း-
ဗုဒ္ဓံ- မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
တတိယမ္ပိ- သုံးကြိမ်မြောက်လည်း-
ဓမ္မံ- တရားတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။
တတိယမ္ပိ- သုံးကြိမ်မြောက်လည်း-
သံဃံ- သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ်
ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ- ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံဃာ - တိသရဏဂမန်- သရဏဂုံ ခံယူခြင်းသည်၊
ပရိပုဏ္ဏံ- ပြည့်စုံပြီ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

လူ	- ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အာမ- မှန်ပါအရှင်
ဘုရား။

ငါးပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံ ပါဠိနှင့်အနက်

ပါဠိ - (၁) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
(၂) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
(၃) ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
(၄) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
(၅) သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ
သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

အနက် - (၁) ပါဏာတိပါတာ- သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း
မှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ
ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊
သမာဒိယာမိ- ဆောက်တည်ပါ၏။
(၂) အဒိန္နာဒါနာ- ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့်
မပေးအပ်သော သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူငင်
ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ
ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊
သမာဒိယာမိ- ဆောက်တည်ပါ၏။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ- ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ဆောက်တည်ပါ၏။

(၄) မုသာဝါဒါ- မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ဆောက်တည်ပါ၏။

(၅) သုရာမေရယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ- မူးယစ် မေ့လျော့စေတတ်သော သေရည်သေရက် စသည်တို့ကို သောက်စား သုံးစွဲခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ဆောက်တည်ပါ၏။

သံဃာ - တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ သာဓုကံ ကတွာ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ။

လူ - အာမ ဘန္တေ။

အနက်

သံဃာ - တိသရဏေန- သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ ပဉ္စသီလံ- အင်္ဂါငါးပါးရှိသော၊ ဓမ္မံ- တရားတော်မြတ်ကို၊ သာဓုကံ ကတွာ-

ကောင်းစွာပြည့်စုံ လုံခြုံအောင်ပြု၍၊
အပွမာဒေန- မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆသော
သတိတရားဖြင့်၊ သမ္ပာဒေထ- ပြည့်စုံအောင်
ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။

လူ - အာမ ဘန္တေ- မှန်လှပါ အရှင်ဘုရား။

ဩကာသအဓိပ္ပာယ်

ဩကာသ = ကန်တော့ပါရစေ၊ ခွင့်ပြုတော်မူပါ-ဟု ခွင့်တောင်းခြင်း။

ကံသုံးပါး

ကာယကံ = ကိုယ်ဖြင့် ပြစ်မှားမှု၊
ဝစီကံ = နှုတ်ဖြင့် ပြစ်မှားမှု၊
မနောကံ = စိတ်ဖြင့် ပြစ်မှားမှု၊
သဗ္ဗဒေါသ = ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ အပြစ်များ၊
ကန်တော့ = ရှိခိုးခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်း၊ ဝန်ချခြင်း။

အပါယ်လေးပါး

အပါယ်(အပါယ) = ချမ်းသာကင်းသောဘုံ၊ ဘဝ။
(၁) ငရဲ = ချမ်းသာကင်းပြီး ဆင်းရဲခြင်းအတိ ပြီးသော ဘုံ၊ ဘဝ။

(၂) တိရစ္ဆာန် = မဂ်ဖိုလ်မှ ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သော သတ္တဝါများ (ကျွဲ၊ နွား၊ ငါး၊ လိပ်၊ ကြက်၊ ငှက် စသော ကုန်းနေ၊ ရေနေ သတ္တဝါများ)။

(၃) ပြိတ္တာ = ချမ်းသာအပေါင်းမှ ကင်းကွာသူများ (တစ္ဆေ၊ မှင်စာ၊ သရဲ၊ သဘက်၊ ဖုတ်ကောင်၊ ကျတ်ကောင်များ)။

(၄) အသူရကာယ် = နတ်များကဲ့သို့ မရဲမရင့် မတောက်ပြောင်သောသူများ (တောတောင်၊ သမုဒ္ဒရာကမ်း၌ နေသော ပြိတ္တာ အသူရာများ)။

ကပ်သုံးပါး

ကပ်သုံးပါး = ပျက်စီးခြင်းကို ကပ်ဟု ခေါ်သည်။

(၁) ငတ်မွတ်ခေါင်းကြောင့် ပျက်စီးခြင်း (ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်)၊

(၂) လက်နက်ဘေးကြောင့် ပျက်စီးခြင်း (သတ္ထန္တရကပ်)၊

(၃) ရောဂါဘေးကြောင့် ပျက်စီးခြင်း (ရောဂန္တရကပ်)။

ကပ်ဆိုက်ပုံ

(၁) သတ္တဝါတို့ လောဘတရား ကြီးမား လွှမ်းမိုးလာသော အခါ ငတ်မွတ်ဘေး ကပ် ဆိုက်ရောက်သည်။

(၂) သတ္တဝါတို့ ဒေါသတရား ကြီးမား လွှမ်းမိုးလာသော အခါ လက်နက်ဘေး ကပ် ဆိုက်ရောက်သည်။

(၃) သတ္တဝါတို့ မောဟတရား ကြီးမား လွှမ်းမိုးလာသော အခါ ရောဂါဘေး ကပ် ဆိုက်ရောက်သည်။

ရေပ်ပြစ်ရှစ်ပါး

ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး = မဂ် ဖိုလ် တရားရအောင် အားထုတ်ခွင့် မရသောအရပ်ဖြစ်၍ **"ရပ်ပြစ်"**ဟု ခေါ်သည်။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ဘုရားပွင့်ခါ၊ ပါယ်သုံးရွာနှင့်၊ ဒီဃာယုနတ်၊ ဖြစ်လတ်ပစ္စန်၊ မိစ္ဆာဉာဏ်ရှိ၊ ဉာဏ်မရှိသား၊ ဉာဏ်ရှိငြားလည်း၊ ဘုရားမဖြစ်၊ ကျမ်းဂန်လှစ်သည်၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး သရပ်တည်း။

(၁၊ ၂၊ ၃) **ဘုရားပွင့်ခါ ပါယ်သုံးရွာ** = ဘုရားပွင့်နေဆဲ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ အပါယ်သုံးဘုံ၌ ဖြစ်ရသူများ (အသူရကာယ်ကို ပြိတ္တာဘုံ၌ သွင်းယူရသည်)။

(၄) **ဒီဃာယုနတ်** = အသက်ရှည်သော နတ် ဗြဟ္မာများ (ဘုရားပွင့်ဆဲအခါ လွန်စွာအသက်ရှည်ကြ၍ ဘုရားရှင်ကို မဖူးတွေ့နိုင်သော အသညသတ်ဗြဟ္မာနှင့် အရူပဗြဟ္မာတို့ ဖြစ်သည်။)

အသညသတ်ဗြဟ္မာသည်– ရုပ်ခန္ဓာသာရှိ၍ နာမ်ခန္ဓာမရှိ။ အရူပဗြဟ္မာ

သည်- နာမ်ခန္ဓာသာရှိ၍ ရုပ်ခန္ဓာ မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဘုရားပွင့်သော်လည်း တရားမနာနိုင်ကြပေ။

(၅) ဖြစ်လတ်ပစ္စန် = ဘုရားရှင်နှင့် ရဟန်းသံဃာတော်များ မရောက်နိုင်သော အစွန်အဖျား တောကြိုတောင်ကြားအရပ်(ပစ္စန္တရစ်သား)။

(၆) မိစ္ဆာဉာဏ်ရှိ = ဘုရားပွင့်ဆဲ သာသနာတော်တည်ဆဲ အခါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူများ။

(၇) ဉာဏ်မရှိသား = တရားတော်ကို နားလည်လောက်သော ဉာဏ် မရှိသူများ။

(၈) ဉာဏ်ရှိငြားလည်း ဘုရားမဖြစ် = တရားတော်ကို တတ်သိ နားလည်သော ဉာဏ်ရှိသော်လည်း ဘုရားသာသနာ မရှိသောအခါ လူဖြစ်ရသူများ။

ရန်သူမျိုးငါးပါး

ရန်သူမျိုးငါးပါး = (၁) ရေ၊
(၂) မီး၊
(၃) မင်းဆိုး၊
(၄) ခိုးသူ၊
(၅) အမွေခံသားသမီးဆိုး။

ဗုဒ္ဓမမွဒ်ါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဆောင်ပုဒ်။ ။ရေ, မီး, သူခိုး၊ အမွေဆိုးနှင့် မင်းဆိုးအပြား၊ ရန်မျိုးငါး၊ မှတ်သားကြပါလေ။

ဝိပတ္တိတရားလေးပါး

ဝိပတ္တိတရားလေးပါး= ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်းခြင်းကို ဝိပတ္တိဟု ခေါ်သည်။

(၁) မင်းဆိုးမင်းယုတ် အုပ်စိုးသည့်ကာလ၌ ဖြစ်ရခြင်း (ကာလဝိပတ္တိ)။

(၂) အပါယ်လေးဘုံ၌ ဖြစ်ရခြင်း (ဂတိဝိပတ္တိ)။

(၃) ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ(ဥပဓိရုပ်) ချို့တဲ့ရခြင်း (ဥပဓိဝိပတ္တိ)။

(၄) မှန်ကန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှု မရှိခြင်း (ပယောဂဝိပတ္တိ)။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ခေါ်လျှင်းဝိပတ္တိ။

– မင်းဆိုးအုပ်ခါ၊ ပါယ်လေးရွာနှင့်၊ အင်္ဂါချွတ်ယွင်း၊ အားထုတ်ကင်း၊ လေးသင်းမှတ်လေဘိ။

ဗျသနတရားငါးပါး

ဗျသနတရားငါးပါး= ပျက်စီးဆုံးပါးခြင်းကို ဗျသနဟု ခေါ်သည်။

(၁) ဆွေမျိုးများ ပျက်စီးခြင်း (ဉာတိဗျသန)၊

(၂) စီးပွားပျက်စီးခြင်း (ဘောဂဗျသန)၊

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၃) အနာရောဂါဖြစ်၍ ပျက်စီးခြင်း (ရောဂဗျသန)၊

(၄) မှားသောအယူ ယူမိသဖြင့် အယူမှန် ပျက်စီးခြင်း (ဒိဋ္ဌိဗျသန)၊

(၅) ကိုယ်ကျင့်သီလ ပျက်စီးခြင်း (သီလဗျသန)။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ဆုံးရှုံးပျက်ပြား၊ ပြစ်မှုများ၊ ခေါ်ကြား ဗျသန။
ဉာတိ, ဘောဂ, ရောဂ, ဒိဋ္ဌိ၊ သီလထည့်၊ ငါးရှိ သရုပ်ပြ။

ဆွေမျိုး, စီးပွား၊ အနာများ၊ ယူမှား ပျက်သီလ။

မဂ်တရား = သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ်အားဖြင့် မဂ်တရားလေးပါး ရှိသည်။ ထိုမဂ်လေးပါး၌ ရှိသောဉာဏ်။

ဖိုလ်တရား = သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်အားဖြင့် ဖိုလ်တရားလေးပါးရှိသည်။ ထိုဖိုလ်တရားလေးပါး၌ ရှိသောဉာဏ်။

နိဗ္ဗာန်တရား = တဏှာ စသော ကိလေသာအားလုံး၊ ဒုက္ခအားလုံးတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်။

ဗုဒ္ဓဝမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သရဏဂုံအဓိပ္ပာယ်

ဘေးရန်ဖယ်ရှား ကောင်းကျိုးများအောင်၊ ဆင်းရဲပယ်ဖျောက် ချမ်းသာရောက်အောင် စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်သဖြင့် အမြတ်ဆုံးသော ကိုးကွယ်အားထားရာဟူ၍ အလေးအနက် အသိအမှတ်ပြု ယုံကြည်ခြင်း၊ ကိုးကွယ်အားထားခြင်းသည် သရဏဂုံ မည်၏။

သရဏဂုံတည်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း

"ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ" စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍ ခံယူကိုးကွယ်သူသည် သရဏဂုံတည်သူ မည်၏။ စေတီ ရုပ်ပွား ဘုရားထံ၌ ဖြစ်စေ၊ ရဟန်း သံဃာတော်များထံ၌ဖြစ်စေ မည်သူမဆို "ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ" စသည် ရွတ်ဆိုရုံမျှဖြင့် သရဏဂုံတည်သူ၊ အမြင်မှန်ရှိသူတစ်ဦး ဖြစ်လာတော့၏။ အသက်မသေသေးသမျှ၊ အခြားအယူဝါဒသို့ မကူးပြောင်းသေးသမျှ ထိုသရဏဂုံသုံးပါးသည် သရဏဂုံတည်သူအား ဘေးရန်ဖယ်ရှား ကောင်းကျိုးများအောင်၊ ဆင်းရဲပယ်ဖျောက် ချမ်းသာရောက်အောင် အမြဲ အစောင့်အရှောက် အကာအကွယ်ပေးနေမည်သာ ဖြစ်၏။

သရဏဂုံအကျိုးပြကဗျာ

ကဗျာ– သရဏဂုံ တကယ်မြဲရင်၊
အပါယ်ငရဲ ကြောက်ဖို့မလို။
နတ်ဖြစ်သော်ပင် တူနိုင်ရိုးလား၊
ဆယ်မျိုးဂုဏ်စု သူ့ထက်ပို။

ဗုဒ္ဓမမွေ့ဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ငါ့ဖြာအာရုံ လာမတုနှင့်၊
အာယု, ဝဏ္ဏ, သုခဆို။
အာဟာပိုင်နိုး၊ မြေရှုတိုး၊ ဆယ်မျိုးဂုဏ်ကဲမို့။
အဲဒါကြောင့် သရဏဂုံပန်း အစဉ်လန်း
ဆင်မြန်းပန်စေလို။

ရှစ်ပါးသီလ

သရဏဂုံနှင့် ရှစ်ပါးသီလတောင်း ပါဠိနှင့်အနက်

ပါဠိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

ဒုတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

သံဃာ - ယ-မဟံ ဝဒါမိ၊ တံ ဝဒေထ။

လူ - အာမ ဘန္တေ။

အနက် - ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အဟံ- တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန- သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ- တကွ၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ- အင်္ဂါ

ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထသီလ်- ဥပုသ်သီလဟု ဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ- တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ- တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ မေ- တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ- ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ- ရှစ်ပါးသီလကို၊ ဒေထ- ပေးသနားတော်မူပါ အရှင်ဘုရား။

သံဃာ - ယံ- အကြောင်းစကားကို၊ အဟံ- ငါသည်၊ ဝဒါမိ- ဆို၏၊ တံ- ထိုငါဆိုသော စကားကို၊ ဝဒေထ- လိုက်၍ဆိုကြလော့။

လူ - ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အာမ- မှန်ပါ အရှင်ဘုရား။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ (သုံးကြိမ်ဆို)

အနက် - ဘဂဝတော- ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော၊ အရဟတော- ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ- ဆရာမရှိ မိမိအလိုလို ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသော၊ တဿ- ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော- ရှိခိုးပါ၏။

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဒုတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃာ – တိသရဏဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ။

လူ – အာမ ဘန္တေ ။

(၁) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၂) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၃) အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၄) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၅) သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၆) ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၇) နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသူက ဒဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၈) ဥစ္စာသယနံ မဟာသယနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

သံဃာ - တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မံ သာဓုကံ ကတွာ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ။

လူ - အာမ ဘန္တေ။

အနက် - (၁) ပါဏာတိပါတာ- သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၂) အဒိန္နာဒါနာ- ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မပေးအပ်သော သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူငင်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၃) အဗြဟ္မစရိယာ- မမြတ်သောမေထုန်အကျင့်ကို ပြုကျင့်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ် ကြောင်း ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၄) မုသာဝါဒါ- မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၅) သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ- မူးယစ် မေ့လျော့စေတတ်သော သေရည်အရက်ကို သောက်စားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၆) ဝိကာလဘောဇနာ- နေလွဲညစာစားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၇) နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသူက ဒဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ- ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာလိမ်းခြင်း၊ နံ့သာပြစ်တို့ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုလုပ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ-

ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(၈) ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ- မြင့်သောနေရာ မြတ်သောနေရာတို့၌ နေထိုင်အိပ်စက်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

ကိုးပါးသီလ

ကိုးပါးသီလတောင်း ပါဠိနှင့်အနက်

ပါဠိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ **နဝ**င်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

ဒုတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ **နဝ**င်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ - အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ **နဝ**င်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ သီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

သံဃာ – ယ–မဟံ ဝဒါမိ၊ တံ ဝဒေထ။

လူ – အာမ ဘန္တေ။

အနက် – ဘန္တေ– အရှင်ဘုရား၊ အဟံ– တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန– သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ– တကွ၊ နဝင်္ဂသမန္နာဂတံ– အင်္ဂါကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထသီလံ– ဥပုသ်သီလဟု ဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ– တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ– တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ– အရှင်ဘုရား၊ မေ– တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ– ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ– ကိုးပါးသီလကို၊ ဒေထ– ပေးသနားတော်မူပါ အရှင်ဘုရား။

သံဃာ – ယံ– အကြင်စကားကို၊ အဟံ– ငါသည်၊ ဝဒါမိ– ဆို၏၊ တံ– ထိုငါဆိုသော စကားကို၊ ဝဒေထ– လိုက်၍ဆိုကြလော့။

လူ – ဘန္တေ– အရှင်ဘုရား၊ အာမ– မှန်ပါ အရှင်ဘုရား။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ (သုံးကြိမ်ဆို)

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့.

ဒုတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
တတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃာ - တိသရဏဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ။

လူ - အာမ ဘန္တေ။

ပါဠိ - (၁) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၂) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၃) အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၄) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၅) သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၆) ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၇) နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသူက ဒဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၈) ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ ဝေရမဏိ
သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

(၉) မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ
သဗ္ဗပါဏဘူတေသု ဖရိတွာ ဝိဟရဏံ
သမာဒိယာမိ။

သံယာ – တိသရဏေန သဟ နဝ င်္ဂသမန္နာဂတံ ဓမ္မံ
သာဓုကံ ကတွာ အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ။

လူ – အာမ ဘန္တေ။

အနက် – (၉) မေတ္တာသဟဂတေန– မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်
သော၊ စေတသာ– စိတ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗ ပါဏ
သူတေသု– အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့အပေါ်
၌၊ ဖရိတွာ– ပျံ့နှံ့၍၊ ဝိဟရဏံ–
နေထိုင်ခြင်းကို၊ သမာဒိယာမိ– ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်ပါ၏။

ရတနာသုံးပါး

စိတ်နှလုံး မွေ့လျော် ရွှင်ပျော် နှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော သက်ရှိ–သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုဟူသမျှသည် ရတနာမည်၏။

စိန်၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံ ပတ္တမြား ရတနာတို့သည် လောကရှိ **လူအပေါင်း**တို့၏ စိတ်နှလုံးကို နှစ်သက်စေတတ်၊ မွေ့လျော် ပျော်ရွှင်စေတတ်သောကြောင့် လောကီရတနာဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထို့အတူ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတို့သည် လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ စိတ်နှလုံးကို နှစ်သက်စေတတ်၊ မြတ်နိုးစေတတ်သော ကြောင့် လောကုတ္တရာရတနာဟု ခေါ်ဆိုရပါသည်။

ဘုရားဂုဏ်တော်(၉)ပါး ပါဠိ

ဣတိပိ သော ဘဂဝါ -

- အရဟံ
- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ
- ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော
- သုဂတော
- လောကဝိဒူ
- အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ
- သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာနံ
- ဗုဒ္ဓေါ
- ဘဂဝါ။

အနက်အကျဉ်းချုပ်

(၁) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ ဗြဟ္မာ နတ် လူ သုံးဘုံသူတို့၏ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်သောကြောင့်၊ အရဟံ- အရဟံမည် တော်မူ၏။

(၂) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ သိစရာမှန်သမျှကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ဆရာ မလို ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသောကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။

(၃) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ အသိဉာဏ်ဝိဇ္ဇာ, အကျင့်စရဏတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော- ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏။

(၁) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ ကောင်းသောစကားကို ဆိုတော်မူတတ်သောကြောင့်၊ သုဂတော- သုဂတ မည်တော်မူ၏။

(၅) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ သတ္တလောက, သင်္ခါရလောက, ဩကာသလောက ဟူသော လောကသုံးပါးကို ကောင်းစွာ သိမြင်တော်မူသောကြောင့်၊ လောကဝိဒူ- လောကဝိဒူ မည်တော်မူ၏။

(၆) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို အတုမရှိ ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူတတ်သောကြောင့်၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ-အနုတ္တရော ပုရိသာရထိ မည်တော်မူ၏။

(၇) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ ရှေ့သွား လမ်းပြဆရာတစ်ဆူ ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်၊ သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာနံ- သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာန မည်တော်မူ၏။

(၈) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ သစ္စာလေးပါးတရားကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်တော်မူသောကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။

(၉) သော ဘဂဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ- ဤသို့ ဘုန်းတော်အနန္တနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ- ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကဗျာ

ဗုဒ္ဓကြောင်းရာ ကောင်းစွာသိမှ၊
ဗုဒ္ဓကိုလည်း ကြည်ညိုမည်။
ကြည်ညိုသူတွေ ဟောညွှန်ပြမှ၊
စိတ်ကနှစ်ခြိုက် လိုက်ကြသည်။
ဂုဏ်တော်တန်တန် မှန်မှန်ရလို့၊
ခဏခဏ ရွတ်သင့်သည်။
ရွတ်သော်ရန်စွယ် အန္တရာယ်ကင်းလို့၊
ကောင်းခြင်းသုခ ရလိမ့်မည်။

ဘုရားဂုဏ်တော်(၆)ပါး ပါဠိ

- သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော
- သန္ဒိဋ္ဌိကော
- အကာလိကော
- ဧဟိပဿိကော
- ဩပနေယျိကော
- ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အနက်အကျဉ်းချုပ်

(၁) ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော- မဂ်လေးတန်, ဖိုလ်လေးတန်, နိဗ္ဗာန်ပရိယတ်, ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော- ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါပေ၏။

(၂) သန္ဒိဋ္ဌိကော- ကျင့်ဆဲခဏ ယခုဘ၀ဌပင်လျှင် သိမြင် ခံစားရသော တရားတော် ဖြစ်ပါပေ၏။

(၃) အကာလိကော- အခါမလင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ပေးတတ်ပါပေ၏။

(၄) ဟေိပဿိကော- လာပါ, ရှုပါ, ကျင့်ကြံပါဟု ဖိတ်ခေါ်ထိုက်သောတရား ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

(၅) ဩပနေယျိကော- ကိုယ်၌မကွာ ကပ်၍ဆောင်ထားအပ်သော တရားတော် ဖြစ်ပါပေ၏။

(၆) ဝိညူဟိ- ပညာရှိတို့သည်သာလျှင်၊ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော- ကိုယ်စီကိုယ်င ခံစားသိမြင်ရသော တရားတော် ဖြစ်ပါပေ၏။

တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ

တရားစစ်မှန် ကျင့်ကြံကြမှ၊
ချမ်းသာသုခ ရနိုင်မည်။
တရားတုတွေ ကျင့်နေကြလို့၊
ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြယ်ရသည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ယခုမြန်မြန် အမှန်လမ်းသို့၊
တစ်ဖန်လှမ်းဖို့ ချိန်တော်ပြီ။
သို့မှတိုင်းပြည် ဘာသာရေးကြောင့်၊
သာယာအေးဆေး ရှိလိမ့်မည်။

သံဃာဂုဏ်တော်(၉)ပါး ပါဠိ

- သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော
- ဥဇုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော
- ဉာယပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော
- သာမီစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော
  ယဒိဒံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလာ
  ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသံဃော -
- အာဟုနေယျော
- ပါဟုနေယျော
- ဒက္ခိဏေယျော
- အဉ္ဇလိကရဏီယော
- အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။

အနက်အကျဉ်းချုပ်

(၁) ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော- သမ္မုတိ, **အရိယာ** နှစ်ဖြာသော တပည့်သား သံဃာတော်အပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော- သီလ, သမာဓိ, ပညာ သိက္ခာသုံးရပ်ကို ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်ပါ၏။

(၂) ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော- သမ္မုတိ, အရိယာ နှစ်ဖြာသော တပည့်သား သံဃာ တော်အပေါင်းသည်၊ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော- ရိုးသားဖြောင့်မတ်စွာ ကျင့်တော်မူတတ်ပါ၏။

(၃) ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော- သမ္မုတိ, အရိယာ နှစ်ဖြာသော တပည့်သား သံဃာ တော်အပေါင်းသည်၊ ဉာယပ္ပဋိပန္နော- နိဗ္ဗာန်အလို့ငှာ ကျင့်တော်မူတတ်ပါ၏။

(၄) ဘဂဝတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော- သမ္မုတိ, အရိယာ နှစ်ဖြာသော တပည့်သား သံဃာ တော်အပေါင်းသည်၊ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော- အရိအသေ ခံထိုက်အောင် ကျင့်တော်မူတတ်ပါ၏။

ယဒိဒံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ- မဂ်ဖိုလ်အား ဖြင့် ဥလေးပါးသောအစုံတို့သည်၊ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလာ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တို့ မည်ပါပေကုန်၏။ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏ ဧသ- ဧသော သာဝက သံဃော- ဥလေးစုံရှစ်ပါး တပည့်သား သံဃာတော် မြတ် အပေါင်းသည်-

(၅) အာဟုနေယျော- အဝေးမှဆောင်ယူ၍ လှူဒါန်းအပ် သော ပစ္စည်းတို့ကို အလှူခံထိုက်၏။

(၆) ပါဟုနေယျော- ဧည့်သည်အတွက် အထူးစီမံထား သော ပစ္စည်းတို့ကို အလှူခံထိုက်၏။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၇) ဒက္ခိဏေယျော– ကံ, ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော အလှူကိုလည်း ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏။

(၈) အဉ္ဇလိကရဏီယော– လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏။

(၉) လောကဿ– လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ– အတုမရှိမြတ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ–ကုသိုလ်မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးချရာ လယ်ယာမြေကောင်းသဖွယ်လည်း ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

သံဃာတော် ကဗျာ

– ဘုရားရှင်တော် သားတော်များဟု၊
မှတ်သားခေါ်ရ သံဃာမည်။
တရားမှုမှန် မပျက်စီးဖို့၊
သီးသီးဆောင်ရ ကျင့်ရသည်။
– သံဃာဆိုတာ နှစ်မျိုးရသည့်၊
ပရမတ္ထ သမ္မုတိ၊
တရားသိကာ ရိယာမြတ်မှ၊
ပရမတ္ထ ခေါ်ရသည်။
– သမ္မုတိဆို ထိုသံဃာ့ဌ၊
ဆိုးကောင်းနှစ်ဝ ရှိကြသည်။
အကောင်းကိုသာ ကိုးကွယ်ကြဖို့၊
စိတ်က နိစ္စ ထားရမည်။

ဗုဒ္ဓမာမကဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

- အကောင်းတွေကို အသက်ပေးလို့၊
သာသနာရေး ဆောင်သင့်ပြီ။
မဆောင်နိုင်သော် ဘာသာပျက်၍
သာသနာသက် ဆုံးတော့မည်။

ကံ ကံ၏အကျိုး ယုံကြည်ခြင်း

ကံ - ကံဆိုသည်မှာ ပါဠိဘာသာ ကမ္မ မှ ဖြစ်လာသော မြန်မာ ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။ ပြုလုပ်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုပြုလုပ်ခြင်းဟူသော ကံသည်-

(က) ကိုယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်း၊ (ကာယကံ)

(ခ) နှုတ်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်း၊ (ဝစီကံ)

(ဂ) စိတ်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်း၊ (မနောကံ)

ဟူ၍ (၃)မျိုးရှိသည်။ ထိုသုံးမျိုးသည် စေတနာအရင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ် လာရသောကြောင့် စေတနာကို ကံ-ဟု ခေါ်သည်။

ကမ္မဿကတာဉာဏ်

လောက၌ လူများသာမက အလုံးစုံသော သတ္တဝါဟူသမျှ တို့သည်-

- ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိကုန်၏။
- ကံသာလျှင် အမွေအနှစ်ရှိကုန်၏။
- ကံသာလျှင် အဆွေအမျိုးရှိကုန်၏။
- ကံသာလျှင် အဆွေခင်ပွန်းရှိကုန်၏။

- ကံသာလျှင် ကိုးကွယ်အားထားရာ ရှိကြကုန်၏။
- ကံသည်ပင်လျှင် သတ္တဝါဟူသမျှတို့ကို အယုတ်အလတ် အမြတ် စသည် ထူးခြားကွဲပြားအောင် စီမံဖန်တီးပေးတတ်၏။

ဤသို့ "ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်၊ မိမိပြုလုပ်သောကံမှတစ်ပါး လောကကြီးအား စီမံဖန်တီးသူမရှိ" ဟု သိသောဉာဏ်သည် ကမ္မဿကတာဉာဏ် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သိမှတ်ယုံကြည်ခြင်းကို ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်သည်။

ကံအကျိုးပြ လင်္ကာသံပေါက်များ

(၁) သူ့များအသက်၊ သတ်သည့်တွက်၊ အသက်ကိုယ့်မှာတို။
(၂) မသတ်ရှောင်ရှား၊ ထိုသူများ၊ ရှည်လျားအသက်ကို။
(၃) နှိပ်စက်ကလူ၊ ညှဉ်းဆဲသူ၊ ပြောထူရောဂါဆို။
(၄) သနားစိတ်သွင်း၊ မနှိမ်နင်း၊ ကင်းရှင်းရောဂါကို။
(၅) ထန်ပြင်းဒေါသ၊ ကြီးတတ်က၊ အလှပျက်မည်ဆို။
(၆) ဒေါသကင်းစင်၊ မေတ္တာယှဉ်၊ ကြည်လင်လှသကို။
(၇) မနာလိုပြန်၊ ဣဿာထန်၊ ခြံရံကင်းမည်ဆို။
(၈) ဣဿာမထား၊ ဝမ်းမြောက်ငြား၊ ပေါများခြွေရံကို။
(၉) မလှူမဒါန်း၊ မပေးကမ်း၊ ခြောက်ခန်းဥစ္စာဆို။
(၁၀) စွန့်ကြဲလေ့တုံ၊ ပြုပါကုန်၊ ကုံလုံကြွယ်ဝလို။
(၁၁) **မာန်မာနကြွယ်**၊ ထိုသူဝယ်၊ မျိုးနွယ်ညံ့မည်ဆို။
(၁၂) **ထိုက်သူရိုကျိုး**၊ မာန်ကိုချိုး၊ အမျိုးမြတ်သဂိ။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၁၃) သိဖွယ်ဟူသျှ၊ မမေးက၊ ဖျင်းအ–ပညာဆို။
(၁၄) ကြားမြင်များအောင်၊ မေးလေ့ဆောင်၊
ခုနောင်တတ်သိလို။

ဒုစရိုက်၊ သုစရိုက်နှင့် ပုညကြိယာဝတ္ထု

ဒုစရိုက်(၁၀)ပါး

မကောင်းသောကိုယ်မှု၊ နှုတ်မှု၊ စိတ်မှုတို့ကို ဒုစရိုက်ဟု ခေါ်သည်။
[ဒု = မကောင်းသော၊ စရိတ = ကျင့်ကြံပြုလုပ်ခြင်း]

ဒုစရိုက် ကာယကံသုံးပါး

(၁) ပါဏာတိပါတ = သူ့အသက်သတ်ခြင်း။
(၂) အဒိန္နာဒါန = ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မပေးအပ်သော သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း။
(၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ= ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာကျင့်ခြင်း။

ဒုစရိုက် ဝစီကံလေးပါး

(၁) မုသာဝါဒ = မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်း။
(၂) ပိသုဏာဝါစာ = ကုန်းတိုက်စကား ပြောဆိုခြင်း၊ ချစ်သူနှစ်ဦး ကွဲသွားအောင် ရန်တိုက်ပေးခြင်း။

(၃) ဖရုသဝါစာ = ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်း စသော ကြမ်းတမ်းသောစကား ပြောဆိုခြင်း။

(၄) သမ္ဖပ္ပလာပ = အကျိုးမရှိ အနှစ်မဲ့သော စကားကို ပြောဆိုခြင်း။

ဒုစရိုက် မနောကံသုံးပါး

(၁) အဘိဇ္ဈာ = သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို "ငါ့ဟာ ဖြစ်လျှင် ကောင်းလေစွ" ဟု မတရားကြံစည်ခြင်း။

(၂) ဗျာပါဒ = သူတစ်ပါးကို သေကြေပျက်စီးစေလိုခြင်း။

(၃) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = အယူမှားခြင်း (ကံ–ကံ၏အကျိုး မယုံကြည်ခြင်း)။

ဤဆယ်ပါးကို အပါယ်သို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်းခရီး ဖြစ်သောကြောင့် "အကုသလကမ္မပထ"ဟူ၍ ခေါ်သည်။

ဆောင်ပုဒ် – (၁) သက်သတ်ခိုးမှု၊ ကာမေသု၊ သုံးခု ကာယကံ။

(၂) လှည့်ဖျားရန်တိုက်၊ မိုက်မိုက်ကန်းကန်း၊ နှုတ်ကြမ်းလေခြင်း၊ ပြိန်ဖျင်းစကား၊ ပြောဆိုငြား၊ လေးပါး ဝစီကံ။

(၃) သူ့ဥစ္စာမှန်၊ မတရားကြံ၍၊ ဖောက်ပြန်သေကြေ၊ ပျက်စေလိုငြား၊ အယူမှား၊ သုံးပါး မနောကံ။

(၄) ဒုစရိုက်ဆယ်ဖြာ၊ ဤကမ္ဘာတွင်၊ မိစ္ဆာအယူ၊ ရှိသောသူကား၊ သေမှုမလွဲ၊ ကျင့်ရဲတည့်၊ ဖောက်လဲကမ္ဘာ၊ ပျက်သောခါပင်၊ ပြဟ္မာဘုံထက်၊ အများတက်လည်း၊ တက်ခွင့်မရှိ၊ အဝီစိဝယ်၊ ကံဇာ်စေရာ၊ ခံရမှာ၊ မိစ္ဆာအပြစ်ကြီးဆုံးတည်း။

သုစရိုက်(၁၀)ပါး

ကောင်းသော ကိုယ်မှု၊ နှုတ်မှု၊ စိတ်မှုတို့ကို သုစရိုက်ဟု ခေါ်သည်။

[သု = ကောင်းသော၊ စရိတ = ကျင့်ကြံပြုလုပ်ခြင်း]

သုစရိုက် ကာယကံသုံးပါး

(၁) ပါဏာတိပါတ ဝိရတိ = သူ့အသက်သတ်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(၂) အဒိန္နာဒါန ဝိရတိ = ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း၊ မတရားယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ဝိရတိ= ကာမဂုဏ်တို၌ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

သုစရိုက် ဝစီကံလေးပါး

(၁) မုသာဝါဒ ဝိရတီ	=	မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
(၂) ပိသုဏာဝါစာ ဝိရတီ	=	ကုန်းတိုက်စကား ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
(၃) ဖရုသဝါစာ ဝိရတီ	=	ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်း စသော ကြမ်းတမ်းသောစကားပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
(၄) သမ္ဖပ္ပလာပ ဝိရတီ	=	အကျိုးမရှိ အနှစ်မဲ့သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

သုစရိုက် မနောကံသုံးပါး

(၁) အနဘိဇ္ဈာ	=	အဘိဇ္ဈာကို မပြုခြင်း။
(၂) အဗျာပါဒ	=	ဗျာပါဒကို မပြုခြင်း။
(၃) သမ္မာဒိဋ္ဌိ	=	ကောင်းသောအယူကို ယူခြင်း။

ဤဆယ်ပါးကို လူ့ပြည် နတ်ပြည်သို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်းခရီးကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် "ကုသလကမ္မပထ"ဟု ခေါ်သည်။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ကာ, ၃ သုံးပါး၊ ကြဉ်ရှောင်ငြား၊ သုံးပါးကာယကံ။
နှုတ်, ၃ လေးပါး၊ ကြဉ်ရှောင်ငြား၊ လေးပါးဝစီကံ။
အနဘိဇ္ဈာ၊ အဗျာပါဒနှင့်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဖြောင့်မှန်သိ၊ တြိမနောကံ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ပုညကြိယာဝတ္ထုဆယ်ပါး

လောက၌ ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုများကို ပုညကြိယာဝတ္ထု ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပုညကြိယာဝတ္ထုကား ဆယ်မျိုးရှိသည်။

(၁) ဒါန = စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း။
(၂) သီလ = ကိုယ်ကျင့်သီလများ စောင့်ထိန်းခြင်း။
(၃) ဘာဝနာ = ဘုရားဂုဏ် စသည်ကို အာရုံပြုနေခြင်း။
(၄) အပစာယန = ရိုသေထိုက်သူကို ရိုသေခြင်း။
(၅) ဝေယျာဝစ္စ = သူတစ်ပါးကိစ္စကြီးငယ်ကို ပြုစုဆောင်ရွက်ခြင်း။
(၆) ပတ္တိဒါန = မိမိပြုလုပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကို အမျှပေးဝေခြင်း။
(၇) ပတ္တာနုမောဒန = သူတစ်ပါးတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသည်ကို မြင်လျှင် ကြားလျှင် အမျှပေးဝေလျှင် ဝမ်းမြောက်စွာ သာဓုခေါ်ခြင်း။
(၈) ဓမ္မဿဝန = တရားကို ကောင်းစွာနာယူခြင်း။
(၉) ဓမ္မဒေသနာ = တရားဟောပြောပြသခြင်း။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၁၀) ဒိဋ္ဌုဇုကမ္မ = ဖြောင့်မှန်သော အယူဝါဒရှိခြင်း။ (ကံ-ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်း)။

ငါးပါးသီလလွန်ကျူးပြစ်နှင့် ရှောင်ကြဉ်ရကျိုး

လင်္ကာ– ပါဏာတိပတ်၊ သူ့သက်သတ်က၊ ချို့တတ်အင်္ဂါ၊ မွဲပြာရုပ်သွင်၊ အားအင်ယိုယွင်း၊ လျင်ခြင်းလည်းပေး၊ ဘေးကိုကြောက်တတ်၊ အသတ်ခံရာ၊ အနာများလျက်၊ ခွေရုံပျက်၍၊ အသက်တိုလျှ၊ ပြစ်များစွာသည်၊ ရှောင်ကအပြန် အကျိုးတည်း။

လင်္ကာ– အဒိန္နာဒါ၊ ခိုးမိပါမူ၊ ဥစ္စာနည်းမွဲ၊ ဆင်းရဲငတ်ဘိ၊ လိုရှိမရ၊ ဘောဂပျက်စီး၊ ရေမီးသူခိုး၊ မွေးခံဆိုးနှင့်၊ မင်းဆိုးအပြား၊ ရန်မျိုးငါးကြောင့်၊ ပျက်ပြားဥစ္စာ၊ ပြစ်များစွာသည်၊ ရှောင်ခါအပြန် အကျိုးတည်း။

လင်္ကာ– မိစ္ဆာစာရ၊ ကျူးလွန်ကလည်း၊ မုန်းကြသူများ၊ ရန်သူပွား၍၊ ရှားပါးလာဘ်တိတ်၊ ချမ်းသာဆိတ်၏၊ ဣတ္ထိပဏ္ဍုက်၊ မျိုးယုတ်ခါခါ၊ မျက်နှာမလှ၊ အရှက်ရလျက်၊ ရုပကွန့်ခွေ၊ ယွင်းသွေချို့သိမ်၊ စိုးရိမ်များစွာ၊ ချစ်သူကွာသည်၊ ရှောင်ခါအပြန် အကျိုးတည်း။

လင်္ကာ– မုသားစကား၊ ပြောဆိုငြားမူ၊ စကားမပီ၊ သွားမညီတည်း၊ ပုပ်ညှီပါးစပ်၊ ခြောက်ကပ်ကိုယ်ရေ၊ ကွန့်ခွေ

ယွင်းနှောက်၊ ရုပ်ဆင်းဖောက်၏၊ မရောက်သြဇာ၊ နှုတ်လျှာကြမ်းထော်၊ လျှပ်ပေါ်လော်လည်၊ စိတ်မတည် သည်၊ ရောင်ကြဉ်အပြန် အကျိုးတည်း။

လင်္ကာ- သေရည်သောက်လင့်၊ သင့်-မသင့်၌၊ ရေးခွင့်မသိ၊ ပျင်းရိမေ့ရှူး၊ ကျေးဇူးမဆပ်၊ ဟိရောတ္တပ်ကင်း၊ ခပင်းများထို၊ အကုသိုလ်ကို၊ မငြိုလွယ်စွာ၊ ပြုကျင့် ရာသည်၊ ရောင်ခါအပြန် အကျိုးတည်း။

သီလတစ်ပါးပါးပျက်လျှင် ခံရသည့် အပြစ်ပြဝတ္ထုများ

ကဗျာ- သူ့အသက်ကို သိလျက်သားနဲ့၊
ဒေါသစိတ်ထား သေစေလို။
လုံ့လပြုကာ သေအောင်သတ်က၊
ပါဏာတိပါတ် အကုသိုလ်။
လွန်ကျူးမိလျှင် တကယ်ပဲပေါ့၊
အပါယ်ငရဲ ကျမည်ဆို။
လွတ်လာပြန်လဲ ရောဂါစွဲ ဆင်းရဲအသက်တို။
အဲဒါကြောင့် ပဉ္စသီလ တည်ကြပါစေလို။

ကဗျာ- သူ့ဥစ္စာကိုသိလျက်သားနဲ့၊
လောဘစိတ်ထား ခိုးယူလို။
လုံ့လပြုကာ ခိုးယူမိက၊
အဒိန္နာဒါန အကုသိုလ်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

လွန်ကျူးမိလျှင် တကယ်ပဲပေါ့၊
အပါယ်ငရဲ ကျမည်ဆို။
လွတ်လာပြန်လဲ ဥစ္စာမဲ့ ဆင်းရဲဖြစ်တိုင်းကိုယ်၊
အဲဒါကြောင့် ပဥ္စသီလ တည်ကြပါစေလို့။

ကဗျာ- ရှောင်ရှားအပ်သူ မိန်းမများ၌၊
ရာဂစိတ်ထား ပေါင်းဖော်လို့။
လုံ့လထုတ်ကာ ကျူးလွန်ပြုက၊
ကာမေသုတဲ့ အကုသိုလ်။
လွန်ကျူးမိလျှင် တကယ်ပဲပေါ့၊
အပါယ်ငရဲ ကျမည်ဆို။
လွတ်လာပြန်က နပုံ့သက မိန်းမဖြစ်သကို။
အဲဒါကြောင့် ပဥ္စသီလ တည်ကြပါစေလို့။

ကဗျာ- မဟုတ်မမှန် ဟစ်ဘက်သားကို၊
ချွတ်ယွင်းလှည့်စား မုသားဆို။
အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုသူသိ၍၊
အကျိုးကိုထိ အကုသိုလ်။
လွန်ကျူးမိလျှင် တကယ်ပဲပေါ့
အပါယ်ငရဲ ကျမည်ဆို။
လွတ်လာပြန်လဲ ပုပ်ညှီစွဲ သွားကျဲ နှုတ်ခမ်းတို့။
အဲဒါကြောင့် ပဥ္စသီလ တည်ကြပါစေလို့။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ကဗျာ- မှုးယစ်တတ်စွာ သေရည်များကို၊
မှုးယစ်သောက်စား ဘိန်းရှုလို။
ဒုစရိုက်တွေ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်းမို့၊
မကောင်းစင်စစ် အကုသိုလ်။
လွန်ကျူးမိလျှင် တကယ်ပဲပေါ့၊
အပါယ်ငရဲ ကျမည်ဆို။
လွတ်လာစေဦး လူမေ့မှုး အရူးဖြစ်တိုင်းကိုယ်။
အဲဒါကြောင့် ပဥ္စသီလ တည်ကြပါစေလို။

အခန်း (၅)

အလှူဒါနပြုလုပ်ခြင်း

ဒါနအကြောင်း သိကောင်းစရာ

စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းကို ဒါနဟုခေါ်သည်။ ဤဒါနသည် စေတနာဒါန၊ ဝတ္ထုဒါနဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ အဝတ်အစားစသည့် လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းသည် "ဝတ္ထုဒါန" ဖြစ်၏။ ထိုအလှူဒါနနှင့်စပ်၍ အလှူရှင်သန္တာန်မှာ ဖြစ်ပေါ်သည့်စေတနာကို **စေတနာဒါန**ဟုခေါ်သည်။

ထိုစေတနာမှာ–

(၁) မလှူမီရှေ့ပိုင်းကာလ၌ ထိုအလှူနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ပေါ်သော ပုဗ္ဗစေတနာ၊

(၂) ပေးလှူနေဆဲကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်သော မုဉ္စစေတနာ၊

(၃) လှူပြီးနောက်ပိုင်းကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်သော အပရစေတနာ ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အကျိုးပေးရာ၌ စေတနာဒါနကသာ အကျိုးပေးသည်။ သို့ရာတွင် လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများသည် စေတနာထက်သန်အောင် အထောက်ပံ့ပြုနိုင်ကြသည်။ လှူဖွယ်ပစ္စည်းက ညောင်စေ့လောက်နည်းနေသော်လည်း စေတနာထက်သန်လျှင် ညောင်ပင်ကြီးလောက် အကျိုးကို ရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်အလှူဒါနပြုကြသည့်အခါ စေတနာသုံးတန် ဖြူစင်ထက်သန်အောင် ကြိုးစားကြရမည်။

ဆွမ်းတော်ကပ်လှူခြင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏောဟိ– အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတ– ပြည့်စုံတော်မူသော၊ နာထံ– နတ်လူတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓံ– သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥဒ္ဒိဿ– ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ– ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ဥဒ္ဒိဿစေတီ၊ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓ ရသ သမ္ပန္နံ– အဆင်း. အနံ့၊ အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဣမံ ပိဏ္ဍ ပါတ ခါဒနီယ ဘောဇနီယံ– ဤဆွမ်းခဲဖွယ် ဘောဇဉ်ချိုချဉ်အရသာကို၊ သက္ကစ္စံ– ရိုရိုသေသေ၊ ဒေမိ– နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား၊ ပူဇေမိ– နိဗ္ဗာန်ရည်မျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

မေ– တပည့်တော်၏၊ ဣဒံပုည်– ဤကောင်းမှုသည်၊ အာသဝက္ခယာဝဟံ– အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ ကုန်ရာကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်ရောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတု– ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ပန်းတော်ကပ်လှူခြင်း

အရဟာတာဒိ- -------------စေတီတော်မြတ်အား၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓ သမ္ပန္နံ- အဆင်း, အနံ့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ဣမံ ပုပ္ဖံ- ဤပန်းကို၊ သက္ကစ္စံ- ရိုရိုသေသေ၊ ဒေမိ- နိဗ္ဗာန် ရည်မှန် လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား၊ ပူဇေမိ- နိဗ္ဗာန်ရည်မျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

မေ- တပည့်တော်၏၊ ဣဒံပုညံ- ဤကောင်းမှုသည်၊ အာသဝက္ခယာဝဟံ- အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ ကုန်ရာကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်ရောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ရေချမ်းတော်ကပ်လှူခြင်း

အရဟာတာဒိ- ---------စေတီတော်မြတ်အား၊ သုဒ္ဓသီတလ ပသန္နံ- သန့်ရှင်း, အေးမြ, ကြည်လင်လှသော၊ ဣမံပါနီယ ပရိဘောဇနိယံ- ဤသောက်တော်ရေ သုံးဆောင်တော်ရေကို၊ သက္ကစ္စံ- ရိုရိုသေသေ၊ ဒေမိ- နိဗ္ဗာန် ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား၊ ပူဇေမိ- နိဗ္ဗာန်ရည်မျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

မေ- တပည့်တော်၏၊ ဣဒံပုညံ- ဤကောင်းမှုသည်၊ အာသဝက္ခယာဝဟံ- အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ ကုန်ရာကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်ရောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဆီမီးတော်ကပ်လှူခြင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏောပေတံ- အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတံ- ပြည့်စုံတော်မူသော၊ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏောပေတံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ် အနာဝရဏဉာဏ်တော်တို့ဖြင့်၊ တိလောကေ- သုံးပါးသော လောက၌၊ အဝိဇ္ဇာ အန္ဓကာရံ- အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဓမိတွာ- ပယ်ဖျောက်တော်မူ၍၊ ဇလံ ဇလန္တံ- ထွန်းလင်းတောက်ပတော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓံ- သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥဒ္ဒိဿ- ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ- ဓာတုစေတီ, ဓမ္မစေတီ, ဥဒ္ဒိဿစေတီ, ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား ပဘာဝဏ္ဏောပေတံ- အရောင်အဆင်းတို့ဖြင့်၊ အန္ဓကာရံ- အမိုက် မှောင်ကို၊ နာသကံ- ပယ်ဖျောက်တတ်သော၊ ဣမံ ဒီပဓာလံ- ဤဆီမီးလျှံကို၊ ဗုဒ္ဓံ- သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဥဒ္ဒိဿ- ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ- ဓာတုစေတီ, ဓမ္မစေတီ, ဥဒ္ဒိဿစေတီ, ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား၊ ပဘာဝဏ္ဏောပေတံ- အရောင်အဆင်းတို့ဖြင့်၊ အန္ဓကာရံ- အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိနာသကံ- ပယ်ဖျောက်တတ်သော၊ ဣမံ- ဤဆီမီးလျှံကို၊ သက္ကစ္စံ- ရိုရိုသေသေ၊ ဒေမိ- နိဗ္ဗာန် ရည်မှန်းလှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား၊ ပူဇေမိ- နိဗ္ဗာန်ရည်မျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

မေ- တပည့်တော်၏၊ ဣဒံပုညံ- ဤကောင်းမှုသည်၊ အာသဝက္ခယာဝဟံ- အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ ကုန်ရာကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်ရောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အလှူဒါနအမျိုးမျိုး

သူတော်ကောင်းအလှူသည် (၅) မျိုးရှိသည်။ ထိုအလှူ (၅) မျိုးမှာ-

(၁) သဒ္ဓါဒါန

(၂) သက္ကစ္စဒါန

(၃) ကာလဒါန

(၄) အနုဂ္ဂဟိတဒါန

(၅) အနုပဟစ္စဒါန တို့ဖြစ်သည်။

(၁) သဒ္ဓါဒါန

ကံ-ကံ၏အကျိုးကိုယုံကြည်၍ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ပေးလှူခြင်းကို သဒ္ဓါဒါနဟုခေါ်သည်။

ထိုသူသည် ဖြစ်လေရာ ဘုံဘ၀တို့၌-

- ဥစ္စာပစ္စည်းကြွယ်ဝချမ်းသာ၏။
- များသောအသုံးအဆောင်ရှိ၏။
- ရုချင်စဖွယ်ရှိ၏။
- စိတ်ကြည်လင်ဖွယ်ရှိ၏။
- လွန်ကဲသောအဆင်းသဏ္ဌာန်နှင့်ပြည့်စုံ၏။

(၂) သက္ကစ္စဒါန

လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းကောင်းမွန်မွန် သပ်သပ်ရပ်ရပ် သန့်သန့်ရှင်းရှင်းပြုပြင်၍ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရိုသေစွာလှူခြင်းကို သက္ကစ္စဒါနဟုခေါ်သည်။

ထိုသူသည် ဖြစ်လေရာဘုံဘဝတို့၌-
- ဥစ္စာပစ္စည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသည်။
- များသော အသုံးအဆောင်ရှိသည်။
- သား၊ မယား၊ ကျေးကျွန်၊ အခြွေအရံတို့ မိမိစကားကို နားထောင်တတ်သည်။
- တတ်သိနားလည်လွယ်သောဉာဏ်ရှိသည်။

လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ကောင်းမွန်စွာမစီမံဘဲ ဖြစ်ကတတ်ဆန်းလှူသောသူသည် ဖြစ်လေရာဘုံဘဝ၌ ဥစ္စာစည်းစိမ်ရှိသော်လည်း သား၊ မယား၊ ကျေးကျွန်တို့အပေါ်၌ မိမိဩဇာမညောင်း ဖြစ်တတ်သည်။

(၃) ကာလဒါန

လှူဖွယ်ပစ္စည်းတို့ကို အချိန်ကာလနှင့်လျော်ညီစွာ လှူဒါန်းခြင်းကို ကာလဒါနဟုခေါ်သည်။

ထိုသူသည် ဖြစ်လေရာဘုံဘဝတို့၌-
- ဥစ္စာပစ္စည်းကြွယ်ဝချမ်းသာသည်။
- များသောအသုံးအဆောင်ရှိသည်။
- အချိန်ကာလနှင့် လျော်စွာ အကျိုးတရား, များစွာရနိုင်သည်။
- လိုအပ်သောအချိန်၌ လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို ရတတ်သည်။

အချိန်အခါမဟုတ်ဘဲလှူဒါန်းသောသူသည် ဥစ္စာစည်းစိမ်ရှိသော်လည်း လိုအပ်သောအချိန်၌ လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို မရတတ်။

(၄) အနုဂ္ဂဟိတဒါန

အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အား ချီးမြှောက်လို၍ လှူခြင်းကို အနုဂ္ဂဟိတဒါန ဟု ခေါ်သည်။

ထိုသူသည် ဖြစ်လေရာဘုံဘဝတို့၌–

– ဥစ္စာပစ္စည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသည်။

– များသော အသုံးအဆောင်ရှိသည်။

– ရရှိသောစည်းစိမ်ဥစ္စာအပေါ်၌ သုံးဆောင်လိုစိတ်ရှိသည်။ သုံးလည်း သုံးဆောင်သည်။

အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ချီးမြှောက်လိုသောစိတ်မရှိဘဲ လှူသောသူသည် ဥစ္စာစည်းစိမ်ရှိသော်လည်း မွန်မြတ်သော၊ အသုံးအဆောင်တို့ကို သုံးဆောင်လိုစိတ်မရှိ။ မသုံးဆောင်ရဘဲလည်း ရှိတတ်သည်။ အညံ့စားတို့ကိုသာ သုံးဆောင်ရတတ်သည်။

(၅) အနုပဟစ္စဒါန

မိမိကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း မငြိစွန်း မထိခိုက်စေဘဲလှူခြင်းကို အနုပဟစ္စဒါန ဟု ခေါ်သည်။

ထိုသူသည် ဖြစ်လေရာဘုံဘဝတို့၌–

– ဥစ္စာပစ္စည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသည်။

– များသော အသုံးအဆောင်ရှိသည်။

– မိမိဥစ္စာကို ရန်သူမျိုးငါးပါးမဖျက်ဆီးနိုင်။

– အမွေခံ သားဆိုး၊ သမီးဆိုးတို့ မဖျက်ဆီးနိုင်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မိမိနှင့်သူတစ်ပါးကို ငြိစွန်းထိခိုက်၍ လျှာဒါန်းသူသည် စည်းစိမ် ဥစ္စာရှိသော်လည်း ရန်သူမျိုးငါးပါးတို့၏ နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးခြင်းကို ခံရတတ်သည်။

ဆောင်ပုဒ်။ ။သဒ္ဒါကြည်ညို၊ ရှိသေလှစွာ၊ အခါကိုသိ၊ ချီးမြှောက် ဘိလျက်၊ မထိမပါး၊ ပေးလှူငြား၊ ငါးပါးသပ္ပုရိသ မြတ်ဒါန။

အခန်း (၆)

သာသနာတော်တည်တံ့ပြန့်ပွားရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း

သံဂါယနာတင် သမိုင်းအကျဉ်း

ခရစ်မပေါ်မီ ၅၈၉–ခုနှစ်တွင် မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့ပွင့်တော်မူစဉ်က မြတ်စွာဘုရားသည် သက်တော် (၃၅) နှစ်အရွယ်ဖြစ်သည်။ ထိုကာလမှစ၍ အေးသည်၊ ပူသည်၊ ပင်ပန်းသည်၊ နွမ်းနယ်သည်၊ မမာမကျန်းဖြစ်သည်မဟူ(၄၅)ဝါပတ်လုံး သတ္တဝါတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် လုံ့လဝီရိယကြီးစွာဖြင့် သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတို့ကို မနေမနားဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ မြတ်စွာဘုရားက၊

> "ချစ်သားအာနန္ဒာ၊ ငါဘုရားဟောကြားထားသော ဓမ္မဝိနယခေါ် သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်သည် ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသောအခါ သင်တို့၏ဆရာဖြစ်သည်"ဟု မှာကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထိုမှာကြားချက်အရ "ဓမ္မဝိနယ" ခေါ်သော သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်များ ထင်ရှားစွာရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိနေသည်မည်၏။ "သာသနာ"ဟူ သည်မှာလည်း ဤသုတ်၊ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်ပင်ဖြစ်သည်။ သုတ်၊ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်များတည်ရှိနေသမျှ မြတ်စွာဘုရား လည်းတည်ရှိနေသည်မည်၍ သာသနာတော်လည်း တည်ရှိနေမည်ပင် ဖြစ်သည်။ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်များ ကွယ်ပျောက်ပါ က မြတ်စွာဘုရားကွယ်ပျောက်ပြီး သာသနာလည်းကွယ်ပျောက်မည် ဖြစ်သည်။ သာသနာကွယ်ပျောက်ခြင်းသည် ကမ္ဘာလောကတစ်ကြိုး တစ်ခုလုံး မှောင်အတိဖုံးလွှမ်းခြင်းပင် ဖြစ်တော့သည်။

သို့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားကောင်း ရဟန်းသံဃာ တော်အဆက်ဆက်သည် ဓမ္မဝိနယခေါ်သော သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ တရားတော်များ မညစ်နွမ်းမကွယ်ပျောက်ရန် ကြိုးစားစောင့်ရှောက် တော်မူခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ခေတ်အဆက်ဆက်မှာပင် သာသနာတော်အတွက် ဆန့်ကျင်ဘက် အန္တရာယ်များပေါ်လာတတ် ၏။ ထိုသို့ပေါ်လာသည့်အခါ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားကောင်း ရဟန်းသံဃာတော်များသည် ကြောင့်ကြမဲ့မနေကြဘဲ သာသနာ အန္တရာယ်ကွယ်ပျောက်ပြီး သာသနာတော် သန့်ရှင်းတည်တံ့ ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးအတွက် သံဂါယနာအသီးသီးကို တင်တော်မူခဲ့ကြပေ သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၅၄၄-ခုနှစ်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခဲ့၏။ ထိုနှစ်မှစ၍ သာသနာတော်နှစ် (၁) အဖြစ်

စတင်ရေတွက်ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ သာသနာတော်နှစ်သည် (၂၅၀၀) ကျော်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ထိုနှစ်များအတွင်းမှာ ထေရဝါဒ သင်္ဂါယနာ (၆) ကြိမ် တင်ခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်များ အမှားအယွင်းမရှိရအောင် စုပေါင်းရွတ်ဆို၍ အတည်ပြုခြင်းကို သံဂါယနာတင်သည်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့သံဂါယနာတင်ရာတွင် မြတ်စွာဘုရား ဟောထားတော်မူသော သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ တရားဒေသနာများကို ဟောတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း သံဂါယနာဟင် ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်စုံတစ်ရာဖြည့်စွက်ခြင်း၊ နှုတ်ပယ်ခြင်း အလျှင်း မရှိချေ။

ပထမသံဂါယနာ

သာသနာတော် (၁) (ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၅၄၄–ဘီစီ) မြတ်စွာ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် (၃)လအချိန်တွင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊ ဝေဘာရတောင်၊ သတ္တပဏ္ဏိလိုဏ်ဂူမဏ္ဍပ်တော်၌ ပထမသင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့၏။ သုဘဒ္ဒမည်သော တောထွက်ရဟန်းကြီးက သာသနာ တော်အား ထိပါးပုတ်ခတ်သောစကားများကို ပြောဆိုသည့် သာသနာ့ အန္တရာယ် ပေါ်ပေါက်သဖြင့် အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်ဥပါလိ၊ အရှင်အာနန္ဒာ အမှူးပြုသော ရဟန္တာမဟာထေရ်ကြီး အပါး (၅၀၀) တို့က သံဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့တင်ရာ၌ ရာဇဂြိုဟ် ပြည် အဇာတသတ်မင်းနှင့် ပြည်သူပြည်သားတို့ကလည်း အဘက်ဘက် မှ ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသည်။ သာသနာတော်နှစ် (၁)၊ ဝါခေါင်လပြည့်နေ့မှ စ၍ သင်္ဂါယနာတင်ကြရာ ပြီးဆုံးသည်အထိ (၇) လ ကြာလေသည်။ ထိုသံဂါယနာသည် နှုတ်တက်ရွတ်ဆိုသော သင်္ဂါယနာဖြစ်၏။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာ

သာသနာတော်နှစ် (၁၀၀) (ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၄၄၃-ဘီစီ) တွင် ဝေသာလီပြည် ဝါဠုကာရာမကျောင်းတိုက်၌ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်ခဲ့သည်။ ဝေသာလီပြည် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းများက ရဟန်းကောင်းတို့၏ ဝိနည်းကျင့်ဝတ်နှင့် မညီသောအကျင့် (အဓမ္မဝတ္ထု) (၁၀)ပါးကို ဟောပြောပြုကျင့်ကြသော သာသနာ့အန္တရာယ် ပေါ်ပေါက်လာသောကြောင့် သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အရှင်ယသ၊ အရှင်သဗ္ဗကာမိ၊ အရှင်ရေဝတ အမှူးပြုသော ရဟန္တာ မဟာထေရ်ကြီး အပါး(၇၀၀)တို့က ဒုတိယအကြိမ်မြောက် သင်္ဂါယနာ တင်တော်မူခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့တင်ရာတွင် ဝေသာလီပြည် ကာလာသောကမင်းနှင့် ပြည်သူပြည်သားတို့ကလည်း အဘက်ဘက်မှ ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသည်။ နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆိုပြုလုပ်သော သင်္ဂါယနာဖြစ်သည်။ အချိန်ကာလ (၈)လ ကြာမြင့်လေသည်။

တတိယသင်္ဂါယနာ

သာသနာတော်နှစ် (၂၃၅) (ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၃၀၈-ဘီစီ) တွင် ပါဋလိပုတ်ပြည် အသောကာရုံကျောင်းတိုက်၌ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည်။ ရဟန်းတု၊ ရဟန်းယောင် (တိတ္ထိ) ခြောက်သောင်းတို့က ရဟန်းကောင်းအသွင်ဖြင့် သာသနာတွင်း ဝင်ရောက်ပြီး မိစ္ဆာဝါဒများကို သွတ်သွင်းလာကြသော သာသနာ့အန္တရာယ်ကြောင့် တတိယသင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ၊ အရှင်မဇ္ဈန္တိက၊ အရှင်မဟာဒေဝအမှူးပြုသော ရဟန္တာမဟာထေရ်ကြီး အပါး(၁၀၀၀)တို့က တတိယအကြိမ်မြောက် သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့တင်ရာတွင် ပါဋလိပုတ်ပြည် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးနှင့် ပြည်သူပြည်သားတို့ကလည်း အဘက်ဘက်မှ ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသည်။ နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆိုပြုလုပ်သော သင်္ဂါယနာဖြစ်သည်။ အချိန်ကာလအားဖြင့် (၉)လ ကြာမြင့်လေသည်။ ထိုသင်္ဂါယနာတင်သည့်အချိန်က ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ သာသနာပြုအဖွဲ့များ စေလွှတ်တော်မူခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သုဝဏ္ဏဘူမိသို့ အရှင်သောဏမထေရ်နှင့် အရှင်ဥတ္တရမထေရ်တို့ အမှူးပြုသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးငါးပါးကြွရောက် သာသနာပြုခဲ့ကြသည်။

စတုတ္ထသင်္ဂါယနာ

သာသနာတော်နှစ် (၄၅၀) (ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၉၄-ဘီစီ) တွင် သီရိလင်္ကာ (သီဟိုဠ်) နိုင်ငံ မလယဇနပုဒ်၊ အာလောကလိုဏ်ဂူ၌ စတုတ္ထသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည်။

သီရိလင်္ကာ (သီဟိုဠ်) နိုင်ငံတွင် သူပုန်ဘေး၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးဘေးကြီးကို (၁၂) နှစ်ကြာ ခံစားကြရသောကြောင့် ပိဋကတ်တော်များ မပျောက်ပျက်ရအောင် ရဟန်းသံဃာတော်များက အလွန်ပင်ပန်းခက်ခဲစွာဆောင်ထားကြရလေသည်။ နောက်ကာလတွင် ဤသို့ဘေးအန္တရာယ်ပေါ်ပေါက်ပါက သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာဆုတ်ယုတ်ပြီး နှုတ်တက်မဆောင်နိုင်မည်ကို မြင်တော်မူကြသဖြင့် စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အရှင်မဟာဓမ္မရက္ခိတ အမှူးပြုသော ရဟန္တာမထေရ်ကြ **အပါး** (၅၀၀)တို့က **သီရိလင်္ကာ** (သီဟိုဠ်) နိုင်ငံ ဝဋ္ဋဂါမဏီမင် **လက်ထက်**တွင် ပေရွက်၌ အက္ခရာတင်ကာ စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် **သင်္ဂါယနာ**တင်တော်မူခဲ့ကြသည်။ မလယဇနပုဒ်နေ အကြီးအက များနှင့် ဇနပုဒ်သူ၊ ဇနပုဒ်သားတို့က အဘက်ဘက်မှ ပံ့ပိုးကူ ခဲ့ကြသည်။ အချိန်ကာလ (၁) နှစ်ကြာလေသည်။

ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ

သာသနာတော်နှစ် (၂၄၁၅) (ခရစ်နှစ် ၁၈၇၁) မြန်မာသက္ကရာ ၁၂၃၂–ခုနှစ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း (၁) ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင် မန္တလေးမြို့ (ရတနာပုံနေပြည်တော်)၌ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ခဲ့သည် ပိဋကတ်တော်များကို ပေပုရပိုက်များပေါ်တွင် ရေးသားထားခြင်းဖြ ကြာရှည်စွာ မခိုင်မြဲနိုင်ခြင်း၊ မူအမျိုးမျိုးကွဲပြားနေခြင်းစသော အန္တရာယ များကင်းပျောက်စေရန် ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ကာ ပဉ္စမအကြိ မြောက် သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းဖြစ်သည်။

မန္တလေးမြို့၊ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက် ဆရာတော် တိပိဋကဓရ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ ဘဒ္ဒန္တဇာဂရာ ဘိဝံသ မဟာထေရ်အမှူးပြုသော သံဃာတော်အပါး (၂၄၀၀) တို့က သင်္ဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့သင်္ဂါယနာတင်ရာတွင် မန္တလေးတောင်ခြေရှိ လောက မာရဇိန် (ကုသိုလ်တော်) ဘုရားဝင်းအတွင်း၌ စကျင်ကျောက်ပြ (၇၂၉) ချပ်ပေါ်တွင် အက္ခရာရေးထွင်း၍ သင်္ဂါယနာတင်ရာ (၇– နှစ်၊ ၆–လ၊ ၁၄–ရက်) ကြာလေသည်။ ယင်းနောက် နှုတ်ဖြင့်ရွတ်

ဆို၍ သင်္ဂါယနာတင်ရာ (၅-လနှင့် ၃-ရက်) အကြာတွင် ပြီးစီး အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင်အပြီးတွင် ပိဋကတ်တော်များကို နိဿယ မြန်မာပြန်ရန် တာဝန်ခွဲဝေဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဓမ္မဝိနယ အမိန့်တော် ပြန်တမ်းကို တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ ထုတ်ပြန်ဆင့်ဆို၍ သာသနာတော် သန့်ရှင်းပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ

သာသနာတော်နှစ် (၂၄၉၈) (ခရစ်နှစ် ၁၉၅၄၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၆) ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရန်ကုန်မြို့ ကမ္ဘာအေးကုန်းမြေ၊ မဟာပါသာဏလိုဏ်ဂူတော်ကြီး၌ ဆဋ္ဌသံဂါယနာ တင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် သူ့ကျွန်ဘဝ၌ နှစ် (၁၀၀) ခန့် နေခဲ့ရ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ညှိုးနွမ်းလျက်ရှိရာ သာသနာတော်သန့်ရှင်း စင်ကြယ် ရေး၊ ပိဋကတ်တော် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရေးတို့ကို ရှေးရှု၍ ဆဋ္ဌမအကြိမ် မြောက် သံဂါယနာတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ညောင်ရမ်းဆရာတော် အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌဂုရု ဘဒ္ဒန္တ ရေဝတ၊ မဟာစည်ဆရာတော် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘဒ္ဒန္တ သောဘဏ (ပုစ္ဆက)၊ မင်းကွန်းဆရာတော် တိပိဋကဓရ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက ဘဒ္ဒန္တ ဝိစိတ္တသာရာဘိဝံသ (ဝိသဇ္ဇက)စသော ထေရဝါဒ (၅) နိုင်ငံမှ ရဟန်းသံဃာတော် (၂၅၀၀) တို့က သင်္ဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ပြည်သူ ပြည်သားများ၊ သီရိလင်္ကာ၊ ထိုင်း၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယားဟူသော ထေရဝါဒနိုင်ငံများနှင့် အခြားနိုင်ငံပေါင်း (၂၅) နိုင်ငံတို့ကလည်း အားဖက်ဘက်မှ လှူဒါန်းကူညီခဲ့ကြသည်။

အခန်း (၇)

လူမှုရေးကျင့်ဝတ်များ

သိင်္ဂါလော ဝါဒသုတ်လာ ကျင့်ဝတ်များ

သိင်္ဂါလော ဝါဒခေါ် လူတို့ကျင့်ဝတ်များ

တစ်လောကလုံး၊ ညွှတ်ရုံးဦးချ၊ နိုင်းမမှုသား၊ ဘုရားရွှေစက်၊ ရောင်ပြိုးပြက်ကို၊ ဦးထက်တင်ထား၊ ရိုညွှတ်တွား၍၊ သားနှင့်မိဘ၊ တပည့်စသည်၊ ပြုရအံ့ဝတ်၊ ချွတ်မှုပါယ်ရှာ၊ လားမည်တာကြောင့်၊ သုတ်ပါထေယျ၊ ကျမ်း၌ပြသည့်၊ လောကကျင့်ရာ၊ အကျဉ်းမှာပိမ့်၊ နတ်ရွာသို့လုံးလုံး၊ ကျက်၍သုံး။

သာသမီးကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

ကျွေးမွေးမပျက်၊ ဆောင်ရွက်စီမံ၊ မွေခံထိုက်စေ၊ လူမှုဝေ၍၊ စောင့်လေမျိုးနွယ်၊ ဝတ်ငါးသွယ်။ ကျင့်ဖွယ်သားတို့တာ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မိဘကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

မကောင်းမြစ်ထား၊ ကောင်းရာညွှန်လတ်၊ အတတ်သင်စေ၊ ပေးဝေနှီးရင်း၊ ထိမ်းမြားခြင်းလျှင်၊ ဝတ်ငါးအင်၊ ဖခင်မယ်တို့တာ။

တပည့်ကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

ညီညာထကြွ၊ ဆုံးမနာယူ၊ ·လာမှုကြိုဆီး၊ ထံနီး,လုပ်ကျွေး၊ သင်တွေးအံရွတ်၊ တပည့်ဝတ်၊ မချွတ် ငါးခုသာ။

ဆရာကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

အတတ်လည်းသင်၊ ပဲ့ပြင်ဆုံးမ၊ သိပ္ပမချန်၊ ဘေးရန်ဆီးကာ၊ သင့်ရာအပ်ပို့၊ ဆရာတို့၊ ကျင့်ဖို့ဝတ်ငါးဖြာ။

လင်ကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

မထီမဲ့ကင်း၊ အပ်နှင်းဥစ္စာ၊ မိစ္ဆာမမှား၊ ဝတ်စားဆင်ယင်၊ မြတ်နိုးကြင်၊ ငါးအင်လင်ကျင့်ရာ။

မယားကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

အိမ်တွင်းမှုလုပ်၊ သိမ်းထုတ်သေချာ၊ မိစ္ဆာကြဉ်ရှောင်၊ လျော်အောင်ဖြန့်ချိ၊ ပျင်းရိမမူ၊ ဝတ်ငါးဆူ၊ အိမ်သူကျင့်အပ်စွာ။

မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

ပေးကမ်းချီးမြှင့်၊ ကိုယ်နှင့်ယှဉ်ထား၊ စီးပွားဆောင်ရွက်၊ နှုတ်မြွက်ချိုသာ၊ သစ္စာမှန်စေ၊ ဝတ်ငါးထွေ၊ ကျင့်လေမိတ်သဟာ။

ဗုဒ္ဓမမွေဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ကျေးဇူးခံမိတ်ဆွေကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

မေ့လျော့စောင့်လာ၊ ဥစ္စာစောင့်ရှောက်၊ ဘေးရောက်ကိုးကွယ်၊ ဘေးတွယ်မပစ်၊ သားမြစ်စဉ်ဆက်၊ မပျက်ချီးပင့်၊ ဝတ်ငါးဆင့်၊ ပြုကျင့်မိတ်ဆွေများ။

အလုပ်ရှင်ကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

ဝစ္စာကျွေးမွေး၊ ပြုရေးစီရင်၊ နာလျှင်ကုစေ၊ ၄ဝေရသာ၊ အခါကိုလွှတ်၊ အရှင်ဝတ်၊ မချွတ်ငါးခုသာ။

အလုပ်သမားကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

အိပ်သော်နောက်ကျ၊ ထသော်ကားရှေ့၊ ပေးမှယူအပ်၊ စေ့စပ်ဆောင်ရွက်၊ ကျေးဇူးမြွက်၊ ငါးချက်ကျွန်ကျင့်ရာ။

ဒါယကာကျင့်ဝတ် ၅–ပါး

မေတ္တာစိတ်သက်၊ ဆောင်ရွက်ချစ်ခင်၊ ခင်မင်နှုတ်ချို၊ လိုလျှင်ဖိတ်ထား၊ တတ်အားလှူစေ၊ ဝတ်ငါးထွေ၊ ပြုလေဒါယကာ။

ရဟန်းကျင့်ဝတ် ၆–ပါး

မကောင်းမြစ်ထား၊ ကောင်းရာညွှန်လစ်၊ အသစ်ဟောကျူး၊ နာပူးထပ်မံ၊ နတ်ထံတင်ရာ၊ မေတ္တာလည်းပြု၊ ရဟန်းမှု၊ ခြောက်ခုလွန်သေချာ။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

နာယကကျင့်ဝတ် ၆–ပါး

ထကြွနိုးကြား၊ သနား,သည်းခံ၊ ဝေဖန်,ကြည့်မှု၊ ဤခြောက်ခု၊ ကြိုးသူကျင့်ရာတရားတည်။

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ

– ယံ မင်္ဂလံ ဒွါဒသဟိ၊ စိန္တယိံသု သဒေဝကာ။
သောတ္ထာနံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတိံသဉ္စ မင်္ဂလံ။
– ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောကဟိတတ္ထာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမဟေ။
(က) ဧဝံ မေ သုတံ။
(ခ) ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။
(ဂ) အထခေါ အညတရာ ဒေဝတာ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ။
(ဃ) ဧကမန္တံ ဌိတာ ခေါ သာ ဒေဝတာဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ။

၁။ ဗဟူဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယုံ။
အာကင်္ခမာနာ သောတ္ထာနံ၊ ဗြူဟိ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
၂။ အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။
ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၃။ ပတိရူပဒေသဝါသော စ၊ ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ။
အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၄။ ဗာဟုသစ္စဉ္စ သိပ္ပဉ္စ၊ ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော။
သုဘာသိတာ စ ယာ ဝါစာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၅။ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော။
အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၆။ ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စ၊ ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော။
အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၇။ အာရတိ ဝိရတိ ပါပါ၊ မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော။
အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၈။ ဂါရဝေါ စ၊ နိဝါတော စ၊ သန္တုဋ္ဌိ စ ကတညုတာ။
ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၉။ ခန္တီ စ သောဝစဿတာ၊ သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ။
ကာလေန ဓမ္မသာကစ္ဆာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၁၀။ တပေါ စ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ၊ အရိယသစ္စာနဒဿနံ။
နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၁၁။ ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္ပတိ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၁၂။ ဧတာဒိသာနိ ကတွာန၊ သဗ္ဗတ္ထ မပရာဇိတာ။
သဗ္ဗတ္ထ သောတ္ထိံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တံ တေသံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မင်္ဂလသုတ်အပျိုး

မြတ်စွာဘုရားသည် မင်္ဂလသုတ္တန်တရားတော်ကို မဟောမီ ၁၂–နှစ်ကာလကပင် ကြီးပွားချမ်းသာရေး (မင်္ဂလာတရား) များပေါ် လာလိမ့်မည်ဟု ကောလာဟလ ကြိုတင်ဖြစ်ပေါ်နေနှင့်သည်။

ထိုကောလာဟလအရ ကြီးပွားချမ်းသာရေး(မင်္ဂလာ)တရားကို အမျိုးမျိုးအဓိပ္ပာယ်ဖော်ဆောင်ကြသည်။ အချို့က ကောင်းသော အဆင်းကို မြင်ရလျှင် ကြီးပွားကြောင်း (ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာ) ဖြစ်သည်။ အချို့က ကောင်းသောအသံကို ကြားရလျှင် ကြီးပွားကြောင်း (သုတမင်္ဂလာ) ဖြစ်သည်။ အချို့က ကောင်းသောအနံ့အရသာ အတွေ့ ခံစားရလျှင် ကြီးပွားကြောင်း (မုတမင်္ဂလာ) ဖြစ်သည်ဟု အယူရှိကာ ပြောဆိုနေကြသည်။

ဤသို့ မင်္ဂလာနှင့်စပ်၍ လူတို့ သုံးအုပ်စုကွဲပြားကာ အငြင်း ပွားကြကုန်၏။ လူတို့မှတစ်ဆင့် ကိုယ်စောင့်နတ်များမှစ၍ ဗြဟ္မာ့ပြည် တိုင်အောင် ငြင်းခုံကြသည်။ သို့သော် တိကျသောအဖြေကို မရကြပေ။ နောက်ဆုံးတွင် နတ်သားတစ်ယောက်သည် မြတ်စွာဘုရားသခင်ထံ ရောက်ရှိလာပြီး ကြီးပွားချမ်းသာကြောင်း မင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူပါရန် တောင်းပန်သဖြင့် ဤမင်္ဂလသုတ်တော်ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ၃၈–မျိုးသော ကြီးပွားချမ်းသာရေး တရားတော်များကို ဟောတော်မူ၏။ ဤကြီးပွားချမ်းသာရေးတရား တော်များ၌ ခြုံ၍သုံးသပ်ကြည့်လျှင် ကုသိုလ်ရေး၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊

လူမှုရေး၊ စားဝတ်နေရေး၊ အိမ်ထောင်ရေး၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး၊ ကျန်းမာရေး စသော အမျိုးဘာသာ သာသနာရေးကိစ္စ အားလုံး ပါဝင်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤ ၃၈–ဖြာသော ကြီးပွားချမ်းသာရေး မင်္ဂလာတရားတို့သည် လူမျိုးဘာသာမရွေး ကြီးပွားချမ်းသာလိုသူတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးထိုက်သော နည်းလမ်းများဖြစ်ပေသည်။

မင်္ဂလသုတ်အမွှန်း

– ယံ မင်္ဂလံ ဒွါဒသဟိ၊ စိန္တယိံသု သဒေဝကာ။
သောတ္ထာနံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတိံသဉ္စ မင်္ဂလံ။
– ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောကဟိတတ္ထာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမ ဟေ၊

နတ်နှင့်အတူ လူများစွာတို့သည် ၁၂–နှစ်ကာလပတ်လုံး မင်္ဂလာတရားတော်ကို ကြံစည်ကြကုန်၏။ သို့သော်လည်း (၃၈) ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်ကို မသိနိုင်ကြပေ။

လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းတို့ထက် မြင့်မြတ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် မကောင်းမှုဟူသမျှကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သော (၃၈) ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်ကို သတ္တဝါအားလုံး၏ အကျိုးစီးပွားများပြားစေရန်အတွက် **ဟောပြတော်မူပါသည်။ အို– သူတော်ကောင်း**တို့– ကျွန်ုပ်တို့သည် **မင်္ဂလသုတ်တော်မြတ်ကို ရွတ်ဖတ်**ကြပါကုန်စို့၊

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မင်္ဂလသုတ်နိဒါန်း

ဧဝံ မေ သုတံ၊ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။

အရှင်မဟာကဿပမထေရ်မြတ်ဘုရား– တပည့်တော် အာနန္ဒာမထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားအထံတော်မှ မင်္ဂလသုတ်တော်ကို ဤသို့နာကြားမှတ်သား အရဆောင်ထားခဲ့ပါသည် ဘုရား။

(ပဌမ သင်္ဂါယနာတင်စဉ်က ဘုရားဟော တရားတော်များကို စနစ်တကျ စုစည်းခဲ့ပါသည်။ ခေါင်းဆောင်မထေရ်ကြီး ရှင်မဟာကဿပက မေး၍ အရှင်အာနန္ဒာက ဖြေဆိုခြင်းဖြစ်သည်)။

အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အနာထပိဏ်သူဌေး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းထားသော မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသည့် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူပါသည်။

အထခေါ အညတရာ ဒေဝတာ အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။

ထိုအခါ ညသန်းခေါင်ကျော်အချိန် အလွန်နှစ်လိုဖွယ်ရုပ်သွင်ရှိသော နတ်သားတစ်ဦးသည် ဇေတဝန်တစ်ကျောင်းလုံးကို ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါဖြင့် တောက်ပလင်းထိန်စေလျက် မြတ်စွာဘုရားရှိရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်လာပါသည်။

ဥပသင်္ကမိတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ၊ ဧကမန္တံ ဌိတာ ခေါ သာ ဒေဝတာ ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ထိုသို့ချဉ်းကပ်လာပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားသခင်ကို ရှိခိုးပါသည်။ ထို့နောက် သင့်လျော်သောနေရာတစ်နေရာ၌ ရပ်နေပါသည်။ ထိုသို့ရပ်နေပြီးနောက် နတ်သားသည် မြတ်စွာဘုရားကို ဂါထာဖြင့် လျှောက်ထားပါသည်။

ဗဟူ ဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယုံ။
အာကင်္ခမာနာ သောတ္ထာနံ၊ ဗြူဟိ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

"မြတ်စွာဘုရား၊ လူနတ်ဗြဟ္မာ များစွာသောသူတို့သည် ချမ်းသာတရားကို ရရှိလိုကြပါသဖြင့် မင်္ဂလာနှင့်ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာများကို စဉ်းစားကြံစည်ကြပါကုန်၏ ဘုရား။ (ထိုသို့ ကြံစည်ကြပါကုန်သော်လည်း တိတိကျကျမသိခဲ့ကြပါဘုရား။) သို့ဖြစ်၍ ကောင်းမြတ်မှန်ကန်သောမင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောပြတော်မူပါ ဘုရား"ဟု လျှောက်ထားလေသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် အောက်ပါမင်္ဂလာတရား ၃၈-ပါးကို ဟောပြတော်မူပါသည်။

မင်္ဂလာတစ်ပါးစီ၏ မြန်မာပြန်အကျဉ်း

(၁) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ = လူမိုက်တို့ကို မဆည်းကပ်ရခြင်း။
(၂) ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ = ပညာရှိလူလိမ္မာတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ရခြင်း။
(၃) ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ = ပူဇော်ထိုက်သူတို့ကို ပူဇော်ခြင်း။
(၄) ပတိရူပဒေသဝါသော စ = သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော အရပ်၌နေခြင်း။

(၅) ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ = ရှေးရှေးဘဝ၊ ရှေးရှေးကာလက ပြုခဲ့ဖူးသော ကောင်းမှုရှိခြင်း။

(၆) အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ = မိမိကိုယ်စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းခြင်း။

(၇) ဗာဟုသစ္စဉ္စ = အကြားအမြင် ဗဟုသုတရှိခြင်း။

(၈) သိပ္ပဉ္စ = စက်မှုလက်မှု အတတ်ကို တတ်ခြင်း။

(၉) ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော = ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို သင်ယူလိုက်နာခြင်း။

(၁၀) သုဘာသိတာ စ ယာဝါစာ = ကောင်းသောစကားကို ပြောဆိုတတ်ခြင်း။

(၁၁) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ = မိဘတို့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း။

(၁၂) ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော = သားသမီး ဇနီးမယားတို့ကို ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်း။

(၁၃) အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ = သူတစ်ပါးကို မထိခိုက်သော အလုပ်ကို ပြုလုပ်ရခြင်း။

(၁၄) ဒါနဉ္စ = လှူဒါန်း ပေးကမ်း စွန့်ကြဲခြင်း။

ဗုဒ္ဓမမွ ဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၁၅) ဓမ္မစရိယာ စ = တရားနှင့်အညီ ကျင့်ဆောင်ခြင်း။

(၁၆) ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော = ဆွေမျိုး တို့ကို ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်း။

(၁၇) အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ = အပြစ်ကင်းသော အလုပ်၊ အများအကျိုးပြုအလုပ်တို့ကို လုပ်ဆောင်ခြင်း။

(၁၈) အာရတီ (ပါပါ) = မကောင်းမှုတို့ကို ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်၍ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(၁၉) ဝိရတီ ပါပါ = ကျူးလွန်ခွင့်ကြုံပါလျက်မကျူးလွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(၂၀) မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော = အရက်သေစာ၊ မူးယစ်ဆေးဝါး သောက်စားသုံးစွဲခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(၂၁) အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု = ကုသိုလ်တရားတို့၌ မမေ့မလျော့ခြင်း။

(၂၂) ဂါရဝေါ စ = ရိုသေထိုက်သူတို့ကို ရိုသေခြင်း။

(၂၃) နိဝါတော စ = မာန်မာန မရှိခြင်း။

(၂၄) သန္တုဋ္ဌိ စ = နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲခြင်း။

(၂၅) ကတညုတာ = သူပြုဖူးသော ကျေးဇူးကို သိခြင်း။

(၂၆) ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ = အခါအားလျော်စွာ တရားနာယူရခြင်း။

(၂၇) ခန္တီ စ = သည်းခံ ခွင့်လွှတ်ခြင်း။

(၂၈) သောဝစဿတာ = ဆုံးမစကား နားထောင်လွယ်သူ ဖြစ်ခြင်း။

(၂၉) သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ = ရဟန်း သံဃာတော် တို့ကို ဖူးမြော်ရခြင်း။

(၃၀) ကာလေန ဓမ္မသာကစ္ဆာ = အခါအားလျော်စွာ တရားဆွေးနွေးရခြင်း။

(၃၁) တပေါ စ = အကုသိုလ်စိတ်များ ခေါင်းပါးအောင် ခြိုးခြံစွာကျင့်ရခြင်း။

(၃၂) ဗြဟ္မစရိယဉ္စ = မဂ်ဖိုလ်ရအောင် မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ရခြင်း။

(၃၃) အရိယသစ္စာနဒဿနံ = သစ္စာလေးပါး တို့ကို သိခြင်း။

(၃၄) နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာ စ = နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုခြင်း။

(၃၅) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္ပတိ = လောကဓံနှင့်ကြုံသော အခါ စိတ်ဓာတ်မတုန်လှုပ်ခြင်း။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၃၆) အသောကံ = စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု မရှိခြင်း။
(၃၇) ဝိရဇံ = တပ်မက်မှုမရှိခြင်း။
(၃၈) ခေမံ = ကိလေသာ ဘေးရန်မရှိခြင်း။

မင်္ဂလာကဗျာများ

(က) သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားကို၊
နတ်လူအများ ကြံစည်ပေ။
ဘယ်သင်း ဘယ်ဟာ မင်္ဂလာစစ်ဟု၊
သေချာဇာစ်မြစ် မသိပေ။
ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင် နတ်ပြိုင်ငြင်းလို့၊
မင်္ဂလာအခင်း မပြီးပေ။
မင်္ဂလာတရား၊ ဝါဒများ၊ ကွဲပြားနတ်လူတွေ၊
အဲဒါကြောင့် ကြံကြ စည်ကြ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(ခ) သာဝတ္ထိပြည်မွန်၊ ဇေတဝန်ကျောင်းဝယ်၊
ကိန်းအောင်းပျော်မွေ့ မြတ်စွာ့။
သန်းခေါင်ယံခါ မထင်ရှားသည့်၊
နတ်သားတစ်ယောက် ချဉ်းကပ်လေ။
ချဉ်းကပ်ပြီးသော် မင်္ဂလာသဘောကို၊
ထင်ရှားဟောဖို့ လျှောက်ပန်ချေ။
အသေဝနာ တရား၊ အစထား၊ ဟောကြားမိန့်ခဲ့ပေ။
အဲဒါကြောင့် နာရ ကြားရ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ဗုဒ္ဓမမွှဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အသေ၀နာ စ ဂါထာ

(၁) လူမိုက်ဆိုလျှင် ရှောင်သွေလွဲလို့၊
မမှီဝဲနဲ့ ကင်းအောင်နေ။
ပညာရှိကို အရှည်တွဲလို့၊
မှီဝဲဆည်းကပ် နည်းယူစေ။
သုံးပါးရတနာ မိဘများနှင့်၊
ဆရာသမားကို ပူဇော်လေ။
ချမ်းသာကိုပေး၊ ဆက်ဆံရေး၊ မျှော်တွေး သုံးချက်ပေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့ မင်္ဂလာတွေ။

ပတိရူပ ဂါထာ

(၂) ကုသိုလ်ပညာ ဥစ္စာရဖို့၊
သင့်ရာဒေသ အမြဲနေ။
ရှေးကတင်ကြို ပြုခဲ့ဘူးသည့်၊
ကောင်းမှုအထူး ရှိပါစေ။
မိမိကိုယ်ကို ကောင်းအောင် ထိန်းလို့၊
မတိမ်းစေနဲ့ ဆောက်တည်လေ။
ဥစ္စာကိုပေး၊ နေထိုင်ရေး၊ မျှော်တွေး သုံးချက်ပေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့.

တာဟုသစ္စ ဂါထာ

( ) တတ်ကောင်း တတ်ရာ ဟူသမျှကို၊
ကြားမြင်သုတ ရှိပါစေ။
အိုးအိမ်တည်ထောင် ဝမ်းစာရေးနဲ့၊
အ[illegible]ာက်မွေးဖို့ အတတ်သင်လေ။
လူနှင့်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များကို၊
ကောင်းစွာသင်ကြား နားလည်စေ။
မှန်ကန်ယဉ်ကျေး၊ ချိုသာအေး၊ ဆိုရေးတတ်ပါစေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့ မင်္ဂလာတွေ။

ဂတာပိတု ဂါထာ

၄) မြင်းမိုရ်ရွှေတောင် မိဘကြွေးကို၊
ကောင်းစွာဆပ်ပေး ဝတ်ကျေကျေ။
ကြွေးသစ်ချကာ သားနှင့်မယား၊
မြှောက်စားချီးမြှင့် ဝတ်ကုန်စေ။
အလုပ်တာဝန် မလစ်ဟင်းနဲ့၊
အပြစ်ကင်းအောင် လုပ်ပါလေ။
စည်းစိမ်ကိုပေး၊ ပြုစုရေး၊ မျှော်တွေးသုံးချက်ပေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့ မင်္ဂလာတွေ။

ဒါန၌ ဂါထာ

(၅) သုံးတန်စေတနာ ဖြူစင်လန်းလို့၊
ပေးကမ်းဝေမျှ လှူနိုင်စေ။
ကိုယ်နှုတ်စိတ်ကြဲ မမိုက်မှားနဲ့၊
သုစရိုက်တရားကို ကျင့်ပါလေ။
ဆွေမျိုးတွေကို ပြင်ပမထားနဲ့၊
သင်္ဂဟတရားနှင့် ချီးမြှောက်လေ။
သန့်စင်ပြစ်မျိုး၊ လူထုကျိုး၊ သယ်ပိုးဆောင်ရွက်စေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့ မင်္ဂလာတွေ။

အာရတီ ဝိရတီ ဂါထာ

(၆) မကောင်းမှုတွေ ဟူသမျှကို၊
မတွေ့ခင်က ရှောင်ကြဉ်လေ။
တွေ့ကြုံလာလျှင် မလွန်ကျူးနဲ့၊
အထူးသဖြင့် စောင့်စည်းနေ။
အရက်သေစာ မသောက်စားနဲ့၊
မှောက်မှားတတ်တဲ့ အရာပေ။
လုပ်ကိုင်ပြောကြား၊ သတိထား၊ တရားမမေ့စေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အခြေခံအဆင့်

ဂါရဝေဝါ စ ဂါထာ

(၇) အသက်ဂုဏ်ဝါ ကိုယ့်ထက်ကြီးက၊
ဆည်းကပ်ခစား ရှိသေလေ။
မာနတံခွန် ဂုဏ်မကြွနဲ့၊
ကိုယ့်ကိုယ်နှိမ့်ချ အမြဲနေ။
လောဘအပို လိုမလိုက်နဲ့။
ကိုယ်ထိုက်တာနဲ့ ကျေနပ်လေ။
ကိုယ့်ပေါ်ပြုဖူး၊ သူ့ကျေးဇူး၊ အထူးသိတတ်စေ။
ကောင်းကျိုးဆင့်ပွား၊ မြတ်တရား၊ နာကြားမပြတ်ပေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ခန္တီစ ဂါထာ

(၈) ဝတ်စားနေထိုင် ရန်ခပ်သိမ်း၊
စိတ်ကိုချုပ်ထိန်း သည်းခံလေ။
ကျိုးကြောင်းပြည့်စုံ ဆုံးမစကား၊
ပြောကြားလာက နာလွယ်စေ။
သူမြတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသမျှကို၊
မကြာခဏ တွေ့ဆုံလေ။
သဘာဝတွေး၊ မှန်ကန်ရေး၊ ဆွေးနွေးမပြတ်ပေ။
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

တပေါ စ ဂါထာ

(၉) လောကီအာရုံ ဖိမ်ယစ်မူးလို့၊
အပျော်မကျူးနဲ့ ခြိုးခြံလေ။
မေတ္တာ ဗြဟ္မစိုရ် လက်ကိုင်သုံးလို့၊
သူမြတ်ကျင့်ထုံး ယှင်မသွေ။
လေးပါးသစ္စာ ဉာဏ်မြင်ကြည့်လို့၊
အမှန်သိအောင် ကြိုးစားလေ။
ဒုက္ခလွတ်ကင်း၊ နိဗ္ဗာန်ချဉ်း၊ အလင်းပေါက်နိုင်စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ဖုဋ္ဌဿ ဂါထာ

(၁၀) ဆင်းရဲချမ်းသာ သဘာဝ၊
တွေ့ကြုံနေကြ လူတိုင်းပေ။
ကောင်းဆိုးနှစ်တန် အစုံတွဲလို့၊
တလဲစီလှည့် အမြဲနေ။
လောကဓံကြုံ မဖြုံတမ်းပေါ့၊
မတုန်စမ်းနဲ့ စိတ်ခိုင်စေ။
သောကကိုထိန်း၊ ရမ္မက်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းချမ်းသာနေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့ မင်္ဂလာတွေ။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

မင်္ဂလာ၏ အကျိုး

(၁၁) သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာကို၊
လိုက်နာကျင့်သုံး ပန်သူတွေ။
စီးပွားချမ်းသာ ကျက်သရေတို့လို၊
ကောင်းကျိုး စည်ပွင့် တဝေဝေ။
ဘေးကင်းရန်ကွာ ချစ်သူပေါလို့၊
စိတ်ရော ကိုယ်ရော ချမ်းသာမလေ။
ပြောဆိုကြဲဆ၊ ဆောင်သမျှ၊ အောင်ရမည် ကိန်းသေ၊
အဲဒါကြောင့် ပန်ကြ၊ ဆင်ကြ၊ မင်္ဂလာပန်းခိုင်တွေ။

သင်္ဂဟတရားလေးပါး

တစ်ပါးသူတို့အား ချီးမြှင့်ခြင်းကို "သင်္ဂဟ"ဟု ခေါ်၏။ ဤ သင်္ဂဟတရားထွန်းကားမှ လောကကြီး သာယာ ငြိမ်းချမ်း၏။ အခြေအနေအားလျော်စွာ သင်္ဂဟတရားတို့ကို ကျင့်သုံးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကြီးပွားချမ်းသာကြ၏။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်ဆံကြရာတွင် သင်္ဂဟတရားများသည် အလွန် အရေးကြီးသော တရားများဖြစ်ကြ၏။ ချီးမြှင့်ခြင်း သင်္ဂဟတရားသည် လေးမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ–

(၁) ဒါန = ပေးကမ်းထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်း၊
(၂) ပေယျဝဇ္ဇ = ချစ်ဖွယ်စကား ပြောဆိုခြင်းဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်း၊
(၃) အတ္ထစရိယာ = သူ့အကျိုးပြီး မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်း၊
(၄) သမာနတ္တတာ = ကိုယ်နှင့်ထပ်တူပြုမှု ဆက်ဆံခြင်းအားဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်း။

တို့ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

သမ္ပဒါတရားလေးပါး

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် အခါတစ်ပါး၌ ကောဠိယ ၏သား ဒီဃဇာဏုမည်သော အမျိုးသား တစ်ယောက်သည် ကောဠိယ နိဂုံးဝယ် သီတင်းသုံးနေတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားအား ဤသို့လျှောက် ထားသည်။ "အရှင်ဘုရား၊ လောကီစည်းစိမ်ခံစားလျက် လူဝတ်ကြောင် ဖြစ်ကြသော တပည့်တော်တို့သည် သားမယားများဖြင့်နေကြရပါ ကုန်၏။ စန္ဒကူး နံ့သာတို့ကိုလည်း သုံးစွဲကြပါကုန်၏။ ရွှေငွေများကို လည်းနှစ်သက်ကြပါကုန်၏။ လောကီလူ့ဘောင်တွင် နေကြရကုန် သော တပည့်တော်တို့အား ဤဘဝ၌ စီးပွားချမ်းသာပြည့်စုံကြွယ်ဝ နိုင်၊ နောင်ဘဝ၌လည်း စီးပွားချမ်းသာဖြစ်နိုင်သော တရားတော်ကို ဟောတော်မူပါ" တောင်းပန်လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား က "**သမ္ပဒါ**" တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

လူတိုင်းလူတိုင်း ပြည့်စုံကြွယ်ဝအောင် လိုက်နာဆောင်ရွက် ရမည့်အရည်အချင်းကောင်းများကို "**သမ္ပဒါ**"ဟု ခေါ်သည်။ ထို သမ္ပဒါတရားတော်သည် လေးမျိုးရှိသည်။
ယင်းလေးမျိုးမှာ–

(၁) ဥဋ္ဌာနသမ္ပဒါ = ထကြွလုံ့လ ဝီရိယရှိခြင်း၊
(၂) အာရက္ခသမ္ပဒါ = လုံခြုံစွာ သိမ်းဆည်းစောင့်ရှောက် တတ်ခြင်း၊
(၃) ကလျာဏမိတ္တသမ္ပဒါ = မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း၊
(၄) သမဇီဝိတသမ္ပဒါ = အကုန်နှင့်အရ မျှတသော အသက် မွေးမှုရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အခန်း (၈)

အခြေခံ အဘိဓမ္မာ

အဘိဓမ္မာ အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်း

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမဖက်၊ ရုပ်နာမ်ဓမ္မသက်သက်ဖြစ်သော တရားသည် အဘိဓမ္မာမည်၏။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မဟူသည် အမှန်တကယ်ရှိနေသော သဘာဝတရားများဖြစ်ကြသည့် စိတ် စေတသိတ် ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

စိတ်အကြောင်း

သိစရာအားလုံးကို သိတတ်သော သဘောသည် စိတ်မည်၏။ အဆင်းကိုမြင်လျှင် သိခြင်း၊ အသံကိုကြားလျှင် သိခြင်း၊ အနံ့ကို နံလျှင် သိခြင်း၊ အရသာကို စားလျှင် သိခြင်း၊ အတွေ့အထိကို တွေ့ထိလျှင် သိခြင်းနှင့် ထိုငါးမျိုးမှ တပါးသော တရားများကို သိခြင်းဖြစ်သည်။

စိတ်အရေအတွက်

ကာမ (၁၁) ဘုံရှိ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ဤစိတ်တို့ကို အောက်ပါ အတိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။

၁။ ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး

-	အကုသိုလ်စိတ်	၁၂-ပါး
-	အဟိတ်စိတ်	၁၈-ပါး
-	ကာမသောဘဏစိတ်	၂၄-ပါး
	ပေါင်း=	၅၄-ပါး

ဤစိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါးဟု ခေါ်သည်။

၂။ ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

ရူပ (၁၅) ဘုံရှိ ရူပဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို ရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ-

- ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး
- ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး
- ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် ၅-ပါး

တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃။ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

အရူပ (၄) ဘုံရှိ ဗြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို အရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ-

- ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး
- ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး
- ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် ၄-ပါး

တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး၊ အကျယ်-၄၀

လောကမှ လွန်မြောက်သောစိတ်တို့ကို လောကုတ္တရာစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်တို့၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ အကျဉ်အားဖြင့်-

- မဂ်စိတ် ၄-ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး

တို့ဖြစ်ကြသည်။ အကျယ်အားဖြင့်-

- မဂ်စိတ် ၂၀-ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၂၀-ပါး

တို့ဖြစ်ကြသည်။

စေတသိက်အကြောင်း

စေတသိက်ဟူသည် စိတ်ကိုမှီတွယ်၍ စိတ်ကို ခြယ်လှယ်သော သဘောဖြစ်သည်။ စိတ်သည် တစ်စုံတစ်ခုကိုသိခြင်းမျှသာဖြစ်၍ စိတ်ချည်းသက်သက်ဖြင့် အကောင်းအဆိုးအမျိုးမျိုးမကွဲပြားသေးချေ။ စေတသိက်အမျိုးမျိုးနှင့် ပေါင်းစပ်ခြယ်လှယ်ခြင်းခံရမှသာ စိတ်သည် အကောင်းအဆိုးအမျိုးမျိုး ကွဲပြားလာရခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေတွင် ဆေးနီ၊ ဆေးဝါ၊ ဆေးပြာ အရောင်များ ပေါင်းစပ်ခြယ်လှယ်လိုက်လျှင် မူလအရောင်ပျောက်၍ ရေနီ၊ ရေဝါ၊ ရေပြာ ပြောင်းလဲသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

စေတသိက် ၅၂-ပါး

၁။ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ပါး

(၁) ဖဿ = တွေ့ထိခြင်း။
(၂) ဝေဒနာ = ခံစားခြင်း။
(၃) သညာ = မှတ်သားခြင်း။
(၄) စေတနာ = နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း။
(၅) ဧကဂ္ဂတာ = တည်ကြည်ခြင်း။
(၆) ဇီဝိတိန္ဒြေ = စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အစိုးရခြင်း။
(၇) မနသိကာရ = နှလုံးသွင်းခြင်း။

စိတ်ဖြစ်တိုင်းပါဝင်သောကြောင့် **သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

၂။ ပကိဏ်းစေတသိက် ၆–ပါး

(၁) ဝိတက္က = ကြံစည်ခြင်း။
(၂) ဝိစာရ = အထပ်ထပ်သုံးသပ်ခြင်း။
(၃) အဓိမောက္ခ = ဆုံးဖြတ်ခြင်း။
(၄) ဝီရိယ = အားထုတ်ခြင်း။
(၅) ပီတိ = နှစ်သက်သဘောကျခြင်း။
(၆) ဆန္ဒ = ပြုလိုခြင်း၊ ရလိုခြင်း။

ကောင်းသောစိတ်အချို့၊ မကောင်းသောစိတ်အချို့ နှစ်မျိုးလုံး၌ ပါဝင်သောကြောင့် **ပကိဏ်းစေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် (၇) ပါး၊ ပကိဏ်းစေတသိက် (၆) ပါး၊ ပေါင်း ၁၃–ပါးသော စေတသိက်တို့ကို ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုပြုရာ၌ ပါဝင်သောကြောင့် **အညသမာန်းစေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

၃။ မကောင်းမှုပြုရာ၌ ပါဝင်သော အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄–ပါး

(၁) မောဟ = မသိတတ်ခြင်း။
(၂) အဟိရိက = မရှက်ခြင်း။
(၃) အနောတ္တပ္ပ = မကြောက်လန့်ခြင်း။
(၄) ဥဒ္ဓစ္စ = စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း။
(၅) လောဘ = လိုချင်တပ်မက်ခြင်း။
(၆) ဒိဋ္ဌိ = မှားမှားယွင်းယွင်း သိမြင်ခြင်း။
(၇) မာန = ထောင်လွှားခြင်း။
(၈) ဒေါသ = ကြမ်းတမ်းခြင်း။

(၉) ဣဿာ = ငြူစူခြင်း၊ မနာလိုခြင်း။
(၁၀) မစ္ဆရိယ = သူတစ်ပါးအား မရစေလို၀န်တိုခြင်း။
(၁၁) ကုက္ကုစ္စ = နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်း။
(၁၂) ထိန = ထုံထိုင်းခြင်း။
(၁၃) မိဒ္ဓ = မှုံမှိုင်းခြင်း။
(၁၄) ၀ိစိကိစ္ဆာ = ယုံမှားခြင်း။

၄။ ကောင်းမှုပြုရာ၌ ပါ၀င်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး

(က) ကောင်းမှုပြုတိုင်း ပါ၀င်သော သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး

(၁) သဒ္ဓါ = ယုံကြည်ခြင်း။
(၂) သတိ = အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း။
(၃) ဟိရီ = ရှက်ခြင်း။
(၄) ဩတ္တပ္ပ = ကြောက်လန့်ခြင်း။
(၅) အလောဘ = မလိုချင်ခြင်း။
(၆) အဒေါသ = မကြမ်းတမ်းခြင်း။
(၇) တတြမဇ္ဈတ္တတာ = စေတသိက်တို့ကို အညီအမျှထားခြင်း။
(၈) ကာယပဿဒ္ဓိ = စေတသိက် ငြိမ်းချမ်းခြင်း။
(၉) စိတ္တပဿဒ္ဓိ = စိတ်ငြိမ်းချမ်းခြင်း။
(၁၀) ကာယလဟုတာ = စေတသိက်ပေါ့ပါးခြင်း။
(၁၁) စိတ္တလဟုတာ = စိတ်ပေါ့ပါးခြင်း။
(၁၂) ကာယမုဒုတာ = စေတသိက်နူးညံ့ခြင်း။

(၁၃) စိတ္တမုဒုတာ = စိတ်နူးညံ့ခြင်း။
(၁၄) ကာယကမ္မညတာ = စေတသိက်၏ ခန့်ညားခြင်း။
(၁၅) စိတ္တကမ္မညတာ = စိတ်၏ ခန့်ညားခြင်း။
(၁၆) ကာယပါဂုညတာ = စေတသိက်တို့ ကျန်းမာခြင်း။
(၁၇) စိတ္တပါဂုညတာ = စိတ်ကျန်းမာခြင်း။
(၁၈) ကာယုဇုကတာ = စေတသိက်ဖြောင့်မတ်ခြင်း။
(၁၉) စိတ္တုဇုကတာ = စိတ်ဖြောင့်မတ်ခြင်း။

ဤစေတသိက် ၁၉–ပါးလုံးကို ကောင်းမှုပြုတိုင်း ပါဝင်သောကြောင့် **သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

(ခ) **ဝိရတီစေတသိက် ၃–ပါး**

(၁) သမ္မာဝါစာ = အသက်မွေးမှုမပါဘဲ ဝစီဒုစရိုက် ၄–ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
(၂) သမ္မာကမ္မန္တ = အသက်မွေးမှုမပါဘဲ ကာယဒုစရိုက် ၃–ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
(၃) သမ္မာအာဇီဝ = အသက်မွေးမှုအတွက် ဝစီဒုစရိုက် ၄–ပါး၊ ကာယ ဒုစရိုက် ၃–ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

ဤစေတသိက် (၃)ပါးလုံးကို မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်သောကြောင့် **ဝိရတီစေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) အပ္ပမညာစေတသိက် ၂–ပါး

(၁) ကရုဏာ = ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်သူများကို ကယ်တင် ကူညီလိုခြင်း။

(၂) မုဒိတာ = ချမ်းသာသူများကို မြင်ရ ကြားရသောအခါဝမ်းမြောက်ခြင်း။

ဤစေတသိက် (၂) ပါးလုံးကို အတိုင်းအတာမရှိသော သတ္တဝါများကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောကြောင့် **အပ္ပမညာစေတသိက်**ဟု ခေါ်သည်။

(ဃ) ပညာစေတသိက် ၁–ပါး

(၁) ပညိန္ဒြေ = ကောင်းမှု၊မကောင်းမှုကိုအမှန်အတိုင်း ခွဲခြား သိမြင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ရုပ် ၂၈–ပါး၊ နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈–ပါး

၁။ မဟာဘုတ် ၄–ပါး

မဟာဘုတ် ၄–ပါးမှာ–

(၁) ပထဝီ = ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊

(၂) အာပေါ = ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ယိုစီးခြင်းသဘော၊

(၃) တေဇော = ပူခြင်း၊ အေးခြင်းသဘော၊

(၄) ဝါယော = ထောက်ကန်ခြင်း၊ တွန်းတင်
လှုပ်ရှားခြင်းသဘောတို့ ဖြစ်သည်။

၂။ ပသာဒရုပ် ၅–ပါး

ပသာဒရုပ် ၅–ပါးမှာ–

(၁) စက္ခုပသာဒ = မျက်စိအကြည်ရုပ်၊
(၂) သောတပသာဒ = နားအကြည်ရုပ်၊
(၃) ဃာနပသာဒ = နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်၊
(၄) ဇိဝှါပသာဒ = လျှာအကြည်ရုပ်၊
(၅) ကာယပသာဒ = ကိုယ်အကြည်ရုပ်တို့ ဖြစ်သည်။

၃။ ဂေါစရရုပ် ၇–ပါး

ဂေါစရရုပ် ၇–ပါးမှာ–

(၁) ရူပါရုံ = အဆင်းအရောင် အမျိုးမျိုး၊
(၂) သဒ္ဒါရုံ = အသံအမျိုးမျိုး၊
(၃) ဂန္ဓာရုံ = အနံ့အမျိုးမျိုး၊
(၄) ရသာရုံ = အရသာအမျိုးမျိုး၊
(၅၊၆၊၇) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အတွေ့အထိအမျိုးမျိုး၊
(ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ၃–ပါး)

တို့ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော (၃)ပါးသည် မဟာဘုတ် (၄) ပါးတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ နိပ္ဖန္နရုပ် (၁၈) ပါးကို ရေတွက်ရာ၌ ဂေါစရရုပ်ကို ရူပါရုံမှ ရသာရုံထိ (၄)ပါးသာရေတွက်ရသည်။

ဗုဒ္ဓမမွဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

၄။ ဘာဝရုပ် ၂–ပါး

ဘာဝရုပ် ၂–ပါးမှာ

(၁) ဣတ္ထိဘာဝရုပ် = အမ သဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ်၊
(၂) ပုမ္ဘာဝရုပ် = အဖို သဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ်–
တို့ဖြစ်သည်။

၅။ ဟဒယရုပ် ၁–ပါး

(၁) ဟဒယဝတ္ထု = စိတ်၏မှီရာ နှလုံးအကြည်ရုပ်။

၆။ ဇီဝိတရုပ် ၁–ပါး

(၁) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ = ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့ကို
အသက် ရှင်အောင် စောင့်ရှောက်
ခြင်း သဘော (ရုပ်သက်)။

၇။ အာဟာရရုပ် ၁–ပါး

(၁) ကဗဠီကာရအဟာရ= စားသောက်ဖွယ်ဉ္စပါသော အနှစ်
အစေး ဩဇာရုပ်။

ဖော်ပြပါ ရုပ် (၁၈) ပါးတို့ကို ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သောရုပ်များဖြစ်၍ **နိပ္ဖန္နရုပ်**ဟုခေါ်သည်။

အနိပ္ဖန္နရုပ် ၁၀–ပါး

၁။ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁–ပါး

(၁) ပရိစ္ဆေဒရုပ် = အာကာသဓာတ် = ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားပေးသောရုပ်။

၂။ ဝိညတ်ရုပ် ၂–ပါး

ဝိညတ်ရုပ် ၂–ပါးမှာ–

(၁) ကာယဝိညတ် = မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေတတ်သော ကိုယ်အမူအရာ၊

(၂) ဝစီဝိညတ် = မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေတတ်သောနှုတ်အမူအရာ–

တို့ဖြစ်သည်။

၃။ ဝိကာရရုပ် ၅–ပါး

ဝိကာရရုပ် ၅–ပါးမှာ–

(၁) လဟုတာ = ရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးခြင်းသဘော၊

(၂) မုဒုတာ = ရုပ်တို့၏ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊

(၃) ကမ္မညတာ = ရုပ်တို့၏ ခံ့ကျန်းခြင်းသဘော၊

(၄၊၅) ဝိညတ်ရုပ် (၂) ပါးတို့ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အမှာ။ ။ဝိညတ်ရုပ် (၂)ပါးမှာ ကာယဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ်အဖြစ် သီးခြားပါပြီးဖြစ်သည်။

၄။ လက္ခဏရုပ် ၄–ပါးမှာ

လက္ခဏရုပ် ၄–ပါးမှာ–

(၁) ဥပစယ = ရုပ်တို့၏အစဖြစ်ခြင်းသဘော၊
(၂) သန္တတိ = ရုပ်တို့၏ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းသဘော
(၃) ဇရတာ = ရုပ်တို့၏ ရင့်ရော်ခြင်းသဘော၊
(၄) အနိစ္စတာ = ရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းသဘော–

တို့ ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါ ရုပ် (၁၀) ပါးကို **အနိပ္ဖန္နရုပ်**ဟု ခေါ်သည်။ နိပ္ဖန္နရုပ် (၁၈) ပါး၊ အနိပ္ဖရုပ် (၁၀) ပါး၊ ပေါင်း ရုပ် (၂၈) ပါးဖြစ်သည်။ ထိုရုပ် (၂၈) ပါးတွင် မဟာဘုတ် (၄) ပါးမှတစ်ပါး ကျန် (၂၄) ပါးသောရုပ်တို့ကို မဟာဘုတ် (၄) ပါးကိုမှီ၍သာဖြစ်သောကြောင့် **အမှီရုပ်** (ဉပါဒါရုပ်) ဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

အခန်း (၉)

ဘာသာစာရိတ္တ ယဉ်ကျေးမှု

တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံနှင့် အမျိုးမျိုးသော အတတ်ပညာများကို ယဉ်ကျေးမှုဟုခေါ်သည်။ သို့ရာတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်ဆံသောအခါ အရေးပါဆုံးဖြစ်သော ကိုယ်အမူအရာ ယဉ်ကျေးခြင်း၊ (ကာယကံ ယဉ်ကျေးမှု)၊ အပြောအဆို နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်း (ဝစီကံ ယဉ်ကျေးမှု)၊ စိတ်ထားဖြူစင်မြင့်မြတ်ခြင်း (မနောကံယဉ်ကျေးမှု) များကိုသာ ဘာသာစာရိတ္တ ယဉ်ကျေးမှုအဖြစ် ဤ၌ဖော်ပြမည်။

(၁) ရဟန်းသံဃာ၊ သီလသိက္ခာရှိသူ၊ အသက်အရွယ်ကြီးသူများ အနီး၌ နေထိုင်သောအခါ ဝေးလွန်း၊ နီးလွန်း၊ ရှေ့တည့်တည့်၊ နောက်ဘက်၊ မြင့်သောနေရာနှင့် လေညာ လေတင်နေရာများ၌ မနေထိုင်ရပါ။

(၂) ရဟန်းသံဃာ၊ သီလသိက္ခာရှိသူ၊ အသက်အရွယ်ကြီးသူများ အနီးမှ ဖြတ်သန်းသွားလာသောအခါနှင့် ပရိသတ်အတွင်း သွားလာသောအခါတို့၌ ခါးကိုကုန်း၍ ခေါင်းကိုညွှတ်ကာ သွားလာရမည်။

ဗုဒ္ဓမဟာဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၃) ပစ္စည်းဝတ္ထု တစ်စုံတစ်ခုကိုပေးသောအခါ၊ ယူသောအခါတို့၌ အလွန်သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုကိုပင် ဖြစ်စေကာမူလက်နှစ်ဘက်ဖြင့် ပေးရယူရမည်။

(၄) ရဟန်းသံဃာ၊ ဆရာမိဘ၊ အသက်အရွယ်ကြီး သူတို့အနီး၌ ထိုင်သောအခါ မြင့်သောနေရာ၊ မြတ်သောနေရာ၊ ခေါင်းရင်းနေရာတို့၌ မထိုင်ရ။

(၅) မီးရထား၊ ကား၊ သင်္ဘောများပေါ်တွင် ရဟန်းသံဃာနှင့် အိုမင်းမစွမ်းသောလူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သာသနာ့ဝယ်ဝင် သီလရှင်များအား နေရာပေးလှူရမည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် နေရာလုယက်၍ မထိုင်ရ။

(၆) ရဟန်းသံဃာ၊ ဆရာမိဘတို့ ကျိန်းစက် အိပ်ပျော်နေသည့်အခါ ထိုသူတို့၏အနီး၌ ခြေသံမကြားအောင် ခြေကို ဖော့နင်းလျှက်သွားရမည်။

(၇) ရဟန်းသံဃာနှင့် သာသနာ့ဝယ်ဝင် သီလရှင်များအား လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ခြင်း၊ ဆလံပေးခြင်း၊ လက်ယပ်ခေါ်ခြင်းဖြင့် မဆက်ဆံရ၊ လက်အုပ်ချီ အရိုအသေပြု၍ ဆက်ဆံရမည်။

(၈) အမျိုးသမီးများသည် မလုံခြုံ မယဉ်ကျေးသော ဝတ်စားဆင်ယင်မှုဖြင့် ဝတ်စားဆင်ယင်၍ ရဟန်းသံဃာကော်မျာ၊ လူကြီးသူမများထံ သွားလာဝင်ထွက်ခြင်းမပြုရ။

ဗုဒ္ဓဓမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၉) ဘုရားရင်ပြင်၊ ကျောင်းဝင်း၊ ဆေးရုံ၊ စာသင်ကျောင်းစသော လူများစုဝေးရာ နေရာဌာနများ၌ ကွမ်းတံတွေးထွေးခြင်း၊ ချွဲနှပ်စသော အညစ်အကြေးစွန့်ခြင်းမပြုရ။

(၁၀) ချောင်းဆိုးခြင်း၊ ချေဆတ်ခြင်းကို တစ်စုံတစ်ဦးဘက်လှည့်၍ မပြုလုပ်ရ၊ လူသူမရှိရာသို့ဖြစ်စေ၊ အခြားနေရာသို့ထသွား၍ ဖြစ်စေ၊ လက်ကိုင်ပဝါဖြင့်အုပ်၍ဖြစ်စေ ပြုလုပ်ရမည်။ လေလည်လိုလျှင် လူများမရှိရာနေရာသို့ ထသွားရမည်။

(၁၁) တစ်စုံတစ်ဦး ဘဉ်းပေးစားသောက်နေစဉ် ကြားလောက်၊ မြင်လောက်သောနေရာ၌ ချွဲဟက်ခြင်း၊ နှပ်ညှစ်ခြင်း စသည် မပြုရ။

(၁၂) ရဟန်းသံဃာတော်များ၊ သာမဏေများကခေါ်လျှင် "ဘုရား" "အရှင်ဘုရား"ဟု ထူးရမည်။ ဆရာမိဘ စသောရိုသေလေးစားထိုက်သူတို့က ခေါ်လျှင် "ခင်ဗျာ" "ရှင်"ဟု ထူးရမည်။

(၁၃) သက်တော် ဝါတော် ဂုဏ်သိက္ခာကြီးရင့်သော ဆရာတော်ကြီးများ၏ အမည်ကို သုံးနှုန်းပြောဆိုသောအခါ "ဦးသောဘဏ" "ဦးသောဘိတ" ဟု ဘွဲ့နာမည်တပ်၍ မသုံးနှုန်း မပြောဆိုရ။ ကျောင်းတိုက်ကိုစွဲ၍ဖြစ်စေ၊ မြို့ကိုစွဲ၍ဖြစ်စေ "မဟာစည်ဆရာတော်" "ရွှေကျင်တိုက်သစ်ဆရာတော်" "အောင်မင်္ဂလာဆရာတော်" "ပဲခူးဆရာတော်" "မန္တလေးဆရာတော်" စသည်အားဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

(၁၄) ရဟန်းသာမဏေများနှင့် ပတ်သက်လျှင် ထမင်းကို "ဆွမ်း"၊ ဟင်းကို "ဆွမ်းဟင်း"ဟု ပြောဆိုရမည်။

(၁၅) ဘုန်းကြီး သီလရှင်များ ဆွမ်းစသည် အလှူခံလာသောအခါ အလှူခံကြွသည်၊ ဆွမ်းခံကြွသည်၊ ဆွမ်းဆန်ရပ်သည် စသည်ဖြင့် ပြောဆိုရမည်။ မလှူနိုင်လျှင် ကန်တော့ဆွမ်းပါဘုရား၊ ကန်တော့ပါဘုရားဟု ပြောဆိုရမည်။

(၁၆) ရဟန်းသာမဏေများ စားသောက်ခြင်းကို "ဘုဉ်းပေးသည်"ဟု ပြောဆိုရမည်။

ဗုဒ္ဓမမ္မဒါနစေတနာရှင်များအဖွဲ့

ဘာသာအယူဝါဒစစ်တမ်း

ဘာသာဝါဒ၊ မတူကြ၍၊ လောကအတွင်း၊ ငြင်းခုံခြင်းဖြင့်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ ရောက်ကုန်ကြ၏။ ဝါဒအယူ၊ မှားခဲ့မူကား၊ ဆူဆူပူပူ၊ ကယ်မရသည့်၊ လေးဝပါယ်ဘုံ၊ ဘေးတွေ့ကြုံလိမ့်၊ စေ့စုံဉာဏ်ဖြင့်၊ မြော်ထောက်ချင့်ကာ-

၁။ တစ်ဆင့်ကြားသိ၊
၂။ မိရိုးဖလာ၊
၃။ ကောလာဟလ၊
၄။ ကျမ်းစာမှန်နှင့်၊
၅/၆။ ကြံဆ,နည်းမှီ၊
၇။ ဆီးလျော်သုံးသပ်၊
၈။ ယူချင်းထပ်၍၊
၉။ ယုံအပ်သူပဲ၊
၁၀။ ဆရာစွဲဖြင့်၊

လွဲပုံစိတ်ချ၊ မယူကြလင့်၊ ဒိဋ္ဌကျင့်ကြံ၊ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်၊ မှားမှန်ကောင်းဆိုး၊ သိအောင်ကြိုး-ဟု၊ မျိုးကာလာမ၊ ဟော ညွှန်ပြ၊ ဝါဒအယူစစ်တမ်းပေ။

မဟာစရိယ ဦးရွှေလှိုင်
အကြံပေးပညာရှင်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန